

KVLO

www.kvlo.nl

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAAMELIJKE OPVOEDING

LICHAMELIJKE OPVOEDING

10

Jaargang 95
14 sept 2007

TOPIC MRT
VEEL PRAKTIJK
IRP: PRIVACY
THUIS RAKEN IN DE BEWEGINGSCULTUUR

Peking 2008

Van educatie tot wereldprestatie

Ook voor deze Olympische Spelen is gekozen voor onze turmtoestellen. Kwaliteit en productontwikkeling. Al jaren de basis voor ons succes. Van bewegingsonderwijs tot topsport op olympisch niveau!

www.janssen-fritsen.nl

janssen • fritsen

TOPIC

EN VERDE

PRAKTIJK

RUBRIEKE

INHOUD

TOPIC

TOPIC MRT

In de nummer is er aandacht voor MRT, de stand van zaken in Nederland. De studiedag MRT van 16 mei jl. wordt besproken door Joost Hes. In het basisdokument wordt van allerlei bewegingsactiviteiten een niveauiduiding gegeven. Kan het document met beschrijvingen van het niveau 'zorg' een rol spelen als signaleringsinstrument voor MRT? Hierover gaat het artikel van Maarten Massink. In een artikel over het Glen Mills instituut gaat het niet over *motorische* remedial teaching maar wel over een speciale vorm van onderwijs waarbij sport een duidelijke rol speelt bij de vorming van leerlingen met gedragsproblemen. Het past daarmee in de marge van dit topic. Marloes Aarsman vertelt over haar stage-ervaringen op een school voor speciaal onderwijs in Amerika. Het MRT competentieprofiel dat ontwikkeld is voor de vakwereld door het platform MRT wordt geïntroduceerd door Yvonne Sanders.

- 0 6 | **MOTORISCHE REMEDIAL TEACHING: EEN BREED PERSPECTIEF** / *Joost Hes*
- 1 2 | **WELKE LEERLING VERDIENT EXTRA ZORG IN HET BEWEGINGSONDERWIJS?** / *Maarten Massink*
- 1 6 | **DE METHODIEK VAN DE STRAAT (1)** / *Maarten Massink*
- 3 7 | **SPECIAAL ONDERWIJS IN HET LAND VAN MAC DONALD'S** / *Marloes Aarsman en Mark Reijling*
- 4 0 | **COMPETENTIEPROFIEL MRT** / *Yvonne Sanders*

EN VERDER

- 4 2 | **Thuis raken in de bewegingscultuur** / *Karel Verweij*
- 4 6 | **Kaderopleidingen op het Beatrix College** / *Dennis Witsiers*

PRAKTIJK

- 2 2 | **Actief leren door rolwisselend bewegingsonderwijs** / *Roelof Dolfijn*
- 2 6 | **Atletiek - lopen (1) Van hindernislopen (BO) naar hordelopen (VO)** / *Dico Rouw*
- 3 0 | **Flagfootball (2)** / *Henk Breukelman*
- 3 4 | **Over de kijkwijzer en andere hulpmiddelen (2)** / *Hans Dijkhoff*

RUBRIEKEN

- 05 | **Eerste pagina**
- 20 | **De IRP-praktijk**
- 49 | **Registratie**
- 52 | **Ko Lum**
- 54 | **Laatste pagina**
- 55 | **Afdelingen/Agenda**

FOTO OMSLAG: HANS DIJKHOFF

FOTO OMSLAG PRAKTIJKATERN: MICKY LUINGE

Stiller Sporten...? Het kan!

- Gehoorverlies
- Oorsuizen
- Hoofdpijn
- Vermoeidheid
- Stemproblemen

zijn het gevolg van lawaai en nagalm in de sportzaal waar u les geeft!

Vraag ons om een vrijblijvend advies, geluidsmetingen en/of een oplossingsvoorstel.

Want uw gehoor moet nog een tijd mee!

Sportzalen met akoestische plafond- en wandpanelen van Ecophon

Ecophon

Acour Lawaai bestrijding b.v.
Initiatiefnemer van
www.Stille-Sportzaal.nl

Biezeveld 3
5531 BX Bladel
Tel.: 0497 - 387 005
Fax: 0497 - 387 528
info@acour.com
www.acour.com

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De nieuwste generatie zaalscheidingen Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in **alle** zaal delen door **nieuw** akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn B.V.
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

AssurantieGroep

**Collectief
ziektekosten**
vanaf € 90,80 per maand;
bereken zelf uw premie, ga naar:
www.KVLOverzekerings.nl

Contactpersonen: Willem Broertjes & Eveline Balk
wbroertjes@elswoutgroep.nl & ebalk@elswoutgroep.nl

 avéro | achmea

Elswout
Zijlweg 314
2015 CP Haarlem
Postbus 2121
2002 CC Haarlem

Telefoon 023 - 751 00 00
Fax 023 - 751 00 01
E-mail info@elswoutgroep.nl
Internet www.elswoutgroep.nl
K.v.K. nr. 34170831

Collectiviteits-
nummer: 33024
Collectiviteits-
naam: kvlo

**KVLO
pakket
polis** [• auto • woonhuis
• aansprakelijkheid
• caravan • doorlopende
reis • etc, etc. • met
hoge kortingen
voor KVLO-leden]

COLOFON

Redactie:
Hans Dijkhoff (hoofdredacteur)
Maarten Massink (praktijkredac-
teur) Jacqueline Tangelder
(redactiemedewerkster)
Redactieraad:
Harry Stegeman (vz), Hilde Bax,
Henk Breukelman, Marianne
van Bussel, Bert Boetes, Lars
Borghouts, Danny van Dijk,
Ernst Hart, Maarten Massink,
Chris Mooij, Eric Pardon, Jorg
Radstake. Redactieadres:
KVLO, Postbus 398, 3700 AJ
Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl
Abonnement Lichamelijke
Opvoeding: Jaarabonnement
€ 55,- (buitenland € 80,-)
Losse nummers € 3,-
(excl. verzendkosten)
Handelsadvertenties:
Bureau Van Vliet BV, Passage
13-21, Postbus 20, 2040 AA
Zandvoort, fax: 023 571 7680
e-mail: zandvoort@bureauvan-
vliet.com
www.bureauvanvliet.com
Verschijningsdata 2007:
19 jan., 9 feb., 2 maart,
30 maart, 27 april, 18 mei,
15 juni, 6 juli, 24 aug., 14 sep.,
5 okt., 26 okt., 16 nov., 7 dec.
Druk:
Drukkerij Giethoorn Ten Brink,
Postbus 41, 7940 AA Meppel.
Tel.: 052 285 5111.
Vormgeving:
FIZZ new media solutions,
Stationsweg 44a, 7941 HC
Meppel. Tel.: 052 224 6162.
DTP: Drukkerij Giethoorn Ten
Brink. Aanbieding en plaatsing
van teksten en foto's houdt
tevens mogelijk gebruik op de
KVLO-website in, uiteraard met
vermelding van auteur en foto-
graaf. Overname van artikelen is
alleen toegestaan met bronver-
melding en na goedkeuring van
de auteur. De redactie is verant-
woordelijk voor de samenstel-
ling. Niet alle artikelen behoeven
de (volledige) instemming van
de redactie te hebben.
Mededelingen vanwege de ver-
eniging en artikelen, die het
beleid van de vereniging raken,
zijn voor verantwoordelijkheid
van het hoofdbestuur.
Dagelijks bestuur KVLO:
G. van Driel, voorzitter
mw. drs. B. Zandstra, secretaris
mw. M. G. van Bussel, penning-
meester H.K. Evers
e-mail: bestuur@kvlo.nl
Ledenadministratie:
abonnementen en personeels-
advertenties: KVLO,
Postbus 398, 3700 AJ Zeist.
fax: 030 691 2810
e-mail: ledenadm@kvlo.nl
site: www.kvlo.nl Opzeggingen
dienen aangetekend te geschie-
den vóór 1 december van het
lopende jaar (kandidaatleden
vóór 1 augustus). De opzeggin-
gen worden door de KVLO
bevestigd. Contributie KVLO:
zie de website of neem contact
op met onze ledenadministratie
ISSN-nummer: 0024-2810
Telefoon: ledenadministratie
030 693 7676, algemeen
030 692 0847.
Secretariaat Thomas
Groepering: Drs F. Huijboom,
P. Potterstraat 26, 5143 GX
Waalwijk, tel.: 041 633 3022,
e-mail: fred.huijboom@wxs.nl
Bezoekadres:
Zinzendorflaan 9.
De afdeling rechtspositie
is dagelijks bereikbaar
van 12.30 tot 16.30 uur
030 693 7678
e-mail: irp@kvlo.nl

PROFESSIONALITEIT VAN LERAREN MOET WEER WORDEN BELOOND!

ERSTE PAGINA
DOOR GERT VAN DRIEL

Op 12 september jl. heeft de Commissie Leraren haar advies gepresenteerd. U heeft hier inmiddels in de krant al het nodige over kunnen lezen. Deze commissie, die onder voorzitterschap stond van oud SER-voorzitter Rinnooy Kan, had de opdracht van minister Plasssterk om te komen met aanbevelingen die moeten leiden tot 'vermindering van de werkdruk en verhoging van de kwaliteit in het onderwijs' (Coalitieakkoord). Bij het ontwikkelen van het lerarenbeleid zouden daarbij drie thema's centraal moeten staan, te weten: de aanpak van het lerarentekort, de positie van de leraar en de kwaliteit van de leraar.

In een besloten vooroverleg op 27 augustus in Den Haag konden de vakverenigingen kennismaken van de ideeën van de commissie en daar een eerste reactie op geven. De commissie schets de situatie rond het leraarschap in het Nederlandse onderwijs als zorgelijk en doet aanbevelingen ter verbetering. Er zijn aanbevelingen die op kortetermijn de positie van de leraar moeten verbeteren en het dreigende tekort bestrijden en aanbevelingen die betrekking hebben op een meer structurele, langetermijn-oplossing. De commissie denkt daarbij aan de volgende oplossingsrichtingen:

1 Verbetering van de beloning

De beloning van leraren in het algemeen zal verbeterd moeten worden (de commissie gaat ervan uit dat hiermee tenminste 1 miljard euro gemoeid zal zijn). De commissie stelt voor om uit te gaan van het opleidingsniveau van de leraar en daarbij vijf kwalificatieniveaus te onderscheiden. Binnen elk kwalificatieniveau kunnen periodieken worden toegekend, maar minder dan in de huidige systematiek. Middels scholing kunnen leraren een hoger kwalificatieniveau bereiken en daarmee aanspraak maken op een betere beloning. Met dit voorstel wordt door de

commissie afstand genomen van het huidige systeem van functiewaardering. Invoering van dit Fuwa-systeem heeft in de afgelopen jaren geleid tot een duidelijke 'downgrading' van het lerarenberoep.

2 Versterking van de beroepsgroep

Als belangrijke instrumenten voor het versterken van de beroepsidentiteit van leraren noemt de commissie: niet vrijblijvende registratie voor alle leraren in een lerarenregister en het verbeteren van de mogelijkheden tot her-, bij- en nascholing. Voor scholing wordt aanbevolen om een zelfstandig fonds in het leven te roepen waar het recht op opleiding kan worden belegd. Naast vergoeding voor directe scholingskosten kan bij dit fonds ook de vervanging van de leraar worden gedeclareerd. Aan de SBL (Stichting Beroepskwaliteit Leraren) en de inhoudelijke vakverenigingen (waaronder de KVLO) wordt een belangrijke rol toegedicht bij de registratie en de certificering van scholingsmogelijkheden.

3 Professionalisering van de arbeidsorganisatie

Om de maatregelen onder punt 1 en 2 ook daadwerkelijk effectief te maken dient de school als arbeidsorganisatie beter te gaan functioneren en moeten de middelen die hiervoor ter beschikking zijn gesteld beter worden benut. Zo wordt het instrumentarium voor IPB (integraal personeelsbeleid) momenteel onvoldoende gebruikt, maar is in principe toereikend. Hetzelfde geldt voor de medezeggenschap. Leraren dienen meer betrokken te worden bij de beleidsvorming over de vernieuwing van het onderwijs.

De reacties van zowel werkgevers als werknemers op deze oplossingsrichtingen is in eerste instantie positief. Met name de gedachte dat leraren in hun onderwijsloopbaan, zowel financieel als vakinhoudelijk weer meer perspectief zouden krijgen spreekt daarbij aan. De ideeën van de commissie sluiten zeker aan bij het gevoerde beleid van de KVLO, zowel op het gebied van beloning als op het punt van de registratie en de scholing. Tijdens de ledenraadplegingen zullen we de komende tijd hier verder met u over discussiëren. Het blijft een zwak punt dat het hier 'slechts' gaat om adviezen aan werkgevers en werknemers, waarbij de huidige besturingsfilosofie van de autonomie van scholen blijft gehandhaafd.

We zullen daarom bij de verdere uitwerking van deze voorstellen het beoogde doel goed in de gaten moeten blijven houden: leraren die weer trots zijn op hun beroep en die zich gewaardeerd voelen door de maatschappij!

T

MOTORISCHE REMEDIAL TEACHING: EEN BREED PERSPECTIEF

Woensdag 16 mei werd op de School of Human Movement & Sports (Calo) in Zwolle, na lange tijd weer een studiedag Motorische Remedial Teaching (MRT) gehouden. Uit een aantal reacties van de deelnemers bleek dat men het goed vond weer eens met de 'club' bij elkaar te zijn. En dat is toch zeker een belangrijke functie van een studiedag.

Met het oog op de lange afwezigheid van een studiedag, was de doelstelling van de dag een breed spectrum aan workshops aan te bieden. Er waren workshops op het gebied van observatie-instrumenten, specifieke stoornissen zoals DCD, basisonderwijs, voortgezet onderwijs en actuele thema's zoals schrijfmotoriek en sensorische integratie. **Door: Joost Hes**

MRT IN ONTWIKKELING

De inleiding zou aanvankelijk verzorgd worden door Foppe de Haan. Maar achteraf gezien zijn we blij dat hij ook die middag heeft geïnvesteerd in de voorbereiding van het succesvolle Jong Oranje. De inleiding werd nu gedaan door de auteur van dit verslag, medewerker MRT van de KVLO, Joost Hes en werd gebruikt om stil te staan bij een aantal zaken rondom MRT.

Sinds zijn aantreden bij de KVLO, ongeveer 15 jaar geleden, heeft de MRT een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Was er in die beginjaren nog sprake van een 'bontgekleurd en onoverzichtelijk veld' (Bakker en Vermeer, 1992), dan staat MRT nu veel duidelijker op de kaart. Er zijn diverse MRT-opleidingen die opgenomen zijn in hbo-opleidingen en bij advertenties voor vakleerkrachten LO wordt vaak speciaal gevraagd naar het bezit van een MRT-bevoegdheid. Ook is de extra zorg voor bewegen, naast de reguliere lessen bewegingsonderwijs en het naschoolse sportaanbod, één van de beleidspunten van de KVLO.

Toch is dit volgens de inleider nog niet voldoende. Het is namelijk belangrijk dat het

MRT-veld betrokken wordt en blijft bij de grote actuele initiatieven. Bijvoorbeeld bij het kwaliteitsonderzoek Bewegen en Sport op school, uitgevoerd door het Mullierinstituut, en bij de Alliantie School & Sport, wordt er in de plannen wel vermeld dat er aandacht is voor zorg voor kinderen met motorische achterstanden maar verder wordt dat niet in de uiteindelijke uitvoering opgenomen. Na een verzoek van ondergetekende is dat bij het kwaliteitsonderzoek wel gebeurd. Ook bij de aanstaande zorgplicht is het belangrijk dat de MRT-wereld zich weet aan te sluiten.

PAUL BEENEN-PRIJS

Vervolgens werd er stilgestaan bij twee prominente MRT-ers die de afgelopen tijd zijn overleden, namelijk Els Koster en Paul Beenen. Els Koster heeft vooral veel betekend voor de MRT in Zeeland. En Paul Beenen is de onbetwiste grondlegger van de MRT in Nederland. En ter nagedachtenis aan de laatste werd de Paul Beenenprijs voor het meest innovatieve MRT-materiaal uitgereikt.

Er waren drie inzendingen namelijk van Alger van Hagen, Henk Schweitzer en Ferrie van der Werf. Eigenlijk was het onbegonnen werk om te kiezen uit deze drie inzenders omdat het alle drie personen zijn met een grote verdienste voor de (kleine) motoriek. Op het gebied van de criteria vernieuwend, praktische bruikbaarheid, brede aanpak (van screenen tot oefenstof) en brede toegankelijkheid (digitale toepassingen) ontlieden de inzendingen elkaar nauwelijks. De afweging voor

FOTO: ANITA RIEMERSMA

de toewijzing werd vooral gemaakt op de werkvelden grote motoriek, kleine motoriek en schrijfmotoriek. De jury (Bettie Kuipers, Yvonne Sanders en Joost Hes) vindt dat de context van MRT die moet zijn van het bewegingsonderwijs. Dus gericht op het weer beter leren bewegen in de les bewegingsonderwijs en andere bewegingssituaties zoals het schoolplein en de (georganiseerde) sportdeelname. De verbreding naar de schrijfmotoriek is wellicht een logische, maar een secundaire verbreding van de MRT.

Tegen het licht van deze discussie ging de Paul Beenenprijs naar Ferrie van der Werf. Zijn MRT-programma is volledig geautomatiseerd en is voor het grootste deel gericht op de grote motoriek. Een andere belangrijke reden om voor hem te kiezen was de mogelijkheid om zijn programma in het voortgezet onderwijs te gebruiken. Veel MRT-materiaal is namelijk vooral ontwikkeld voor de basisschoolleeftijd.

Tenslotte werd de inleiding van de studiedag gebruikt om de eerste exemplaren te presenteren van het Beroepscompetentieprofiel van de MRT-er. Het unieke van de totstandkoming van dit profiel is, dat alle grote MRT-opleidingen er bij betrokken zijn geweest. Daarom betekent het profiel meer overeenstemming en meer eenheid in de MRT-opleidingen in Nederland. Het profiel is aan te schaffen via het Jan Luitingfonds van de KVLO.

In het vervolg van het artikel zullen de indrukken van de workshops worden weergegeven.

TEST OF GROSS MOTOR DEVELOPMENT

Liesbeth Verhoeven en Greet de Pooter

Voor hun eigen MRT-praktijk 'Stimulus' (www.stimulus.nu) hebben de workshopleiders de oorspronkelijk Engelstalige Test of Gross Motor Development van Ullrich omgezet in de Belgische/Nederlandse taal. Naast de behandeling van deze test is tijdens de workshop het doel en de werking van Stimulus kenbaar gemaakt. De praktijk is gericht op jonge kinderen van 3 tot 7 jaar. Via beelden van de Stimuluslessen en de cd-rom die het motorisch dossier inhoudt, is er een goed beeld

En dan gaan we...

FOTO: ANITA RIEMERSMA

geschetst. De aanwezigen waren onder de indruk van de resultaten tot nog toe. Vooral de mogelijkheid voor deelnemende ouders om via Internet toegang te krijgen tot de gegevens en beelden van de kinderen en de praktische tips voor bewegingsprikkels voor de kinderen maakte grote indruk. Als enig nadeel werd wellicht gezien de arbeidsintensiviteit en de

VERSLAG VAN DE STUDIEDAG OP 16 MEI 2007

daarmee redelijk hoge kostprijs. Niettegenstaande brengen de resultaten die ze bereiken met de kleuters zeer veel voldoening.

Het was voor de workshopleiders zeer interessant en leerrijk om de visie te delen met MRT-ers uit Nederland. Wellicht kan hieruit een zinvolle uitwisseling volgen. Belangrijk in dit licht is ook dat de oprichters van Stimulus ook verbonden zijn aan de opleiding Bachelor Lichamelijke Opvoeding en Bewegingsrecreatie in Antwerpen.

WERKEN MET HET MOVEMENT ABC

Remo Mombarg

Hoewel hij volgens de titel van de workshop één motorische test behandelde, was een belangrijke tip in de workshop toch vooral om meerdere tests te gebruiken. Mede omdat het Movement-ABC niet de volledige informatie geeft om met een leerling de MRT aan de slag te gaan. Het kan toch raadzaam zijn het Movement-ABC te gebruiken, omdat het een officiële test is, die bijvoorbeeld door zorgverzekeraars erkend wordt. In de workshop werden de deelnemers verder geprikkeld met gezouten uitspraken van Remo Mombarg. Aan deze uitspraken is te merken dat er in het Groningse MRT-veld op een zeer actuele manier gewerkt wordt aan het bewegen en problemen op dat gebied.

Zo zette hij ook een aantal aanpakken in de extra zorg voor bewegen op een rijtje namelijk, taakgericht, ontwikkelingsgericht en kindgericht werken. In het taakgericht werken wordt er gekeken welke vaardigheden voor de leerling belangrijk en nodig zijn om te gaan leren. Bij het ontwikkelingsgericht werken wordt er teruggegaan naar de basis. Als er een fase in de ontwikkeling niet goed is aangelegd, bijvoorbeeld in termen van Mesker de symmetrische fase, dan zal teruggegaan worden naar het weer opnieuw werken aan die fase. En de laatste manier van werken kijkt vooral naar de wijze waarop de leerling invulling geeft aan het bewegen. Het werken richt zich dan bijvoorbeeld op omgaan met angst, contactuele problemen en inzichtelijke problemen in de bewegingssituaties. Terwijl nog een aantal MRT-stromingen zich richten op de ontwikkelingsgerichte manier van werken gaat de huidige ontwikkeling meer richting de taakgerichte (zie ook de COOP-aanpak bij Bert Halfwerk) en de kindgerichte aanpak. Een ontwikkeling die de MRT-wereld toch in de gaten zal moeten

FOTO: ANITA RIEVERSMA

Allerhande hulpmiddelen

houden.

NOVIBOLS/DIGIBOLS

Gijs van den Berg en Jacqueline Timmermans

In een goed gevulde zaal werd, na een uitgebreide kennismaking, toegelicht op welke principes Novibols is opgezet en hoe Digibols daaraan een waardevolle aanvulling levert.

Novibols omvat een drietal tests met elk tien toetsituaties, waarin de ontwikkeling van het bewegingsgedrag van kinderen kan worden geduid en vastgesteld. De drie tests zijn ontworpen voor leerlingen die in groep 3-4, 6-7 en groep 8 of de brugklas zitten. Voor iedere test is gekozen voor zes turnsituaties en vier spelsituaties waarin relevante leerervaringen kunnen worden opgedaan die generaliseerbaar zijn naar overeenkomstige of gelijksoortige bewegingssituaties. In Novibols wordt uitgegaan van een relationeel denkkader.

Dit betekent dat gedragmogelijkheden van leerlingen in termen van mogelijke niveaus van bewegen of bewegingsvaardigheid in de verschillende toetsituaties volgens een relationeel bewegingsconcept worden geduid. Vandaar dat in Novibols die niveaus van bewegen steeds in enkele zinnen worden omschreven. Pas in een alinea kan duidelijk worden gemaakt wat een niveau van bewegen in een toetsituatie precies inhoudt.

De toetsen van Novibols zijn nu in een geautomatiseerd pro-

gramma opgenomen. Dit programma heet Digibols[®]. Leerkrachten kunnen de bewegingsvaardigheidstests afnemen en dan daarin verwerken. Het digitale leerlingvolgsysteem wordt geïnstalleerd op de C-schijf van de computer en is bovendien gemakkelijk te gebruiken. Op deze wijze is het bijhouden van een leerlingvolgsysteem een kwestie van een klik met de muis van de computer. Leerlinglijsten, klassenoverzichten, toetsoverzichten en gemiddelden voor de rapportbeoordelingen kunnen zo op eenvoudige wijze worden uitgedraaid.

De workshop werd op een geanimeerde wijze interactief en groepsgewijs uitgevoerd: de principes werden in de praktijk met de filmbeelden verhelderd.

DEVELOPMENTAL COORDINATION DISORDER (DCD) EN DE COOP-AANPAK

Bert Halfwerk

De workshop van kinderfysiotherapeut Bert Halfwerk trok veel belangstellenden die een interessante workshop konden volgen, waarin uitvoerig werd uitgelegd wat de stoornis DCD betekent en welke aanpak daar vanuit de COOP methode voor wordt voorgesteld.

Kinderen met DCD hebben vooral problemen met complex motorische vaardigheden waarbij de coördinatie van een reeks bewegingen voorop staat. Deze problemen vallen vooral op in dynamische onvoorspelbare situaties. DCD komt vaak voor: ongeveer 5% tot 10% van de schoolgaande kinderen hebben DCD, waarvan beduidend meer jongens dan meisjes (drie tot zeven keer hoger). Binnen de MRT zullen we daar dus dikwijls mee te maken hebben.

Er is bij DCD veel sprake van co-morbiditeit (samengaan) met andere stoornissen of beperkingen.

Opvallend was de uitspraak van Halfwerk over het verband en de aanpak van kinderen met DCD en leer- en of gedragsstoornissen. Hij stelt: 'De hoge graad van co-morbiditeit verleidt tot het leggen van een oorzakelijk verband tussen de vroeg detecteerbare motorische stoornissen en leer- of gedragsstoornissen. Er is echter geen enkele wetenschappelijke bevestiging dat dit verband oorzakelijk is. Bovendien is er geen enkel wetenschappelijk bewijs dat psychomotorische therapie de leer- of gedragsstoornis rechtstreeks remedieert'. Een spannende verwijzing naar andere workshops?

Tot slot werd de behandelmethode COOP van Helene Polatajko ea. toegelicht. Deze aanpak werkt met drie belangrijke richtingen:

- vaardigheden oefenen die het kind graag zou willen uitvoeren en die het nodig heeft in het dagelijkse leven
- probleemoplossend vermogen van het kind stimuleren
- generalisatie naar het dagelijkse leven.

Bert Halfwerk lichtte toe hoe de intake en de doelstelling dan in zijn werk gaat. Vooral de Dynamic Performance Analysis is daarin erg interessant. Daarin wordt het kind bevraagd op zijn doelen en de wijze waarop hij of zij dit denkt te verwezenlijken. Een boeiende interventie waarin voor MRT zeker aansluiting kan worden gezocht!

SENSORISCHE INTEGRATIE IN DE KLAS

André Rietman

Als niet-vakgenoot gooide André Rietman eerst een, ook gezien de vorige workshop, interessante knuppel in het hoenderhok door te stellen dat er in zijn vakwereld geen bewijzen zijn voor de slogan 'Slim door gym'. Wellicht een goed thema voor een volgende MRT-activiteit! Wel liet hij zijn workshopbezoekers stilstaan bij de invloed van zintuigen waar we gewoonlijk aan voorbij gaan en die bij het bewegen een onmisbare rol spelen: horen, zien, voelen, evenwichtsgevoel en spiergevoel. Zeker aan de laatste drie zintuigen wordt niet gedacht wanneer kinderen bewegingsproblemen hebben, maar ze kunnen wel degelijk van invloed zijn wanneer er sprake is van onder- of overprikkeling van deze zintuigen. Zo liet André Rietman een video zien van een kind met een overgevoeligheid voor tastprikkelers. Dit zal een belemmering zijn voor het opdoen van bewegingservaring, waarbij aanraken immers onvermijdelijk is. Weer andere beelden lieten zien hoe overgevoeligheid van het evenwichtsorgaan, kinderen extreem angstig kunnen doen worden voor hoogte/dieptesituaties. Aanpak van deze problemen berust vooral op het stimuleren van het zelf aangaan van dergelijke (bewegings-)situaties om aan de prikkeling te wennen. Iets om mee rekening te houden! Uit de workshop bleek dat, ondanks het feit dat André Rietman ver van de MRT-praktijk af staat, het goed is af en toe de ideeën van een vakspecialist te horen. Het bood een frisse blik

Ook meedoen zonder sportkleding

FOTO: ANITA RIEMERSMA

op zaken die in de MRT-wereld al langere tijd als vaststaand gegeven worden aangenomen.

MRT: TERREIN VOOR GROEPSLEERKRACHTEN

Bettie Kuipers

In de workshop werden ideeën naar voren gebracht om een bewegingsleersituatie/-opdracht zo te veranderen dat ook leerlingen met een duidelijk probleem met dit bewegingsaanbod toch aan de les kunnen meedoen. Het ging hierbij met name om een tweetal maatregelen:

- ten eerste om een teruggaan in de leerlijn. Aan bod kwamen de leerlijnen balanceren, rollen en duikelen, zwaaien, klauteren en klimmen en springen. Te denken valt aan extra hulp bieden door het creëren van zekerheden, bijvoorbeeld steunen aan een rek bij het balanceren of het kunnen stappen op een kast bij het klauteren door een wandrek.
- ten tweede het aanbieden van een situatie met een ander, maar wel vergelijkbaar, bewegingsprobleem dat makkelijker op te lossen is door de leerling. Bijvoorbeeld vanaf een verhoging wegzwaaien aan een rekstok of ringen in plaats van aan een touw.

De situaties in de zaal en videobeelden van kinderen in allerlei leeftijdsgroepen lieten zien hoe de praktijk van de bovenstaande twee maatregelen er uit kan zien. Een praktijk met soms grote verschillen tussen kinderen maar die dan wel allemaal kunnen meedoen.

De workshop werd vooral gewaardeerd door de aanwezige groepsleerkrachten vanwege de nodige handreikingen op beeld, in de zaal en in de hand-out naar hun eigen lesgeefpraktijk.

MOVE2WRITE

Henk Schweitzer

In de titel van deze workshop is te zien dat Henk Schweitzer zoals altijd met zijn tijd mee gaat. Zijn programma voor de schrijfmotoriek is nu volledig gedigitaliseerd. Via het aantippen van het probleemgebied op het beeldscherm, gaat het programma via het automatisch geleverde handelingsplan naar het afspelen van een bijpassend filmpje met de oefenvormen. De basis bij Henk Schweitzer is altijd weer het 'Schrijven (=bewegen) met plezier'. En een belangrijke weg die nu ook door hem wordt aangegeven is de kinderen een belangrijke rol te laten spelen in het bepalen en de invulling van de hulp. De kinderen moeten het zelf willen en als dat zo is, dienen ze een grote rol te krijgen bij bijvoorbeeld het aangeven van de problemen, het analyseren van het schrijfsresultaat en het bedenken en variëren van de oefeningen. Zoals ook al blijkt uit de workshop van Bert Halfwerk is die grote rol van de leerling in het 'extra zorg'-traject een belangrijke actuele tendens.

HANDELINGSPLANNEN MAKEN MET BEHULP VAN EEN COMPUTERPROGRAMMA

Ferrie van der Werf

Ook Ferrie van der Werf heeft zijn jarenlange MRT-activiteiten laten uitmonden in een moderne elektronische uitvoering van zijn MRT-programma. Hij beheert een MRT-website

(www.mrtonline.nl) en het hele traject van de motorische test tot het remediëringsprogramma is gevangen in een computerprogramma.

Hij raakte een snaar door veel van het programma door de deelnemers zelf te laten ervaren. Het kwam vaak voor dat de vragensteller kort na zijn vraag in een actieve houding kwam te zitten. Ook was er veel ruimte voor discussie. En één van de discussies ging over de vraag hoe je pubers de abstracte oefenstof, die toch in veel MRT-programma's nog gehanteerd wordt, kunt laten uitvoeren. Geconcludeerd kon worden, dat de didactische kwaliteiten van de MRT-er, de plek in Nederland van de MRT-praktijk en het deelgenoot maken van de leerling van de ideeën over het belang van beter bewegen en de systematiek in de oefenstof, tot positieve resultaten kunnen leiden.

MRT IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS (VO); BETER LAAT DAN NOOIT!

Pieter van der Heiden

Deze workshop begon met een relaas van een enthousiaste, net afgestudeerde, MRT-er, die op haar VO-school MRT wilde gaan opzetten en daarbij met een hoop startproblemen te maken kreeg. Het (extra) bewegen komt op het VO nog wel eens in het gedrang door het hoger ingeschatte belang van de meer cognitieve vakken en door locatieproblemen.

De tips die Pieter van der Heiden gaf, varieerden van het stellen van formatie-eisen voor het volgen van een MRT-opleiding tot het aanpassen van het materiaal van MRT-cursussen, die zich vaak wat meer richten op het jonge kind.

Hij pleitte er voor, een MRT-scholing altijd via de school voor elkaar en vergoed te krijgen. Wanneer eenmaal door de school een investering in een dergelijke opleiding is gemaakt, is het in het vervolg logischer dat er faciliteiten en materialen geregeld gaan worden.

Natuurlijk moeten er op het VO ook bepaalde oefeningen gewoon worden gedaan, maar Pieter verklaarde dat hij toch ook veel betrokkenheid kweekt door het doen van sensationele onderdelen tijdens de MRT-les (bijvoorbeeld een saltostoeltje) en ook door het meegeven naar huis van leuke uitdagende materialen om te oefenen. In zijn workshop gaf Pieter aan dat MRT in het VO gewoon mogelijk is en dat het verzorgen ervan ook in het VO bijdraagt aan de uitstraling van professionaliteit naar ouders.

METHODE VOOR GROEPS-MRT

Elise van Weene

Elise van Weene moest een hoop technische problemen trotseren om haar verhaal aan de man te brengen. Vanuit haar werkervaring liet zij op inspirerende wijze zien hoe volgens haar oudere MRT-leerlingen, van de hoge groepen van het basisonderwijs en van de eerste jaren van het voortgezet onderwijs het beste MRT kunnen ontvangen. In een groepsituatie waarbij er individuele handelingsplannen zijn opgesteld ontvangen de leerlingen MRT in een sfeer die aansluit bij deze leerlingen.

Op basis van haar MRT-werk heeft zij een map ontwikkeld voor deze groeps-MRT, vol met voor haar succesvol praktisch materiaal waarmee op een zeer gebruiksvriendelijke manier Groeps-

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Aanraken hoeft niet eng te zijn

MRT-lessen zijn samen te stellen (zie www.motoriek.nl). Als speciaal pedagogische component wisselt zij bij leerlingen activiteiten af die door de leerling goed beheerst worden en dus goed zijn voor het zelfvertrouwen en activiteiten waar nog extra aan moet worden gewerkt. Want alleen maar werken aan vaardigheden die niet beheerst worden is voor MRT-leerlingen, en zeker van deze doelgroep, geen optie.

RANDVOORWAARDEN VOOR MRT

Wim van Gelder

Op een interactieve manier werd vooral ingegaan op obstakels die de deelnemers ervaren bij het invoeren van MRT in hun werksituatie. Bijvoorbeeld het indienen van een verzoek aan je werkgever om een MRT-cursus te mogen volgen werd behandeld. Tegenwoordig is aan de hand van beroepscompetentieprofielen en de Persoonlijke ontwikkelingsplannen beter te onderbouwen waarom een MRT-cursus gevolgd zou moeten worden. Het uitgeven van de scholingsgelden op een school is zo ook beter aan te vragen en te onderbouwen. Een stelling van Wim van Gelder is daarbij dat iemand met MRT in het pakket over het algemeen een betere vakleerkracht is/wordt. Een ander punt in de workshop was met MRT toch vooral al in de groepen 1, 2 en 3 aan de slag te gaan (was voorheen groepen 2, 3 en 4). Zo vroeg mogelijk problemen op het gebied van bewegen opsporen en remediëren is het motto. Kinderen hebben er van jongs af aan al last van in de sociale situaties waarin bewogen wordt.

In een tijd waarin alles hard gemaakt moet worden, geldt dat volgens Wim van Gelder ook voor MRT. Er wordt tegenwoordig niet meer zo makkelijk de geldbuidel opengetrokken voor

nieuwe ideeën op basis van sterke verhalen. Ook de resultaten van MRT zullen systematisch moeten worden aangetoond. In de eigen praktijk betekent dit dat resultaten met MRT-leerlingen bijvoorbeeld op beeld moeten worden vastgelegd en worden gepresenteerd aan collega's en werkgever.

En op grote schaal pleitte Wim van Gelder voor het opzetten van een groot effectonderzoek op het gebied van MRT. Want alleen aan warme aandacht heeft de MRT niet genoeg. Wil MRT structureel een plaats in blijven nemen dan moeten de resultaten van MRT snel objectief worden aangetoond. Dit zal de invoering van MRT op scholen ook stimuleren.

(zie voor meer informatie: www.in-beweging.net)

MOTORISCHE ONTWIKKELING VERSUS TAALONTWIKKELING

Wil van Rijn

Wil van Rijn wist zijn toehoorders te boeien met zijn betoog over de samenhang, al voor de geboorte, tussen motoriekontwikkeling en andere ontwikkelingen. Op plastische wijze werden de gevolgen van een achterblijvende motoriekontwikkeling voor het meedoen in het gezinsleven, het leren op school en het sociaal functioneren naar voren gebracht. Vooral de relatie motoriek aan de ene kant en taalontwikkeling en schrijven aan de andere kant stond hierbij centraal. Schrijven heeft natuurlijk een grote motorische component die goed aangeleerd moet worden, zeker bij kinderen met motorische problemen. En de taal kan heel goed ondersteund worden door de motoriek, waardoor zij een stabiele basis kan vinden in het lichaam en de motoriek. Bijvoorbeeld kinderen met dyslexie zouden hier bij baat kunnen hebben.

Wil van Rijn gaf in deze workshop verder handreikingen hoe

thuis en op school te stimuleren in het doorlopen van achtereenvolgens de fasen van alterneren (slurffase), symmetrie, lateralisatie en dominantie. Mooi zijn de op zijn rijke ervaring gebaseerde aankondigingen 'je moet altijd ...' en 'dit is echt heel belangrijk,...'. Gezien de reacties in de zaal zal men met deze handreikingen zeker aan de slag gaan.

TOT SLOT

Zoals in de inleiding al werd aangegeven is MRT, qua vakgebied, behoorlijk sterk op de kaart gekomen. Nu dat is vastgesteld, is het belangrijk ook vakinhoudelijk sterk te blijven staan en te blijven ontwikkelen. Daarom is het zinnig dat de vele MRT-betrokkenen, deelnemers en workshopleiders, eens bij elkaar waren.

Uit een algemeen overzicht van de workshops, is er in de MRT-opvattingen ook een zekere ontwikkeling waar te nemen. De MRT-wereld heeft namelijk al lange tijd gedreven op een aantal theoretische uitgangspunten, waarvan de houdbaarheidsdatum aan het verlopen is. Deze uitgangspunten zijn vooral ontwikkelingsgericht (Gesell en Mesker). Er is een ontwikkeling gaande naar een meer taakgerichte en kindgerichte aanpak.

Vanuit een analyse van de bewegingstaken in de lessen bewegingsonderwijs, in het spelen en sporten en eventueel in het dagelijkse leven thuis, kan er worden bepaald welke eisen er specifiek gesteld worden aan de beweging, aan de gestelde taak en aan de bewegingsomgeving. En daarmee, waar aan gewerkt kan worden. Er zijn tegenwoordig moderne theorieën over bewegen en bewegingsontwikkeling die de uitgangspunten bieden voor een dergelijke taakanalyse, bijvoorbeeld de 'dynamische systeemtheorie'.

Ook de kindgerichtheid komt in een aantal MRT-opvattingen bewust of onbewust naar boven drijven. In de COOP-aanpak (zie workshop van Bert Halfwerk) is het zelfs een specifiek uitgangspunt. Laat het kind de belangrijkste rol vervullen in het bepalen aan welke vaardigheden het echt wil werken. Ook gaf een aantal workshopleiders aan dat kinderen echt meesters zijn in het zelf bedenken van de (vervolg-)activiteiten. Bijvoorbeeld als een kind met motorische achterstanden graag wil leren skaten omdat veel vriendjes/vriendinnetjes dat ook kunnen, dan zal dat de ingang moeten zijn voor MRT.

Zo heeft de MRT-studiedag voor de alle betrokkenen hopelijk voor een stroomversnelling kunnen zorgen binnen hun eigen MRT-activiteiten. Plannen zullen gemaakt worden om aan een MRT-opleiding te beginnen, om de eigen MRT-lessen op een iets andere manier te gaan geven en/of om een aantal MRT-uitgangspunten eens tegen het licht te gaan houden. De MRT-studiedag heeft in ieder geval duidelijk gemaakt dat het niet weer zo lang moet duren voor er een volgende studiedag gehouden zal worden.

Correspondentie: jmjmhes@hotmail.com

T

WELKE LEERLING VERDIENT EXTRA ZORG IN BEWEGINGSONDERWIJS?

Iedere betrokken docent bewegingsonderwijs heeft zorg voor zijn leerlingen. Die zorg gaat waarschijnlijk uit naar al zijn leerlingen. Maar er is een categorie leerlingen die extra aandacht vraagt omdat ze niet voldoen aan het verwachtingspatroon of aan de gestelde doelen. Dit kan zijn op motorisch gebied, maar dit kan ook zijn op het gebied van gedrag, in de omgang met docent of met medeleerlingen. Het verwachtingspatroon en de gestelde doelen zijn afhankelijk van leeftijd en de ontwikkelingsfase van de leerling. Zodra een leerling ondanks de aandacht en de bemoeienis van de docent niet verder komt in zijn ontwikkeling en zijn stilstand/achterstand lastgevend wordt voor de leerling zelf en voor zijn medeleerlingen, is er sprake van extra zorg.

Door: Maarten Massink

ZORG

Wanneer is een achterstand in de ontwikkeling lastgevend voor de leerling, medeleerling en voor de docent? Wanneer is er sprake van zorg? Dat verschilt per leerling, per klas en per docent. Er zijn leerlingen die het zelf erg vervelend vinden als ze merken dat ze niet goed mee kunnen komen of een uitzondering vormen binnen de groep. Dat kan voor hen aanleiding genoeg zijn om extra te oefenen en met een hulpvraag te komen. Er zijn leerlingen die weinig last hebben van hun achterstand of dit niet willen onderkennen of benoemen. Het valt volgens hen wel mee of ze zeggen er geen last van te hebben. De docent die deze achterstand signaleert en wel betekenisvol vindt zal deze leerling duidelijk moeten maken wat deze achterstand betekent, en waarom en hoe deze achterstand te verhelpen is. Maar het is de leerling die dit zal moeten onderkennen wil hij er mee aan de slag gaan.

LASTGEVEND

Hoe lastgevend het is voor de medeleerlin-

gen is erg klas- of groepsafhankelijk. Er zijn klassen/groepen waar leerlingen veel aandacht en geduld hebben met elkaar. Medeleerlingen die moeite hebben met bijvoorbeeld een shuttle terugslaan vinden steeds weer klasgenootjes die hen daarbij willen helpen door makkelijk aan te geven en hen tips willen geven. Maar er zijn ook groepen waarin medeleerlingen die zwakke beweges onmiddellijk, bewust of onbewust, links laten liggen en de uitzonderingspositie negatief bevestigen.

De docent tot slot is meestal bepalend of er wat extra's aan de achterstanden gedaan wordt. Dit heeft te maken met de leerlingen zelf (wil hij zelf er wat aan doen, komt hij met een hulpvraag), met de medeleerlingen die deze leerlingen al dan niet in de gewone les de fysieke en de sociale ruimte willen geven om extra te oefenen. Maar dit heeft ook zeer sterk te maken met de taakopvatting en vakvisie van de docent. Bovendien moet de docent een duidelijk kader hebben waarin hij de ontwikkeling van leerlingen kan duiden. Wanneer is er sprake van een zorgelijk niveau?

ZORGNIVEAU AANGEVEN

Wat dat betreft is er nu hulp voor de docent in de eerste fase van het voortgezet onderwijs. In vervolg op het basisdocument voor basisonderwijs is er nu het basisdocument voor voortgezet onderwijs hierin worden deelnameniveaus beschreven voor verschillende bewegingsactiviteiten. Naast een

Tonlopen

Arrangement

2 Banken, taps opgesteld: kortste afstand 3 meter, grootste afstand 5 meter.
 3 Leerlingen per ton, 1 tonloper, 2 hulpverleners.
 Middelgrote ton (diameter 40 cm).
 Eventueel lange mat als ondergrond.

Opdracht

Stap vanaf de bank op de ton, probeer je daarna rustig in balans naar de andere bank te verplaatsen.

Fase	Basis	Vervolg	Gevorderd	Zorg
Tot balans komen	Stapt met behulp van de hulpverleners op	Stapt op en heeft daarbij af en toe hulp nodig	Stapt zonder hulp van de hulpverleners op	Leunt erg op de hulpverleners en komt niet tot balans
In balans blijven	Verplaatst zich en heeft veel hulp nodig	Verplaatst zich voorwaarts en heeft daarbij af en toe hulp nodig	Verplaatst zich zowel voor- als achterwaarts, zonder hulp	Komt ook met hulp niet tot verplaatsen
Balanceren beëindigen	Stapt met veel ondersteuning af, niet altijd gecontroleerd	Stapt met hulp gecontroleerd af op de bank	Stapt zonder hulp en gecontroleerd af	Bereikt de overkant niet

Zorgniveau aangegeven voor 'bewegen verbeteren' bij balanceren op losse voorwerpen: tonlopen

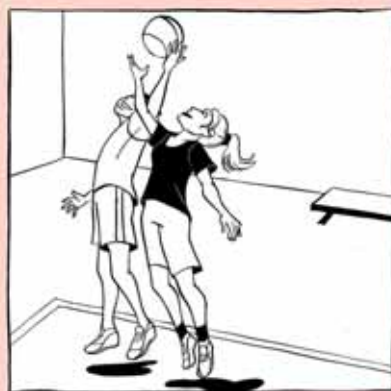
basisniveau, vervolgniveau en gevorderd niveau wordt hierin ook, net als in het *Basisdocument voor het basisonderwijs*, weer een zorgniveau beschreven. Dit geldt niet alleen voor bewegingsactiviteiten (bewegen verbeteren), maar ook voor regelactiviteiten (bewegen regelen), voor 'betrokkenheid bij de les' en 'gerichtheid op bewegen' (bewegen beleven), en voor 'veilig bewegen' en 'vitaal bewegen, fitter bewegen' (gezond bewegen).

EXTRA ZORG EN AANPAK

Er zijn verschillende manieren om extra zorg te geven aan leerlingen. De verschillende aanpakken voor extra zorg aan leerlingen zijn in dit blad geschetst door Remo Mombarg tijdens zijn workshop op de MRT-studiedag op 16 mei jl. in Zwolle zoals weergegeven in het artikel van Joost Hes elders in dit blad. Hij spreekt over een onderscheid tussen een taakgerichte aanpak, een ontwikkelingsgerichte aanpak en een kindgerichte aanpak. Bij een ontwikkelingsgerichte aanpak wordt vooral gekeken naar achterstanden in de ontwikkeling van de verschillende algemene motorische vaardigheden. Maar bij een taakgerichte aanpak gaat het om vaardigheden en taken waaraan specifiek gewerkt moet worden door de leerling. Deze taken worden na analyse aangepast aan het bewegingsniveau van de leerling. Bij een kindgerichte aanpak wordt meer gekeken naar de beleving en de betrokkenheid van de leerling bij bepaalde bewegingsactiviteiten. Hierin kunnen de deelnameniveaus die beschreven staan in het *Basisdocument VO* bij 'gerichtheid op bewegen' en 'betrokkenheid bij de les' de docent inzicht geven. Volgens Joost Hes gaat de ontwikkeling van MRT van ontwikkelingsgerichte aanpak meer richting taakgerichte en kindgerichte aanpak waarbij de specifieke vaardighe-

Zorgniveau aangegeven voor 'bewegen beleven' bij 'gerichtheid op bewegen'

Deelnameniveaus 'Gerichtheid op bewegen'

Aspect	Basis	Vervolg	Gevorderd	Zorg
Ingaan op uitdagingen in bewegingsituaties (zowel bewegen als regelen)	Gaat in op de meeste uitdagingen, maar haakt nog wel eens af	Gaat in op alle uitdagingen en toont een actieve deelname aan verscheidene activiteiten	Gaat enthousiast in op alle uitdagingen en stimuleert daarmee ook anderen tot plezierige deelname	Gaat in op een klein, selectief aantal uitdagingen en haakt snel af bij situaties die hij niet leuk vindt
Gerichtheid op leren	Doet actief mee en kan zich daardoor verbeteren	Kent zijn startniveau en toont zichtbare gerichtheid op verbeteringen	Richt zijn aandacht op bepaalde aspecten van deelname en probeert die te verbeteren	Toont nauwelijks gerichtheid om zich te verbeteren op het terrein van bewegen (of regelen)
	Is zich minder bewust van zijn deelnameniveau	Is zich bewust van zijn eigen deelnameniveau en de leerdoelen die worden aangereikt	Vraagt advies en loest (bewust) voor het verbeteren van bepaalde vaardigheden	Interesseert zich niet voor zijn deelnameniveau
Bewegen waarderen	Geeft van de meeste aangeboden activiteiten aan wat hem daarin aanspreekt of niet	Vergelijkt verschillende aangeboden activiteiten en maakt voor zichzelf een keuze tussen wat hij wel kan en wil en wat niet	Geeft zijn voorkeuren aan over waar, wanneer en met wie hij zou kunnen gaan bewegen en sporten. Heeft ook kijk op wat anderen zouden kunnen en willen	Geeft slechts globaal aan dat hij niet wil deelnemen aan de betreffende activiteiten

Deelnameniveaus 'Betrokkenheid bij de les'

Aspect	Basis	Vervolg	Gevorderd	Zorg
Omgaan met regels	Volgt de afgesproken regels onder toezicht van de docent	Voert de afgesproken regels zelfstandig uit	Spreekt andere leerlingen aan op naleving van de regels	Houdt zich moeizaam aan afspraken en komt daardoor soms in conflict
	Helpt bij het opstellen en opruimen van het materiaal als het hem gevraagd wordt, waarbij wordt toegezien op de juiste en veilige opstelling	Helpt uit zichzelf mee met opstellen en opruimen van het materiaal en denkt zelf na waar de materialen moeten staan	Neemt initiatief bij het opstellen en opruimen van materialen en heeft oog voor veiligheid	Onttrekt zich aan het opstellen en opruimen, en moet gecontroleerd worden op zijn taak
	Heeft zijn sportspullen meestal in orde	Heeft zijn sportspullen in orde	Heeft zijn sportspullen in orde en aangepast aan specifieke omstandigheden	Heeft zijn sportspullen vaak niet in orde
Zelfstandig deelnemen	Doet de activiteiten die hij leuk vindt en de rest met begeleiding. Hij gaat aan de slag met complexere activiteiten als de docent begeleidt	Doet alle activiteiten mee en gaat in op aanpassingen door de docent. Hij doet zelfstandig mee aan de moeilijke activiteiten als de docent de situatie aanpast	Doet zonder directe begeleiding van de docent alle activiteiten mee en past zelf de situatie aan voor zichzelf en anderen	Start pas na extra uitleg of aandacht. Tijdens de activiteit doet hij mee, nadat hij extra uitleg en aandacht van de docent heeft gekregen
Omgaan met elkaar	Voert met andere leerlingen opdrachten uit	Voert opdrachten uit met wisselende leerlingen en houdt rekening met verschillen en overlegt in situaties	Voert opdrachten uit met wisselende leerlingen en speelt in op de verschillen	Werkt meestal voor zichzelf zonder op anderen te letten
	Werkt met voorkeur samen met bevriende klasgenoten	Helpt anderen op vraag van de medeleerling of de docent	Neemt zelf initiatief om hulp te geven aan medeleerlingen en zij hebben ook vertrouwen in deze hulp	Houdt zich afzijdig bij het samenstellen van groepen en overlegt

Zorgniveau aangegeven voor 'bewegen beleven' bij 'betrokkenheid bij de les'

FOTO: HANS DIJKHOFF

Toont nauwelijks gerichtheid om zich te verbeteren

Start pas na extra uitleg

den en taken een belangrijke rol spelen bij de activiteiten die de leerling zelf onder de knie wil krijgen. Wellicht dat de niveaubeschrijving van 'gerichtheid op bewegen' en 'betrokkenheid bij de les' uit het *Basisdocument VO* ondersteunend kan werken bij een kindgerichte aanpak en het signaleren van zorgniveau en bij ontwikkelen naar een volgend niveau (basis, vervolg en gevorderd).

HOEVEEL LEERLINGEN

Het basisdocument is in eerste instantie bedoeld om docenten inzicht te verschaffen in de kwaliteit van hun eigen lesgeefpraktijk. Daarbij wordt er van uitgegaan dat 40% van de leerlingen op basisniveau zit, 30% op vervolgniveau en 20% op gevorderd niveau en 10% van de leerlingen op zorgniveau. Dat

betekent dat zo'n twee à drie leerlingen per klas op zorgniveau een veel voorkomend beeld is. Is er een grote afwijking van deze verhouding, dan is er reden voor de docent of de vakgroep de eigen praktijk eens tegen het licht te houden en te kijken waar dat aan ligt. Interessant is ook om te kijken of er verschil is in deze verhouding per 'sleutel', zoals deze onderscheiden worden in het basisdocument bij het kijken naar kwaliteit van bewegingsonderwijs. Oftewel zijn er naar verhouding meer zorgleerlingen bij 'bewegen verbeteren' of bij 'bewegen en regelen', dan wel bij 'bewegen beleven' of 'gezond bewegen'. Het is voorstelbaar dat het bij een vaksectie vooral gaat om 'bewegen beleven' en men veel werk maakt van de inzet van leerlingen (ingaan op de bewegingssituatie) en omgaan met elkaar (betrokkenheid bij de les) en daar weinig

zorgleerlingen meer aantreft, terwijl bij 'bewegen verbeteren' er relatief veel leerlingen voorkomen op zorgniveau. Of andersom; een vakgroep of docent zet erg in op 'bewegen verbeteren' maar qua werkhouding (omgaan met de regels, zelfstandig deelnemen, omgaan met elkaar) zijn er relatief veel leerlingen op zorgniveau.

NIET ALLEEN BEWEGEN VERBETEREN

Kortom het *Basisdocument VO* stimuleert om niet alleen naar bewegingsvaardigheden te kijken als het gaat om het aangeven van zorgniveaus. Ook op het gebied van werkhouding, 'betrokkenheid bij de les', 'gerichtheid op bewegen' (en leren) kan het niveau van leerlingen als zorgniveau worden geduïd. Dat betekent dat er naast aandacht van de docent voor leerlingen met achterstanden in de motoriek ook aandacht gevraagd wordt voor leerlingen met een problematische werkhouding. Heel erg nieuw is dit niet, maar het is wel voor het eerst dat er nu expliciet uitwerking is door dit gedrag te benoemen en te beschrijven. Ik denk dat de docent in de praktijk dit herkent omdat hij vaak meer problemen heeft met leerlingen met een slechte werkhouding, hoewel misschien zonder bewegingsproblemen, dan met leerlingen met bewegings-

achterstanden maar met een goede werkhouding. Maar als we spreken over MRT dan richten we ons op leerlingen met motorische problemen. Praten we echter over extra aandacht en zorg in onze lessen en daarbuiten, voor leerlingen met problemen met bewegingsonderwijs, dan hoeft dit niet alleen te gaan over motorische problemen maar kan het ook gaan over 'gerichtheid op bewegen' (ingaan op de bewegingssituatie, gerichtheid op leren en bewegen waarderen) en 'betrokkenheid bij de les', kortom dan kan het ook zeker gaan om 'bewegen beleven'

TAAKGERICHTHEID EN ZORG

Dit sluit mijn inziens aan bij wat Joost Hes en Remo Mombarg duiden als een ontwikkeling in de MRT-wereld van ontwikkelingsgerichte naar taakgerichte aandacht en extra zorg. Die extra zorg en taakgerichtheid kan leiden tot verbetering van de motoriek, als deze zorgelijk is. Maar ook als de motoriek niet zorgelijk is kan de taakgerichtheid, of het gebrek daaraan, dermate zorgelijk zijn dat er reden is voor extra steun en aandacht.

In de praktijk betekent dit dat je leerlingen niet alleen uitnodigt voor extra gym op grond van achterstanden in de motoriek, maar ook omdat ze in de reguliere les lastgevend zijn en regelmatig op zorgniveau opereren als het gaat om zaken die

binnen 'betrokkenheid bij de les' een rol spelen zoals omgaan met regels, zelfstandig deelnemen en omgaan met elkaar. Binnen het MRT-groepje of extra gymclubje zijn dit dan wel vreemde eenden in de bijt. Deze leerlingen komen niet vanwege bewegingsachterstanden, maar vanwege extra zorg voor hun taakinstelling en werkhouding. De vraag is of dit wel te combineren is met een groepje leerlingen dat juist minder bewegingsbegaafd is en vaak gebaat is bij een beschermde stimulerende positieve werksfeer. Leerlingen die daarin terechtkomen met een zorgelijke werkhouding kunnen de sfeer en de aantrekkelijkheid voor de bewegingszwakke groep bedreigen. Er zijn extra gymclubjes die toch beide groepen leerlingen in één club uitnodigen. Docenten die deze clubs begeleiden wil ik bij deze uitnodigen iets van hun ervaringen hiermee met ons te delen.

NIEUWE GROEP

Een ander probleem kan zijn dat het vrij nieuw is om deze leerlingen uit te nodigen voor 'extra gym', niet vanwege achterstanden in de motoriek, maar vanwege een problematische werkhouding bij gym. Dit is wel 'extra gym' maar geen MRT hoewel de effecten ervan waarschijnlijk ook zullen leiden tot een betere motoriek. Maar de aanleiding voor een uitnodiging ligt niet in een bewegingsachterstand maar in een zorgelijke werkhouding. Hoe wordt daar door leerlingen, ouders, schoolleiding op gereageerd? Dit zal vooral afhangen van de effecten en resultaten die in een dergelijke groep met leerlingen bereikt worden. Vooral als positieve resultaten verder reiken dan alleen verbeterde deelname aan bewegingsonderwijs. Denk bijvoorbeeld aan beter leren samenwerken, of houden aan de regels. Dan zullen de reacties positiever zijn, en zal er draagvlak ontstaan binnen de school. Maar daarvoor moet je eerst wel de gelegenheid krijgen om met een dergelijke groepje leerlingen te starten.

BASISDOCUMENT VO HELPT BIJ SIGNALEREN

Het basisdocument kan bij het signaleren van leerlingen een steun zijn voor docenten als het gaat om het duiden van bewegingsachterstanden. Leerlingen die regelmatig binnen verschillende activiteitengebieden op zorgniveau functioneren verdienen extra zorg en aandacht om op basisniveau en eventueel verder te komen. Maar geeft het basisdocument de docent de mogelijkheid zorgniveau te duiden die verder gaat dan de bewegingsvaardigheid? Het is een uitdaging middelen (in de les of met groepjes daarbuiten) te vinden waardoor ook deze leerlingen qua 'bewegen beleven' zich minimaal op basisniveau ontwikkelen.

Het Basisdocument Bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs is een uitgave van het Jan Luitingfonds

Correspondentie: m.massink1@chello.nl

FOTO: HANS DIJKHOFF

T

DE METHODIEK VAN DE STRAAT (1)

Er is veel te doen over het gedrag van leerlingen op school. Recente incidenten in en rondom scholen maken het gedrag van leerlingen onderwerp van gesprek in formele (politiek) en informele (verjaardagen) circuits. Wat moet er gebeuren met jongeren met ernstige gedragsproblemen? Iedereen heeft een mening. Maar weinigen hebben ook een oplossing. In een serie van twee artikelen komt de methode van jeugdinstelling Glen Mills, waarin sport een belangrijke rol speelt, voor het voetlicht. In dit eerste artikel komt de opleiding in het algemeen aan de orde. In het volgende nummer wordt specifiek ingegaan op de rol van sport in deze opleiding, en op mogelijk interessante elementen voor het reguliere onderwijs.

Door: Maarten Massink

Mag ik schoonmaken?

Stel je werkt op school en je zit met een grote groep in de sporthal. De groep, jongens in de leeftijd van 14 tot en met 16 jaar, zit op de bank langs de kant. Je staat voor de groep. Het is doodstil. Je vraagt aan de groep wat ze de komende twee uren willen gaan doen. Een leerling steekt zijn hand op en vraagt of hij met een groepje een hinderbaan mag gaan bouwen in een deel van de sporthal. Een ander komt met het idee om een basketbaltoernooi te organiseren.

Een derde steekt zijn hand op en zegt dat hij de douches nogal vies vindt en vraagt of hij eerst de douches mag gaan schoonmaken. De rest van de groep luistert naar de voorstellen. Niemand lacht, want alle voorstellen zijn serieus. Je vraagt aan alle leerlingen voor één van deze activiteiten te kiezen. Er ontstaan drie groepen. De groep die de doucheruimte gaat schoonmaken kan meteen aan de slag. De andere twee groepen moeten eerst een plan op papier maken voor de opzet van de hinderbaan of het basketbaltoernooi. Pas als ze het plan hebben laten zien mogen ze het één en ander gaan klaar zetten en uitvoeren met hun groep.

Glen Mills School

FOTO: MAARTEN MASSINK

School in Wezep

Ver van de onderwijspraktijk? Misschien wel! Maar wel realiteit volgens Rik van der Helden die werkzaam is als coach op de Glen Mills School in Wezep. Het gaat niet om een groep ideale leerlingen in een elitebuurt. Het gaat om jongeren met soms een zeer heftig verleden, waarvan een aantal regelmatig in aanraking met politie en justitie is geweest. De Glen Mills School is inmiddels bij meerdere mensen bekend als school met een programma voor jongeren die maatschappelijk ontspoord zijn en die met een speciale aanpak weer in het gareel worden gebracht. Sport speelt binnen dit programma een bijzondere rol.

Op bezoek

Ordeproblemen worden hier systematisch aangepakt. Nieuwsgierig geworden door het geschetste beeld door Rik, en met de wetenschap dat ordeproblemen regelmatig voorkomen in het reguliere onderwijs, ging de redactie op bezoek bij de Glen Mills School met drie aandachtspunten in het achterhoofd.

Hoe werkt de opleiding in het algemeen?

Wat is de rol van sport in het bijzonder?

Zijn er elementen bruikbaar in het reguliere onderwijs?

In dit eerste artikel komt vraag 1 aan de orde. In het tweede artikel in het volgende nummer wordt verder ingegaan op de vragen 2 en 3.

We hebben een afspraak gemaakt en worden vriendelijk ontvangen door unitleider Willem Brouwer en onderwijskundig leidster Ineke Kramer. We krijgen een rondleiding door twee studenten die op voorbeeldige wijze informatie geven over de faciliteiten, het programma en het instituut. Daarbij komt uitdrukkelijk het verleden van de jongens niet ter sprake. Net zo min als er foto's van studenten gemaakt worden. De jongens zitten daar allemaal met een verschillende achtergrond, maar die moet onbekend blijven. Het gaat duidelijk om het 'hier en nu' en de gerichtheid op een betere toekomst.

In het voorbeeld ging het overigens niet om een LO-les maar om sportactiviteiten in de avonduren die gegeven worden door coaches van de opleiding. Studenten zijn ook na schooltijd op het instituut met programmaonderdelen actief waarvan sport er één is. Sport hoort bij het programma en wordt gegeven door verschillende sportcoaches met verschillende sportachtergronden. Degene die het programma coördineert is Geno Bakker, de verantwoordelijke 'sportsenior'.

PROGRAMMA IN HET ALGEMEEN

De grondlegger

Sam Ferrainola is de grondlegger en bedenker van het programma dat afkomstig is uit Amerika. Hij heeft niet alleen gestudeerd (hoogleraar sociologie) maar heeft ook de schaduwkant van de samenleving leren kennen doordat hij opgroeide in getto's. Hij raakte geïnteresseerd in de mechanismen van groepsdelinquentie en kwam tot een verrassende conclusie:

er is een groep voor nodig geweest om groepsgevoelige jongens te brengen tot negatief gedrag, dan is er ook een groep voor nodig om deze jongens weer terug te brengen tot positief gedrag.

Dit gedachtegoed heeft hij tot systeem verheven en in uiterste consequentie met succes doorgevoerd in het internaat in Glen Mills Pennsylvania. Het ging eerst slecht met het instituut. Maar toen de hulp van Sam Ferrainola werd ingeroepen, brachten zijn visie en programma de ommekeer. Positief sociaal gedrag werd door de groep leeftijdgenoten gestimuleerd en soms afgedwongen. De leeftijdgenoten spelen hierin een belangrijke rol en hulpverleners en andere volwassenen blijven op de achtergrond. Het zijn immers de volwassenen met wie deze jongeren in hun leven tot nu toe vaak slechte ervaringen hebben opgedaan.

Positieve benadering

Dit systeem is onder Erica Terpstra toenmalig staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vanaf 1 januari 1999 overgenomen en gestart in een oude kazerne in Wezep. Daar ging een periode van voorbereiding aan vooraf. De positieve benadering van jongens met een moeilijk verleden is de kern van de opleiding met als motto: 'Geen straf, maar toekomst'. Erica Terpstra haar naam is trouwens nog steeds aanwezig. De sporthal die een prominente plaats inneemt in het complex is naar haar vernoemd. Op de foto zijn de naweën te zien van een storm die voor het maken van de foto woedde.

Criteria

Ook jongeren zonder crimineel verleden, maar met een hope-loos traject van hulpverlening achter de rug, krijgen soms een verwijzing naar de Glen Mills School. Dit betekent niet dat de Glen Mills School geschikt is voor alle jongeren met een problematisch verleden. De kinderechter of het indicatiebureau bepaalt of de ontspoorde jongeren een straftijd uit moeten zitten of op de Glen Mills School geplaatst worden. Er zijn criteria die bepalen of een opleiding op de Glen Mills School succes kan hebben. De jongere moet een intelligentiequotiënt hebben van minimaal 80. En hij moet gevoelig zijn voor groepsdruk. Oftewel de jongere moet iets kunnen leren, en vooral iets willen leren van, of beïnvloedbaar zijn door zijn groepsleden. Als deze voorwaarden aanwezig zijn, is er een grote kans op positieve gedragsbeïnvloeding met dit systeem.

Status verdienen

Het systeem is gebaseerd op participatie van de jongens in het vormgeven van de school. Feitelijk wordt de school gerund in samenwerking met de staf. Daarnaast zijn er meerdere beloningssystemen die positief gedrag bekrachtigen. Daarmee kun je punten winnen. Letterlijk. Het aantal punten dat je verdient, geeft je een bepaalde status en deze status geeft je privileges. Als je binnenkomt ben je *Concern*. Je krijgt een *Big Brother*, een leeftijdgenoot met een hogere status, die je regels en normen leert waar ieder zich aan te houden heeft. Naarmate je in status stijgt, bijvoorbeeld van *Concern* naar *Aspirant* krijg je meer privileges. Je mag dan bijvoorbeeld op een stoel zitten

FOTO: HANS DIJKHOFF

Sporthal, de l is er door een storm afgewaaid

in plaats van op de grond. Andere privileges zijn o.a. het verlof in weekenden, het zakgeld of gebruik van bibliotheek en videotheek. De hoge status is die van *Bull*. Een *Bull* heeft ook meer verantwoordelijkheid. Zo zijn het de *Bulls* die steeds moeten weten waar alle studenten zijn. Hij laat zich weer informeren door zijn *Aspiranten*. Voor ons een vreemde gedachte dat studenten elkaar steeds in gaten houden, tot en met het absentiesysteem aan toe. Uit de *Bullsclub* kunnen studenten als *President* en *Reps* terechtkomen in het unitbestuur en zelfs als *Execs* in het campusbestuur. Daarmee kunnen ze het beleid in het instituut mee helpen vorm geven.

De witte streep

Het weglopen van een student wordt gevoeld als een zware groepsverantwoordelijkheid. De instelling wordt niet beveiligd met hekken zoals menig schoolplein. Er is letterlijk een witte streep getrokken en daar mag je niet overheen. Maar daar wil je ook niet overheen zonder uitdrukkelijke toestemming. Want dan val je terug in punten en status en dat straalt uit op jouw groep. Bovendien voelen de meeste studenten dat ze goed af zijn in het instituut. Ze krijgen respect, er is structuur, er is toekomst met kans op een diploma. 'Waarom zou je weglopen en je toekomst op het spel zetten?' is de reactie van de twee rondleidende jongens op de vraag of er geen studenten weglopen.

Confronteren

Als een student ongewenst gedrag vertoont wordt hij aangesproken door zijn groepsleden. Die zijn verplicht hem te *confronteren*. Dat is aanspreken op zijn negatieve gedrag. Eerst gebeurt dat non-verbaal, met gebaren. Reageert een student niet dan gebeurt het verbaal. Komt er nog geen adequate reactie, dan komt de stemverheffing. Als dit niet werkt, wordt er 'steun' geroepen en komen alle groepsleden om de student heen staan die weigert te reageren. Zij maken hem duidelijk dat hij negatief gedrag vertoont en dat hij moet veranderen. Deze groepsdruk is de kern van het systeem. Tot zover is er nog geen leiding of coach aan te pas gekomen. Blijft een stu-

FOTO: HANS DIJKHOFF

Met complete inrichting

dent volharden in negatief gedrag dan wordt er op een ander 'level' van corrigeren geschakeld en komen de coaches en leiding er aan te pas. Zij mogen uiteindelijk de student vastpakken, als hij fysieke weerstand geeft en zij mogen ook fysiek corrigeren door hem op de grond te leggen. Studenten mogen elkaar niet fysiek corrigeren. Als het zover komt, wat niet veelvuldig gebeurt, is de student veel punten en privileges kwijt en valt hij terug in status. Elke dag worden de gebeurtenissen besproken in een groepsevaluatie en komen de confrontaties die nodig zijn geweest aan de orde.

Geen vrienden

Studenten hebben een plicht tot confronteren. 'Als je niet confronteert onthoud je de ander zijn mogelijkheid op een positieve ontwikkeling', zo vertelt onze studentgids tijdens de rondleiding. Aan de andere kant mogen studenten niet confronteren om het confronteren. Hier moeten ze goed mee omgaan. Dit is de kern van het systeem. Eén van de jongens die ons rondleidt vertelt: 'Hier heb je geen vrienden'. Dat is nogal een harde uitspraak voor een systeem waarin je alles uiteindelijk te danken hebt aan samenwerking met je groepsleden. Maar wat hij bedoelt is dit: 'Confrontaties gaan altijd voor vriendschap'.

Op het moment dat een bevriende student iets doet waarmee je hem moet confronteren, maar je weet dat de confrontatie hem een weekend verlof kost bijvoorbeeld, gaat de confrontatie toch voor, ook al kost het de vriendschap. De toelichting die onze studentgids erbij geeft is dat uiteindelijk de geconfronteerde student beter af is met een confrontatie dan met een vriend die hem zijn confrontaties onthoudt. Dit getuigt van veel inzicht en toewijding op die leeftijd.

Van extrinsiek naar intrinsiek

Je vraagt je dan af hoe zo'n jongen aan dat inzicht komt. Tijdens de rondleiding vertellen onze beide studentgidsen over allerlei normen die gelden op de school, met de toelichting waarom dat is. Zij hebben de normen geïnternaliseerd. Maar dat gaat niet zonder slag of stoot. Het is niet bepaald het slag

FOTO: HANS DIJKHOFF

De 'Bull', de mascotte van de school

jongeren dat onmiddellijk iedere regel of **norm** zoals ze het liever noemen, accepteert. De norm wordt door de groep afgedwongen. Je doet het zo, of je het nu leuk vindt of niet. En als je volgens de norm leeft die je geleerd wordt heb je geen problemen. Doe je dat niet dan krijg je zeer consequent met confrontaties te maken en verlies aan punten en privileges. De motivatie waarom jongeren zich conformeren aan de norm is in het begin waarschijnlijk vaak extrinsiek. Zo voorkom je problemen. Het is niet de bedoeling, en ook niet de ervaring van de studenten, dat ze in die extrinsieke-motivatie-fase blijven hangen. Ze merken op den duur dat de normen waar ze mee leren leven wel prettig zijn, en niet alleen vanwege het uitblijven van confrontaties. Het geeft structuur aan hun nieuwe leven, het geeft ze het gevoel dat ze controle krijgen over hun gedrag. Ze weten duidelijk wat ze wel en niet moeten doen. Dat is prettig voor henzelf en voor hun omgeving. Zodra het besef komt dat bepaald gedrag prettig is voor jezelf en voor je omgeving en duidelijkheid geeft en richtlijn wordt voor je eigen handelen, is dat het moment waarop extrinsieke motivatie overgaat in intrinsieke motivatie. Dan gaat hun opleiding zijn vruchten afwerpen. Daarnaast nemen alle jongens dagelijks deel aan de geleide groeps interactie (GGI). Hier is ruimte voor gevoelens, boosheid, verdriet, frustraties, blijdschap. De koppeling tussen gebeurtenis, gedachte, gedrag en gevoel wordt gelegd. Dit is een belangrijke voorwaarde voor het internaliseren van het geleerde nieuwe gedrag en waarde.

Gedrag komt eerst

Als een student in de fout gaat qua gedrag, wordt de activiteit of het onderwijs onmiddellijk stopgezet, om de student te confronteren. Pas als het gedrag op orde is kan de activiteit of het onderwijs verder gaan. De leslokalen zien er qua inrichting uit als op andere scholen. Maar ze zijn wel brandschoon, geen graffiti of tekeningen op banken of muren, geen vuil op de grond. In de hoek van ieder lokaal staat een bezem en stoffer en blik. Op de tafels zit een briefje dat je moet tekenen ten bewijze dat je de tafel schoon hebt aangetroffen. Is de tafel smerig (pen, stift, kauwgom) dan ben jij verantwoordelijk

want je hebt getekend voor een schone tafel. Is de tafel niet schoon bij aanvang, dan is je voorganger verantwoordelijk. Tijdens de lessen zitten er twee *Bulls* met hun gezicht naar de klas om de studenten te observeren. De docent hoeft geen orde te houden. Als leerlingen vervelend zijn of de les verstoren wordt dit door de *Bulls* gesignaleerd en indien nodig geconfronteerd en in de dagbespreking wordt hier op teruggekoemen. Het gedrag tijdens de les is ook onderwerp van gesprek buiten de les, en waar nodig in de les met confrontaties. Dat leidt er uiteindelijk toe dat er in de les ook alle aandacht uit kan gaan naar de les. De jongens zijn daardoor in staat een opleiding te volgen en een diploma te halen via de Glen Mills School. Dit kan een vmbo of vwo-diploma zijn. Veel van deze jongeren hebben een negatieve schoolervaring buiten Glen Mills door hun gedrag, waardoor ze vaak op een lager niveau uitkomen. Hier wordt hun gedrag weer op orde gebracht zodat ze weer op hun niveau kunnen leren.

Resultaten

Zodra deze jongeren terugkomen in het reguliere onderwijs is het te hopen dat het gedrag zodanig op orde is door de goede ervaringen ermee, dat ze niet terugvallen in het oude gedrag. Dit is moeilijk voor sommigen. Dit vraagt om een intensieve 'na-begeleiding' van deze jongeren in werk- of schoolomgeving zodra ze van Glen Mills afkomen. De coaches zorgen hiervoor en de thuissituatie wordt hierbij ingeschakeld. Er komt namelijk wel een 'ander' persoon thuis. De verwachting is dat ongeveer 60% van de studenten zich goed weet te redden buiten, ze hebben een legaal inkomen of onderwijs. Er is een longitudinaal onderzoek gestart om betrouwbare cijfers over de resultaten zichtbaar te maken.

Tot zover het antwoord op de vraag: Hoe werkt de opleiding in het algemeen?

In het tweede artikel in het volgende LO nummer wordt ingegaan op de volgende vragen;

Wat is de rol van sport in het bijzonder?

Zijn er elementen bruikbaar in het reguliere onderwijs?

Literatuur

Respect voor jezelf

De theorie van het programma van de Glen Mills School
Studenten en staf i.s.m. Bureau Van Montfoort
ISBN-nr.: 90 6665 71 62

Uitgeverij: BV uitgeverij SWP

Artikel *Vrij Nederland* 28 augustus 2004; 'School voor bendeleiders' Door: Marian Husken en Rudie Kagie
Informatiemap 'Kansarm of kansrijk?' van de Hoederloo Groep

Correspondentie: M.Massink1@chello.nl

PRIVACY

De afdeling individuele rechtspositie biedt hulp en bijstand bij allerhande vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. Deze juridische bijstand geldt voor leden werkzaam in en buiten het onderwijs.

Om een indruk te geven van de zaken die dagelijks op de afdeling Rechtspositie behandeld worden in deze rubriek een selectie uit gestelde vragen of een uitleg over veelvoorkomende zaken.

Door: mr. Sandra Roelofsen

'Vanwege vele diefstallen de laatste tijd op onze school heeft de directie besloten op enkele strategische plekken (verborgen) camera's te hangen. Ik voel mij ook als personeelslid gecontroleerd hierdoor. Je hebt toch geen idee waar de camera's hangen en wat de directie met de opnames doet!' aldus collega Jan de V. uit B. Met het plaatsen van een camera in de school, komt inderdaad de privacy van leerlingen, personeel (en eventuele derden) in het geding. De school (de directie) mag niet zomaar allerlei maatregelen treffen. Zij is hierbij gebonden aan de privacywetgeving en kan niet zomaar regelingen doorvoeren zonder daarbij de MR om instemming te vragen.

Het plaatsen van een camera is wel toegestaan als het noodzakelijk is voor de behartiging van een gerechtvaardigd belang van de school. Beveiliging van eigendommen tegen bijvoorbeeld diefstal kan zo'n gerechtvaardigd belang zijn. Ook cameratoezicht voor de bescherming van leerlingen, personeel of bezoekers kan een belang zijn. Het is de een afweging die de directie moet maken: het belang van de school moet worden afgewogen tegen de rechten van de leerlingen en het personeel.

Het is dus toegestaan om bijvoorbeeld een camera te plaatsen bij de receptie waar de leerlingen, het personeel en de bezoekers worden gefilmd met het oog op de veiligheid. De school dient er dan wel voor te zorgen dat iedereen weet dat er een camera hangt, bijvoorbeeld door een bordje op te hangen.

In de school mag in principe geen gebruik worden gemaakt van een *verborgen* camera. Een school kan bij heimelijk cameratoezicht zelfs strafbaar zijn en een boete riskeren. Toch kan het zijn dat er zelfs voor verborgen cameratoezicht een gerechtvaardigd belang bestaat. Dit is bijvoorbeeld het geval als

er duidelijke vermoedens zijn van onrechtmatig handelen van leerlingen of personeel en het ondanks allerlei inspanningen niet lukt om daar een eind aan te maken. In een dergelijk geval mag dan tijdelijk een camera worden geplaatst, omdat dit voor de school een laatste middel is om de dader op te sporen. Voorwaarde is wel dat leerlingen en personeel vooraf in kennis zijn gesteld over de mogelijke inzet van verborgen camera's onder bijzondere omstandigheden.

In het verlengde hiervan de vraag van een collega over het plaatsen van zijn adresgegevens op de schoolwebsite en in de schoolgids. Hij heeft hier bezwaar tegen, terwijl het 'goed gebruik' is op zijn school om privé-adresgegevens van alle personeelsleden te vermelden.

U staat in uw recht als u hier bezwaar tegen maakt. Voor een goede uitoefening van uw functie is het helemaal niet nodig dat privé-adresgegevens bij ouders en leerlingen (en collega's) bekend zijn. De school kan volstaan met het vermelden van die gegevens (telefoonnummer en e-mailadres via de school) die nodig zijn voor een goede bereikbaarheid in het kader van de uitoefening van uw werkzaamheden als

leerkracht/mentor/begeleider. Privé-gegevens zijn daarvoor niet noodzakelijk. Het is zelfs in strijd met de privacywetgeving dat de school uw gegevens gebruikt zonder uw uitdrukkelijke toestemming. Elke werkgever dient daarvan toch wel op de hoogte te zijn!

Hebt u vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en dagelijks van 12.30-16.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

PRAKTIJKKATERN BEHORENDE BIJ LICHAAMELIJKE OPVOEDING 10 - 2007

PRAKTIJK KATERN

PRAKTIJK
BASIS- EN
VOORTGEZET
ONDERWIJS

ACTIEF LEREN DOOR ROLWISSELEND BEWEGINGSONDERWIJS | 22
ATLETIEK - LOPEN (1) | 26
FLAGFOOTBALL (2) | 30
OVER DE KIJKWIJZER EN ANDERE HULPMIDDELEN (2) | 34

ACTIEF LEREN DOOR ROLWISSE- LEND BEWEGINGSONDERWIJS

Langzamerhand krijgen de 'gymuurtjes' binnen het algehele basisonderwijscurriculum een prominentere plek. Dit komt niet alleen door een groeiende vraag naar meer bewegingsvolle onderwijsmomenten, maar ook doordat wij steeds beter in de vingers krijgen hoe betekenisvolle onderwijsleersituaties te ontwerpen. Inmiddels wordt op steeds meer scholen gestreefd naar het vergroten van een meervoudige, life-time bewegings- en sportbekwaamheid, waarbij de persoonlijke vorming meer naast de lichamelijke ontplooiing is komen te staan. Het voor u liggend artikel biedt de beschrijving van een sociaal en cognitief activerend lesprogramma om deze tendens door te trekken.

Door: Roelof Dolfijn

WIE WEET HET BESTE WAT EEN KLAS BEWEEGT?

Onderwijsgeevenden binnen ons werkveld hebben voor ogen dat kinderen nu en later, óók zonder 'stok achter de deur', in beweging komen. Dit streven heeft de grootste kans van slagen wanneer kinderen goede en dus blijvende herinneringen hebben aan hun gymlessen. Voorwaarde om bij kinderen een plezierig gymverleden te realiseren is om de inhoud van de lessen nauwgezet aan te laten sluiten op de belevingswereld van het kind en met een gevarieerd en verdiepend lesaanbod te werken. Kortom, kinderen moeten binnen een, op hun lijf

ACTIEF LEREN

'Onderwijs dat leerlingen weet te motiveren is activerend. Leerlingen motiveren tot leren is onderwijs, waarin de docent grote interesse toont in 'wat, hoe en waarom' een leerling leert. Het onderwijs vereist op de persoon gericht maatwerk en is in dat geval (leer)procesgericht' (Timmers, 2005). De twee belangrijkste mikpunten van actief leren zijn: (1) een breder, motorisch, sociaal en cognitief leren én (2) een meer gewild en zelfgestuurd leren, ontwikkelen. De leerling is daarbij (weer) meer centraal komen te staan. Leerlingen krijgen,

To teach is to learn twice (Bell, 1797)

geschreven, afwisselend lesprogramma het gevoel hebben écht iets te leren. In dit artikel is een globaal lesprogramma uiteengezet waarvan de inhoud grotendeels wordt ingevuld door de leerling zelf. Immers, wie weten beter wat een klas leuk vindt, dan de kinderen uit deze klas. Op die manier kun je vanuit de kern op de gedachtewereld van kinderen aansluiten en brengt het vrijwel vanzelf variatie met zich mee. Echter, om tot volwaardig leren te komen zul je er als leerkracht in de meeste gevallen nog wel een inzichtverruimende draai moeten geven.

binnen bepaalde kaders, de ruimte om zelf gemotiveerd kennis, inzicht en vaardigheden te verwerven.

De volgende voorwaarden, die in het praktijkdeel als leidraad zijn gebruikt, maken dat bewegingsonderwijs activerend wordt:

- 1 de bewegingsactiviteiten zijn attractief en variabel gekozen
- 2 reeds aanwezige kennis kan door de leerlingen worden ingepast
- 3 de leerlingen ervaren dat ze ruimte krijgen om keuzes te maken

- 4 ze krijgen de tijd om successen te beleven
- 5 het is mogelijk om van en met elkaar te leren.

Bij het realiseren van bovenstaande voorwaarden is een uitgelezen rol weggelegd voor de leerkracht. Hij/zij dient bij voortduring te zigzaggen tussen frontaal onderwijs, begeleidend onderwijs en coachend onderwijs, waarbij gaandeweg een geleidelijke overheveling van de verantwoordelijkheden plaatsvindt van de leerkracht naar de leerling.

ROLWISSELEND BEWEGINGSONDERWIJS

'... rolwisselend onderwijzen, ook wel elkaar onderwijzen genoemd, is een vorm van onderwijs waarin het strategisch leren en het samenwerkend leren centraal staan.' (Aarnoutse, 2000). Binnen ons werkveld en gerelateerd aan het onderhavige thema kenmerkt strategisch leren zich doordat kinderen leren hoe ze bepaalde taken uitvoeren of problemen oplossen. Bij samenwerkend leren wordt uitgegaan van het principe dat leren een sociaal proces is.

Rolwisselend onderwijs is destijds bedacht om leerlingen, in een samenwerkingsvorm, een aantal cognitieve strategieën te leren om het begrijpend leesniveau te vergroten. Voor toepassing binnen de lichamelijke opvoeding is de oorspronkelijke inzet aangepast. Vrij vertaald wordt de definitie van rolwisselend bewegingsonderwijs dan: het van en met elkaar leren van motorische, sociale en cognitieve vaardigheden, met als doel beter zicht te krijgen op wat sporten en bewegen inhoudt.

Bij de methode rolwisselend bewegingsonderwijs neemt een aantal leerlingen, op een afgesproken moment, tijdelijk de plek in van de leerkracht. Meerdere tweetallen worden dan groepsleiders van vier á vijf medeleerlingen. Door de rolverandering kan de dialoog tussen de groepsleiders en de uitvoerende leerlingen, de uitvoerenden onderling en tussen de leerlingen en de leerkracht gericht worden opgestart en geoptimaliseerd. Om het strategisch en sociaal leren mogelijk te maken worden zogenaamde werkpatronen ingezet. Zie figuur 1 en 2.

UITEENLOPENDE DOELEN

Bij het opzetten van een systeem voor rolwisselend bewegingsonderwijs kun je een groot aantal doelstellingen voor ogen hebben:

- 1 door de rolwisseling kan een verrassende doorbreking van de routine worden nagestreefd. Dit ontstaat onder meer doordat van leerlingen wordt gevraagd dat ze geen 'achteroverleunende', maar een initiatiefrijke rol aannemen.
- 2 samenwerkend leren kan een positieve uitwerking hebben op de sociale verhoudingen en het saamhorigheidsgevoel in de klas. Dit gebeurt doordat leerlingen ook intensief moeten samenwerken met leerlingen die ze normaal gesproken niet zouden 'kiezen'. Zo kunnen ze ervaren dat iedere klasgenoot beschikt over weer andere kennis en vaardigheden die mogelijk voor deze les weer interessant en relevant kunnen zijn.
- 3 je werkt, zij het toevalsgewijs, toe naar een opbouw van een

brede en gevarieerde bewegingservaring. De keuzevrijheid van de groepsleiders (de kinderen die voor het selecte groepje staan) bewerkstelligt namelijk een grote diversiteit in het aanbod. Allerlei sporten en spelen passeren de revue. Te denken valt aan: straatvoetbal, hockey, badminton, ballet, judo, taekwondo, boksen, breakdance, toestelslagbal, ringwerpen, water en vuur, zelfbedachte fantasiespelen, etc.

- 4 kijkend naar de vervangende groepsleiding wordt deze lessenreeks meer een verlengstuk van de overkoepelende leervaardigheden die leerlingen op andere plaatsen binnen school opdoen. De volgende thema's, die de tussen de haakjes aangegeven vragen kunnen oproepen, staan dan voorop:
 - voorbereiden en plannen (Wat ga ik doen? Welk materiaal heb ik nodig? Hoe kan ik het snel klaarzetten? Red ik het binnen de opgegeven tijd? etc.)
 - communiceren (Hoe zorg ik ervoor dat eenieder mij verstaat? Hoe leg ik iets uit? Hoe breng ik het zo dat ik eenieiders aandacht heb? etc.)
 - sociaal en emotioneel leren (Durf ik het aan om een gedeelte van de les te verzorgen? Hoe kan ik iemand helpen die het niet zo goed kan? Wat doe ik met iemand die niet oplet? etc.).
- 5 voor sommige leerlingen kan het een hele overwinning zijn om voor de groep een spel uit te leggen en voor te doen. Voor deze leerlingen zijn ook doelen als het vergroten van het zelfvertrouwen en de weerbaarheid van kracht.
- 6 de doelen voor de niet-lesgevers zijn niet veel anders dan bij 'standaard' lessen(reeksen). Het gaat dan om:
 - motorisch vaardiger worden
 - sport- en spelkennis uitbreiden
 - het vasthouden of vergroten van het spelplezier en het verleggen van grenzen.
- 7 doelen die er, in tegenstelling tot de meer klassieke gymlessen, nog bijkomen zijn:
 - het ontdekken van nieuwe spelen en vormen van bewegen,

Rol van coach

FOTO: ROELOF DOLFIN

het meehelpen de les op gang te houden zonder al te veel inmenging van de leerkracht en het accepteren van tips en (gezags-)instructies van je klasgenoten.

PRAKTISCHE INVULLING

Voorwaarden

Het praktijkdeel neemt circa vier achtereenvolgende lessen in beslag. De lessen duren een uur. Het is handig, afhankelijk van de groepsgrootte, om de beschikking te hebben over in ieder geval tweederde sporthal (twee aaneengeschakelde gymzalen). N.B.: met enige aanpassing, bijvoorbeeld minder vakken, zijn de lessen ook uit te voeren in een standaard gymzaal en in minder dan een uur. De lessen hebben een vaststaande en herkenbare structuur, namelijk:

- a groepsleiders voor deze les aanwijzen (zichtbaar door bijv. lintje)
- b de niet-lesgevers verdelen over de groepsleiders
- c de werkpatronen herhalen en eventueel groepsdoelen benoemen
- d de vakken startklaar maken
- e de les draaien
- f gezamenlijk opruimen
- g leergesprek.

De leerlingen moeten, het liefst over de jaren heen, al enige ervaring hebben opgedaan met rolwisselend onderwijs. Dit kan bijvoorbeeld door het geven van een warming-up aan een deel van de klas, teamleider zijn van een dansgroepje of de rol van scheidsrechter op zich nemen. Alleen leerlingen uit de groepen vijf, zes, zeven en acht hebben deelgenomen.

Vorbereiding

Drie weken voor aanvang van dit project worden de leerlingen ingeleid over de inhoud, doelen en mogelijkheden. De leerkracht vertelt wat van de leerlingen wordt verwacht, maar ook welke begeleiding ze van de leerkracht en klasgenoten kunnen verwachten.

Leerlingen uit één klas mogen zich twee weken voor de start inschrijven. Ze hebben de keuze uit vier vakken: spel, turnen, atletiek en overig. Wanneer vakken niet helemaal vol komen kunnen deze gaten met een volgende ronde inschrijvingen worden opgevuld. Het is in sommige gevallen raadzaam om bepaalde leerlingen niet of juist wel bij elkaar te plaatsen. Hoewel kinderen sterk de neiging hebben zelfstandig te willen opereren is het handig leerlingen als lesgeefduo's in te delen. De lesgeefduo's blijven de gehele les hun groepje (bege)leiden en kunnen dus niet zelf deelnemen aan de activiteiten.

In dezelfde les worden lesbrieven met de werkpatronen aangereikt. Deze handleidingen zorgen voor de nodige verduidelijking, verdieping en mogelijkheid tot controle. De werkpatronen van de groepsleiders en de uitvoerenden zijn van elkaar verschillend (zie resp. figuur 1 en 2). Het is voor beide groepen aan te raden om voor aanvang van de les de werkpatronen, als 'spiekbriefjes', paraat te hebben.

- 1 Hoeveel kinderen zitten er bij ons? 'Komen we nog goed/eerlijk uit voor dit spel?'
- 2 Waar zetten we ze neer? 'Ze moeten geen last hebben van elkaar tijdens de uitleg!'
- 3 Spel uitleggen:
 - a 'Dit spel heet ...'
 - b 'De bedoeling van het spel is dat je ...'
 - c 'Het spel wordt gestart door ...'
 - d 'Het spel stopt door ...'
 - e 'De belangrijkste regels zijn ...'
 - f 'We zullen even een voorbeeld geven ...'
 - g 'Zijn er nog vragen? Nee ... dan gaan we beginnen!'
- 4 Wat doen we als iemand het niet kan? 'Hoe kunnen we hem of haar helpen?'
- 5 Wat doen we als iemand niet luistert? 'Durven we er iets van te zeggen?'
- 6 Gaat de tijd zo snel om? 'We moeten er ook voor zorgen dat we niet te veel of te weinig doen'
- 7 Wat kunnen we doen als niet zo lekker loopt? 'Eerst naar een klasgenoot en dan naar de leraar!'

Figuur 1: werkpatroon groepsleiders

De week voor de aftrap geeft de leerkracht een voorbeeldles volgens het opgegeven werkpatroon. Hierdoor raken leerlingen enigszins bekend met de lesstructuur en de bijkomende opdrachten (elkaar bevragen bij onduidelijkheid, individueel inschatten hoe de activiteit wordt uitgevoerd, reflecteren).

- 1 Wat is het doel van dit spel? 'Op welke manier kan ik of kunnen we punten behalen?'
- 2 Wat zijn de regels? 'Wat mag allemaal niet in dit spel?'
- 3 Wat is er nodig om dit spel goed te spelen? 'Wat moet je goed kunnen wil je veel punten behalen?'
- 4 Waar moet ik op letten? 'Wat ging de vorige keer, toen we ongeveer hetzelfde spel deden, lastig?'
- 5 Wat kun je doen als je het te moeilijk vindt? 'Eerst naar een klasgenoot en dan naar de leraar!'

Figuur 2: werkpatroon deelnemers

Uitvoering

Als het goed is - de voorbereidingen zijn ter harte genomen - kun je na een korte inleiding en een slimme opdeling van de groepen en werkplekken, al snel een stap terug doen. Afhankelijk van de effectieve lesgeeftijd kan ervoor gekozen worden om een of meerdere keren van vak te wisselen.

Bijstaan

Als leerkracht ben je al snel geneigd om leerlingen te assisteren. Bijvoorbeeld als het gaat om het klaarzetten van het materiaal of op gang houden en uitbreiden van de lesstof. Probeer deze aandrang in te houden. Om de leerlingen op hun zelfstandigheid aan te spreken kun je ze in eerste instantie

verwijzen naar groepsgenoten, voordat ze met problemen naar de leerkracht stappen. Daar waar noodzakelijk kun je de lesgeefduo's, tijdens hun les even bij je roepen om door te nemen hoe het gaat en eventueel voorstellen te doen over hoe de les nog interessanter en spectaculairder te maken.

Leergesprek

Op overgangsmomenten en/of aan het eind van de les vinden zogenaamde onderwijsleergesprekken plaats. Dit is een belangrijk ingrediënt voor een effectvolle en activerende lessenreeks. Tijdens deze gesprekken focust de leerkracht zich, door het stellen van vragen - bijvoorbeeld naar aanleiding van de lesbrieven - op het ontwikkelen van het denken over bewegen en de nodige randvoorwaarden. De centrale vraag hierbij is: hoe kunnen we een les voor iedereen nog leuker en waardevoller maken?

Een aantal ervaringen

- De kracht van elkaar onderwijzen zit voor de lesgever hoofdzakelijk in de rolverandering van iemand die de les ondergaat naar iemand die de les inhoud en richting moet geven. Het spreekt kinderen uit de groepen vijf tot en met acht van het primair onderwijs ontzettend aan wanneer je ze medeverantwoordelijk maakt voor het doen slagen van de gymles. Al in de voorbereidingsfase laten leerlingen middels hun verhoogde aandachtigheid doorschemeren dat ze het spannend en interessant vinden.
- Ten opzichte van de bewegingslessen zonder onderling lesgeefstelsel, is opvallend hoe betrokken niet-lesgevers zijn. Het lijkt alsof deze onderwijsvorm ook bij de deelnemers verantwoording losmaakt, alhoewel de nieuwheid en het feit dat de leerkracht meer tijd heeft gekregen om de klas sfeer en het gedrag van de leerlingen aan te sturen ook een belangrijke rol zal spelen.
- Rolwisselend bewegingsonderwijs brengt het sportverenigingsgebeuren dicht bij het vak lichamelijke opvoeding. Kinderen gaan bijvoorbeeld de warming-up die ze bij hun club aangeboden krijgen ook toepassen wanneer ze zelf voor de groep staan.
- Rolwisselend bewegingsonderwijs brengt ons vak dicht bij zaken die fysiek gezien op school plaatsvinden. Vooral kinderen die niet dagelijks bij elkaar over de vloer komen, gaan er op school mee bezig. Groepsleerkrachten kunnen hier op inspelen door, in de aanloopfase, lestijd in te richten om samen passende activiteiten op te stellen.
- Actief leren heeft inmiddels zijn sporen verdient binnen het (Voortgezet Middelbaar) Beroepsonderwijs. Ervaringen naar aanleiding van dit basisschoolproject laten zien dat op dit terrein veel mogelijk is. Er is een breed palet aan leer mogelijkheden aan te boren.

Aandachtspunten

- Je kunt ervoor kiezen om elk kind op een eigen wijze voorbereidingen te laten treffen. De ene leerling zal laten merken gebaat te zijn bij een helpende hand, veel structuur en duidelijkheid. Voor deze kinderen is het plezierig om de les

FOTO: ROELOF DOLFJIN

Overleggen

- brief dichtbij te hebben. Andere kinderen behoeven slechts een korte uitleg en laten ook in de praktijk zien flexibeler met belemmeringen om te gaan. Voor een enkeling geldt dat ze liever niet (alleen) voor de groep staan. Hierbij kan helpen dat ze zich opgeven in lesgeefparen. Geef de meer verlegen kinderen wel een vooraf besproken rol, anders doen ze tijdens de les alsnog een stap terug.
- Maak leerlingen vroegtijdig duidelijk dat ze niet te veel 'uit de kast trekken'. Er is slechts een beperkte hoeveelheid tijd beschikbaar om op te bouwen en klaar te zetten. Daarnaast dien je, ten gunste van de overzichtelijkheid, ook niet te veel activiteiten in een korte tijd te willen doen.
- Praktisch gezien is een klasgebonden lesgeefstelsel het meest geschikt. Hierbij geven kinderen uit één klas les aan elkaar. Desalniettemin zijn ook groepsdoorbrekende lesgeefsystemen denkbaar.

Literatuur

- Aarnoutse, C., (2003). Lessen in begrijpend lezen in het speciaal onderwijs. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 42, 241-252.
- Bell, A. (1797). *An experiment in Education made at Male Asylum of Madras: suggesting a system by which a school or family may teach itself under superintendence of the master or parent*. London: Cadell & Davis.
- Timmers, E. (2005). *Actief leren onderwijs. Activerende didactiek voor gemotiveerd en ontwikkeld leren bewegen en sporten*. Haarlem: De Vrieseborgh.

Correspondentie: r.dolfijn@vanderreeschool.nl

ATLETIEK - LOPEN (1) VAN HINDERNISLOPEN (BO) NAAR HORDELOPEN (VO)

Dit is het eerste artikel uit een reeks, waarbij het lopen over korte duur centraal staat. Wij zullen vanuit de sectie atletiek van de Calo Zwolle ingaan op de thema's hordelopen, estafettelopen en start- en sprintspeletjes. Het lopen over de langere duur zal in deze reeks achterwege gelaten worden, daar er relatief meer bekend over is. Daar kan ook op zich al een reeks van artikelen over geschreven worden. De thema's hordelopen, estafettelopen en start- en sprintspeletjes zullen in haar volledigheid van methodische opbouw behandeld worden van basisonderwijs tot en met voortgezet onderwijs. De bedoeling is dat er een praktische invulling gegeven zal worden, waar iedere bewegingsonderwijzer direct mee aan de slag kan gaan in zijn/haar eigen praktijk.

Door: Dico Rouw

INLEIDING

Sleutelbegrippen in onze visie over het hindernislopen zijn: ritme, continuïteit en 'iedereen kan het'.

Het begrip *ritme* kun je bij meerdere atletiekonderdelen gebruiken. Denk aan ondersteuning bij een afzet voor het verspringen of bij de laatste drie voetplaatsingen voor de afworp bij het speerwerpen (jam-pa-dam). Bij het hordelopen gaat het bij het ritme om het iedere keer kunnen afzetten met hetzelfde been of afwisselend. Of de leerlingen dat in de eerste les(sen) nu doen met een zeven- zes- vijf- vier- of driepasritme maakt nog niet veel uit. Uiteindelijk is het doel vaak wel om met een driepasritme de horden te passeren.

Continuïteit heeft te maken met het nemen van meerdere horden in een zelfde ritme. Dus als er vier horden in de baan staan zet de atleet iedere keer met hetzelfde been af en neemt deze horden in één en hetzelfde ritme (bijvoorbeeld in een driepasritme).

Het derde sleutelbegrip '*iedereen kan het*' heeft te maken met onze visie dat iedere leerling kan leren hordelopen op

zijn/haar eigen niveau. In onderstaand artikel zal dit verduidelijkt worden.

KENMERKEN HORDELOPEN OP SCHOOL

Het hordelopen heeft de volgende kenmerken:

- hordelopen is sprinten
- regelmatig opgelegde hindernissen
- horizontaal probleem
- verticaal probleem

Het hordelopen gaat over relatief korte afstanden (van 60m t/m 400m), vandaar dat het hordelopen in deze ook wel hordesprint genoemd kan worden. Tijdens een wedstrijd hebben we te maken met voor iedereen gelijke omstandigheden, dus dezelfde hindernissen. In het onderwijs werken we met verschillende afstanden tussen de horden en hoogtes van de horden (de verschillen zijn per loopbaan te onderscheiden). Tabel 1 geeft de officiële afstanden en hoogtes aan per leeftijdscategorie. Tabel 2 geeft aan hoe wij het in het onderwijs zouden aanbieden.

Lengte	Categorie	Hoogte	Aantal	Aanloop	Tussenafstand	Uitloop
training	Pup B	Knie-heup	3-6		4-5m	
training	Pup A	Knie-heup	3-6		5-6m	
60m	Meisjes D	76 cm	6	12m	8m	8m
80m	Meisjes C	76 cm	8	12m	8m	12m
80m	Jongens D	76 cm	8	12m	8m	12m
100m	Jongens C	84 cm	10	13m	8,50m	10,50m
100m	Meisjes C+B	76 cm	10	13m	8,50m	10,50m
110m	Jongens B	92 cm	10	13,75m	9,13m	14,00m

Tabel 1. Officiële afstanden, hoogten en aantal horden per leeftijdscategorie

Lengte	Categorie	Hoogte	Aantal	Aanloop	Tussenafstand	Uitloop
± 40m	8-tot 9 jarigen	Knie-heup	4	10 - 12m	4,0 - 4,5 - 5,0m	restant
± 40m	10-tot 11 jarigen	Knie-heup	4	10 - 12m	5,0 - 5,5 - 6,0m	restant
± 50m	12-tot 13 jarigen	Heup	4	± 12m	6,0 - 6,5 - 7,0 - 7,5m	restant
± 50m	14-tot 15 jarigen	76 cm	4	± 12m	6,5 - 7,0 - 7,5 - 8,0m	restant
± 50m	16-tot 17 jarigen	Dames 76 cm. Heren 84 cm	4	± 12m	7,0 - 7,5 - 8,0 - 8,5m	restant
± 50m	18 en ouder	Dames 76 cm. Heren 84 cm	4	± 12m	7,0 - 7,5 - 8,0 - 8,5m	restant

Tabel 2. Afstanden en hoogten per leeftijdscategorie in het onderwijs

Het *horizontale probleem* is het aantal te nemen passen naar de eerste horde (aanloop), het aantal passen (en dus het ritme) tussen de horden en het aantal passen naar de finish (uitloop). Voor het onderwijs vinden wij het aantal passen en het daarmee gepaard gaande ritme van het grootste belang. Natuurlijk is het dan ook handig voor de leerling om goed uit te komen voor de eerste horde, maar hoe hij/zij dit doet, maakt voor het onderwijs minder uit dan voor een topatleet. Deze maken namelijk bijna allemaal acht passen tot aan de eerste horde, terwijl dit in het onderwijs vrijwel niet gehaald zal worden tenzij je de afstand naar de eerste horde aanpast aan het niveau van jouw groep leerlingen. Het *verticale probleem* is de hoogte van de horden. Voor het onderwijs komt dit probleem pas dan aan de orde, wanneer het merendeel van de groep het horizontale probleem voor zichzelf heeft opgelost. Het kan namelijk voor vele leerlingen (en zelfs ook atleten) erg afschrikwekkend werken indien men de leerlingen te vroeg voor een hoge hindernis neerzet met alle gevolgen van dien.

Tot slot van dit theoretische gedeelte wil ik nog even ingaan op de materiaalkeuze. De keuze van materialen is van uitermate groot belang voor het doen slagen van dit onderdeel. Wanneer vinden leerlingen een onderdeel leuk? Wanneer zij dit onderdeel goed kunnen. Wanneer vinden zij een onderdeel niet leuk? Wanneer ze het niet goed kunnen en/of wanneer het pijn doet. Wanneer men een officiële horde zal gebruiken wordt het risico op valpartijen en daarmee blessures en dus pijn behoorlijk verhoogd.

Men kan daarom het beste beginnen met het bouwen van 'slootjes' met behulp van krijtstreepjes of stukjes lamellen of dunne latjes en dergelijke als te nemen hindernis. Hierna kan men het beste overstappen naar het gebruikmaken van pionnen als hindernissen (zie verder in dit artikel bij de lessen basisonderwijs), dozen en dergelijke, of combinaties hiervan. Wanneer men naar het hordelopen gaat kan men het beste gebruik maken van in hoogte verstelbare horden met uitneembare kunststof latjes. Deze latjes hebben de mogelijkheid om

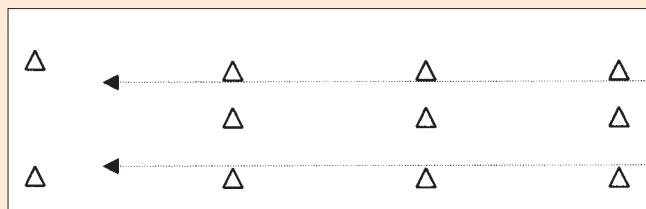
uit de horde te vallen indien een leerling er tegenaan komt. Vooraf een prettige gedachte en als het gebeurt geen negatieve (pijn)ervaring voor de leerlingen!

AAN DE SLAG IN HET BASISONDERWIJS

Vanaf de jongste leerlingen van groep 3 kan men al op een speelse manier bezig zijn met hordelopen in de vorm van hindernislopen. De techniek van het hordelopen zal hierbij van minder belang zijn. Vandaar dat op dit deel dieper wordt ingegaan bij het voortgezet onderwijs.

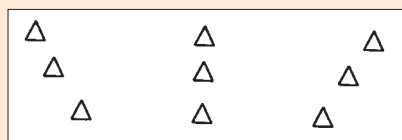
Het accent bij het hindernislopen van groep drie tot en met groep acht van het basisonderwijs ligt op het ritmelopen en de continuïteit daarvan. In tabel 2 staan afstanden genoteerd voor de acht-/negenjarigen en oudere leerlingen. Deze tabel is echter gebaseerd op het hordelopen in de buitenlucht. De meeste lessen bewegingsonderwijs in het basisonderwijs vinden echter in een gymzaal plaats, waardoor de ruimte een beperkende factor speelt. Hierdoor is er overwegend maar plaats voor maar drie hindernissen, gevormd door bijvoorbeeld pionnen of banken of een combinatie hiervan. Onderstaande arrangementen geven een voorbeeld van hoe men het hindernislopen in de gymzaal kan aanbieden aan basisonderwijsleerlingen.

Onderbouw: Over de pionnen

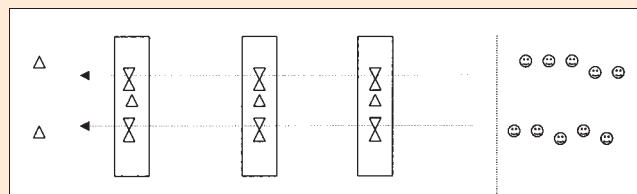

Dit arrangement zet men uit in de lengte van de zaal in drie groepjes van drie personen. De pionnen worden op zijn kant in elkaar geschoven, of twee pionnen aan de zijkant en één pion in het midden op zijn kant ertussen. De minimale onderlinge afstand is twee meter en de maximale onderlinge afstand drie meter. De aanloop tot de eerste pion is vier tot zes meter en de uitloop na de laatste pion zes tot acht meter. De bedoeling is om zo over de pionnen heen te gaan, dat je meteen door kunt lopen en op tijd voor de volgende pionnen af kunt zetten. De volgende leerling mag weer starten wanneer de vorige loper over de laatste pion is gelopen.

De enige uitbouw voor deze leeftijdsgroepen bestaat uit een doorschuiven naar grotere afstanden (ook mogelijk door de pionnen te verplaatsen) of met een hogere snelheid te lopen. Om deze activiteit bij alle kinderen interessant te maken (*differentiëren*) kun je de opstelling van de pionnen al snel in een waaivorm neerzetten. De kinderen die het al snel doorhebben kunnen lopen bij de kortere tussenruimtes en de anderen bij de wat grotere tussenruimtes.

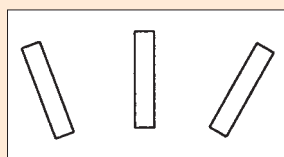
Kortere en grotere tussenruimtes

Middenbouw: Over de banken / hindernislopen

Dit arrangement zet men uit in de lengte van de zaal in drie groepjes van drie personen met drie banken en twee pionnen per bank per rij, die op de kant tegen elkaar gelegd worden in de looprichting met de lage kanten naar elkaar toe. De minimale onderlinge afstand is twee en een halve meter en maximaal drie en een halve meter. De aanloop tot de eerste bank is vier tot zes meter en de uitloop na de achterste bank is zes tot acht meter.

De bedoeling is om zo over de bank te lopen c.q. te springen, dat je meteen door kunt lopen en op tijd voor de volgende bank af kan zetten. De volgende leerling mag weer starten wanneer de vorige loper over de laatste bank is gelopen. De uitbouw voor deze leeftijdsgroepen bestaat uit een doorschuiven naar grotere afstanden (ook mogelijk door de banken te verplaatsen) of met een hogere snelheid te lopen. Om deze activiteit bij alle kinderen interessant te maken (*differentiëren*) kun je de opstelling van de banken ook hier al snel in een waaivorm neerzetten.

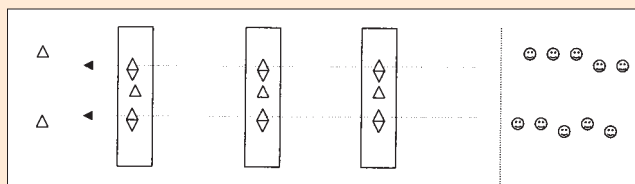

Banken in waaivorm

Competitieve of ludieke elementen inbouwen:

- met tweetallen tegelijk laten lopen met hetzelfde ritme en tempo
- één voor één inzetten en gaan lopen (wave-idee)
- zelf vriendje/vriendinnetje uit laten dagen, nadat ze al meerdere keren zonder uitdaging hebben geoefend en gelopen!
- groepswedstrijd: iedere keer twee leerlingen tegen elkaar laten lopen; winnaar twee punten, verliezer één punt; per groepje de punten bij elkaar op laten tellen en kijken welk groepje aan het eind gewonnen heeft.

Bovenbouw: Hindernislopen

(m.b.v. banken en pionnen of pionnen waar een gymstok/éénmeterstok doorheen past, niet erop leggen dus!)

Dit arrangement zet men in de lengte van de zaal uit in drie groepjes van drie personen met drie banken en twee pionnen

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Aantal passen na de horden

per bank per rij, die op de kant tegen elkaar gelegd worden in de looprichting met de hoge kanten naar elkaar toe. De minimale onderlinge afstand is drie meter en maximaal vier meter. De aanloop tot de eerste bank is vier tot zes meter en de uitloop na de achterste bank is zes tot acht meter. De bedoeling is om zo over de bank te lopen, dat je meteen door kunt lopen en op tijd voor de volgende bank af kan zetten. De volgende mag weer starten wanneer de vorige loper over de laatste bank is gelopen.

Aanloop: uitkomen voor de eerste horde

FOTO: ANITA RIEMERSMA

De eerste uitbouw voor deze leeftijdsgroepen bestaat uit een doorschuiven naar grotere afstanden (ook mogelijk door de banken te verplaatsen) of met een hogere snelheid te lopen. De tweede uitbouw bestaat uit het verbeteren van hun techniek over de banken (hordelopen dus). Het inbouwen van het competitieve element volgt na de tweede uitbouw en kan bestaan uit het zelf uitdagen van een vriendje of vriendinnetje of uit de groepswedstrijd, zoals benoemd bij de middenbouw.

Om deze activiteit bij alle kinderen interessant te maken (*diferentiëren*) kun je de opstelling van de banken al snel weer in een waaivorm neerzetten.

AANVULLENDE OPMERKINGEN BIJ ALLE LEEFTIJDSCATEGORIEËN

- De hoogte van de pionnen mag niet het probleem zijn, de hindernis is de ruimte tussen de pionnen, die zo ingevuld moet worden met een aantal stappen dat je telkens door kan lopen.
- Het gaat dan om het vinden van een tempo van lopen, waarbij je met hetzelfde been de afzet maakt om over de pionnen te springen.
- Bij te weinig uitloop kun je matten tegen de muur plaatsen.

In het volgende artikel komt het hordelopen in het voortgezet onderwijs aan de orde.

De auteur heeft dit artikel geschreven in het licht van de visie en ideeën van de atletieksectie van de Calo Zwolle. Per 1 augustus is Dico Rouw werkzaam bij de ALO aan de HAN.

Correspondentie: dico.maud@chello.nl
cp.baremans@windesheim.nl
pc.molenaar@windesheim.nl

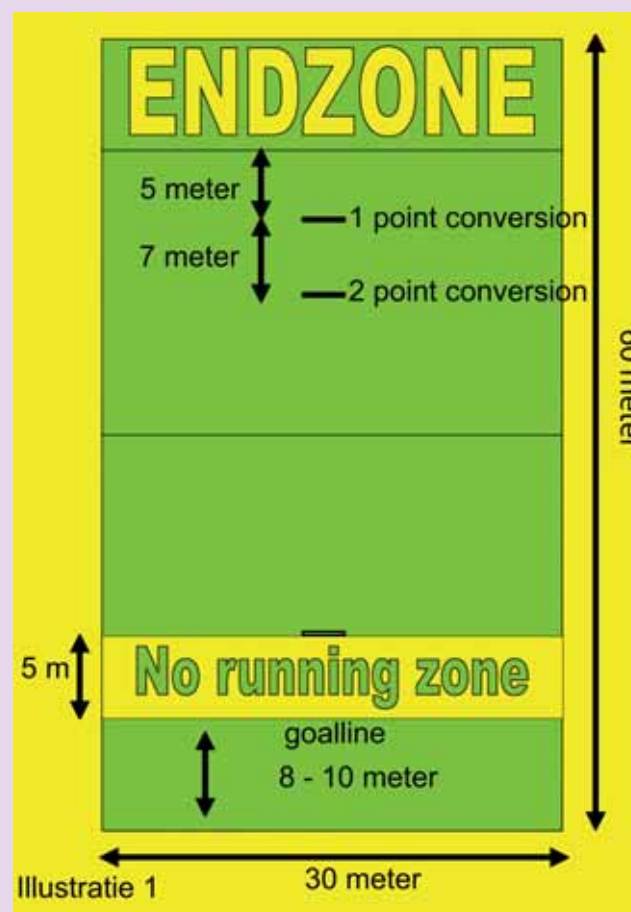
FLAGFOOTBALL (2)

Flagfootball, de contactvrije variant van American football, is een welkome aanvulling op het spelprogramma van leerlingen van basis- en voortgezet onderwijs. Omdat er niet getackeld mag worden is het veilig. Je kunt het op kleine veldjes al spelen (ook in de zaal, met wat aanpassingen). En in kleine aantallen. Je krijgt dus veel te doen en leert daardoor snel. En het allerbelangrijkste: veel leerlingen vinden het leuk. Als onderdeel van een serie van drie artikelen is in LO no. 8 aandacht besteed aan de voorbereiding (bedoeling van het spel, de techniek van het werpen en vangen en inleidende spelletjes). In deze aflevering komen de belangrijkste spelregels en tactiek van het eindspel aan de orde. In de laatste aflevering zal de overstap naar tacklefootball worden beschreven. **Door: Henk Breukelman**

Wanneer leerlingen met de basale principes van het spel, voor zowel de bedoeling als de techniek van het werpen en vangen, bekend zijn gemaakt, wordt het tijd voor het eindspel. Dus het echte spel, zoals dat in de schoolleagues in Nederland ook gespeeld wordt. Dat gebeurt meestal na vier tot acht lessen in het eerste leerjaar bij ons op school. In het tweede jaar begin je dan aan het echte werk, dus met officiële spelregels en met afspraken over tactieken en looppatronen. Natuurlijk is dat geen verplichting, allerlei inleidende spelletjes blijven leuk, ook voor de gevorderde leerlingen, maar als blijkt dat ingestudeerde en afgesproken ideetjes tot terreinwinst of een score leiden, geeft dat een extra dimensie aan het spel.

DE SPELREGELS

Je krijgt als aanvallend team (vijf spelers) vier pogingen om de endzone te halen. (Je mag de bal naar een speler in die endzone gooien, maar een speler mag de bal er ook rennend inbrengen). En als je de middenlijn haalt, nog eens vier. Elke poging begint bij de *center*. Die *snapt* de bal tussen zijn benen door naar de *quarterback*. Die mag niet lopen met de bal. Hij kan twee dingen doen: of hij gooit de bal naar één van de naar voren rennende *wide receivers*, die vervolgens op eigen kracht, want samenspelen mag niet meer, de endzone probeert te halen. (Ook de *center* mag nadat hij de bal gesnapt heeft als *receiver* gaan spelen). Of de *quarterback* geeft (*handoff*) of gooit (alleen zijwaarts of naar achteren) de bal naar de *runningback* (vaak een snelle en behendige speler) die daarna aan een run

voorwaarts kan beginnen. De aanval houdt op als de bal op de grond valt, de balbezittende speler buiten het speelveld raakt of als een flag van de balbezitter wordt afgepakt. In de laatste twee gevallen begint de volgende aanval op de lijn waar de speler buiten de lijn raakte, of waar de flag werd afgepakt (*line of scrimmage*). Als je binnen vijf meter van de endzone een nieuwe aanval opzet, mag je alleen maar scoren door de bal ineens in de endzone te gooien (*passing-play*). Een *running-play* mag dan niet. Daarom heet dat gebied de *no-running-zone*. Wanneer er gescoord wordt krijgt de aanvallende partij een bonus. Het mag kiezen tussen een *1- of 2-point-conversion*, waarbij er op 5, respectievelijk 12 meter van de *goalline* eenmalig een aanval opgezet mag worden. Eindigt die in de endzone, dan worden één of twee punten bijgeteld (zie ook illustratie 1).

DE POSITIES IN DE VERDEDIGING

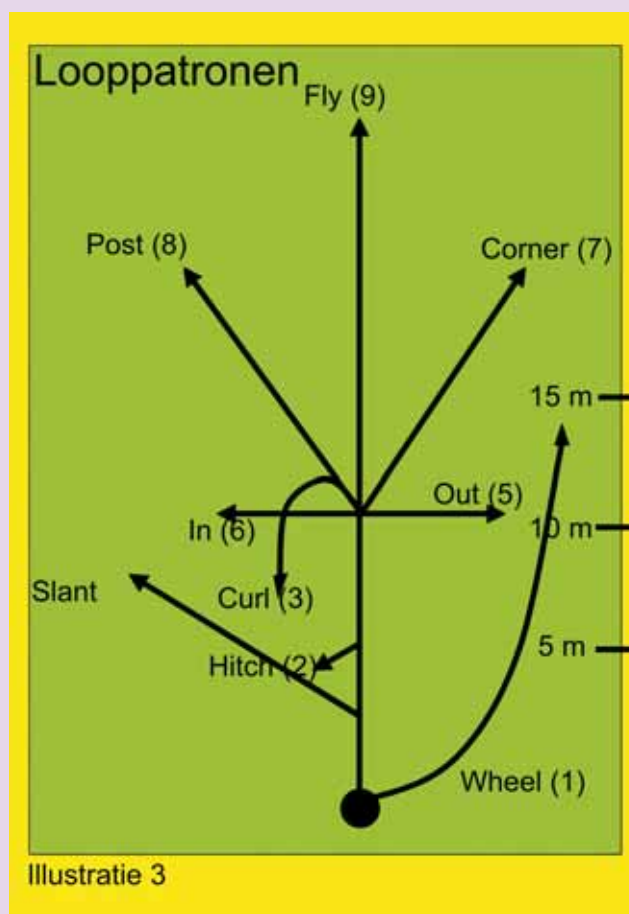
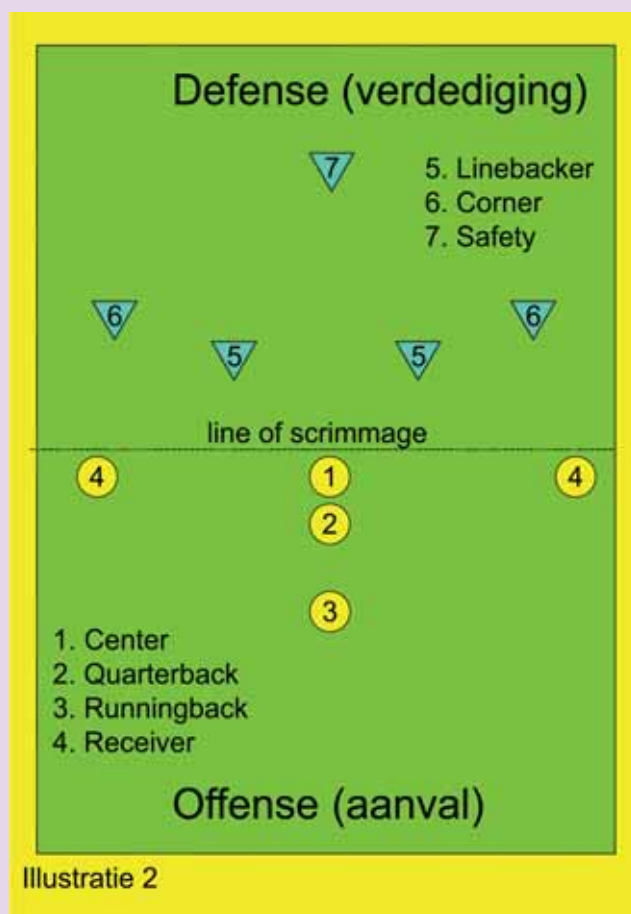
In de verdediging heb je de *linebackers*, de *corners* en de *safety*. Een linebacker is een speler die op twee manieren kan worden ingezet. Als eerste mag de linebacker de quarterback aanvallen, mits hij voor de aanval start op minimaal 7 meter van de *line of scrimmage*. Na de snap loopt de linebacker in op de spelverdeler (quarterback) van het aanvallende team en probeert voordat hij of zij de bal heeft kunnen weggoeien of afgeven, de flag af te pakken. Daarnaast is een linebacker ook verantwoordelijk voor de runningback van het aanvallende team. Daar de runningback achter de center en de quarterback staat is het moeilijker om deze speler te verdedigen, dan

bijvoorbeeld het verdedigen van een receiver door een corner. Een corner heeft als taak om de snelle receivers van het aanvallende team te verdedigen. De primaire taak van deze speler is het voorkomen dat de aanvaller de bal vangt. Dit betekent dat hij of zij goed moet zijn in het één tegen één (*man to man*) verdedigen. Ook kan een corner samen met zijn medeverdedigers in een '*zoneverdediging*' spelen. Dan is hij of zij verantwoordelijk voor een gedeelte van het veld en alle spelers die zich hierin bevinden.

De safety is wat bij voetbal de laatste man wordt genoemd. Hij is het slot op de deur en ondersteunt daarmee vooral het werk van de corners (zie ook illustratie 2).

HUDDLEN

Het is een natuurlijk proces binnen flagfootball dat er al vrij snel overlegd wordt (*huddelen*). Zowel het aanvallende als verdedigende team neemt regelmatig zijn toevlucht tot zo'n time out. Dat hoeft je niet te stimuleren. Dat gaat vanzelf. Een vaak bij de haren erbij gesleepte eindterm (het maken van teamafspraken) krijg je er bij flagfootball dus gratis bij. Waarom hier wel en bij basketbal of voetbal veel minder? Omdat je daarvoor de tijd krijgt en het spel overzichtelijk is. Bij elke aanval is er sprake van hooguit drie acties, die over drie schijven lopen. Zestig procent van de spelers wordt dus ingeschakeld, dat is ook een succesfactor voor het spel. Daarna is er weer tijd voor overleg over de nieuwe aanval. Bij andere doelsporten kan een aanval eindeloos duren en over vele schijven gaan en ontbreekt het huddelen. Daardoor weten aanvallers van elkaar

vaak niet wat ze gaan doen en is elke actie voor iedereen een verrassing. Hooguit bij het nemen van een vrije trap in de buurt van het vijandelijke doel bij voetbal bijvoorbeeld, is er sprake van enig overleg bij leerlingen. Bij flagfootball gebeurt dat bij elke aanval. En omdat je uit die ene actie een zo groot mogelijk rendement moet proberen te halen is het zaak daar zorgvuldig een plannetje voor te maken. Het is een spel, waarbij je dus ook allerlei schijnacties en -bewegingen kunt afspreken en instuderen. Alles wordt geregisseerd. Niets wordt aan het toeval overgelaten.

PATRONEN

Daarom worden er, met name door het aanvallende team allerlei patronen afgesproken, en tijdens lessen door de verschillende teams ingestudeerd. Looppatronen voor de receivers en de center, maar ook schijnacties waarbij al of niet de runningback wordt ingeschakeld. De spelverdeler (quarterback) speelt daarbij een belangrijke rol. Er moet afgesproken worden of men gaat voor een passing-play via de receivers (of center) of een running-play met behulp van de runningback. In het eerste geval moet de quarterback weten hoe z'n receivers (en z'n center) gaan lopen. En in het tweede geval moet helder zijn wat de route van de runningback zal zijn. Voor al die handelingen zijn afspraken te maken. Ze lijken complex en komen voor de buitenstaander geforceerd over, maar, nogmaals, ze ontstaan vanzelf: 'Als Jenno nou heel hard naar voren loopt (9), loopt Ali eerst naar voren en dan naar binnen (6) en

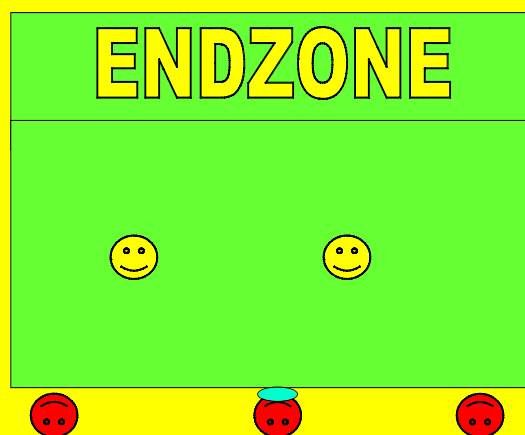

FOTO: ERIC HAGEN

Huddle

loop ik met een boog naar de buitenkant (1), en dan moet je de bal gooien naar.' Zo begint het en de variaties op dit thema zijn eindeloos. Daarom worden ze logisch gerubriceerd en van een naam en nummer voorzien. Spelers hebben aan het nummer genoeg om te weten wat van hun verwacht wordt. De meest basale looppatronen staan in illustratie 3. De quarterback is van de looproutes van zijn spelers op de hoogte en weet van te voren naar wie hij de bal gaat gooien. Tenminste zo begint het. Een ervaren quarterback zal het spel kunnen 'lezen'. Dat wil zeggen dat hij weet hoe de looppatronen zijn, maar afhankelijk van de situatie (bijvoorbeeld het goed verdedigen door de corners) het plan kan wijzigen en een andere actie kan uitvoeren. Handelen naar bevind van zaken dus.

Illustratie 4

De bedoeling is in twee minuten zoveel mogelijk scores te maken. Na twee minuten wisselen. De tijd wordt stil gezet wanneer de speler met de bal reglementair is gestopt, de bal is onderschept of als er is gescoord. Wanneer de receiver niet de endzone haalt, dan begint de volgende play direct vanaf de plek waar de receiver de bal heeft gevangen. Wanneer de bal is onderschept, gaat de bal terug naar de beginlijn en hetzelfde team gaat verder met het scoren. Wanneer het aanvallende team scoort, gaat de bal direct terug naar de beginlijn. De QB mag niet worden aangevallen.

FOTO: ERIC HAGEN

De quarterback (r) heeft de bal en wacht tot zijn medespelers in een positie gaan lopen waar ze mogelijk kunnen scoren

FOTO: ERIC HAGEN

Snap

het begin iedereen wel een keer center, quarterback, running-back en receiver zal zijn. Dus zolang de spelverdeler geen specialist is, zullen leerlingen het wel eenvoudig moeten houden. Op den duur ontstaat dan een taakverdeling, waarbij de verschillende vaardigheden van de spelers optimaal gebruikt worden. Het is daarom zaak niet te vaak de teams te wisselen van samenstelling, zodat spelers de tijd hebben aan elkaar te wennen. Al brainstormend en experimenterend begint er dan een zogenaamd *playbook* te ontstaan. Een verzameling plannen en patronen waarmee de tegenstanders bestreden moet worden. Met welke *play* ga ik openen, hoe zet ik mijn tegenstander zo vast dat hij ergens voor moet kiezen, waardoor ik daar een voordeel uit haal? Daarnaast is het goed om een aantal *plays* te hebben voor standaard situaties, zoals de bonus (extra point), laatste poging, aanval in de no-running-zone, enz. Eigenlijk ben je net als een schaker bezig met het voorbereiden van een wedstrijd. En is de voldoening groot als een plan slaagt. Want vaak anders dan bij de andere doelsporten (op dit niveau) heb je eerst iets samen bedacht en daarna het ook nog samen goed uitgevoerd.

Stimuleer om acties uit hun *playbook* te oefenen. Eerst 'droog', om de bedoeling helder te hebben, daarna in overalsituaties. Met een vijftal kan dat prima, eerst vier tegen één, later drie tegen twee op een half veldje. NFL Street is een spel dat je daarvoor prima kunt gebruiken (zie illustratie 4).

FOTO: ERIC HAGEN

Schijnbeweging

FILOSOFIEËN OVER HET SPEL

Allereerst is belangrijk of een team meer gooit of rent met de bal. Dat is natuurlijk afhankelijk van een aantal zaken. Zo zal een team met een goede quarterback meer gaan gooien, mits natuurlijk er ook spelers zijn die een bal kunnen vangen. Heeft een team (een) zeer wendbare en snelle speler(s), dan zal er meer gebruik gemaakt worden van de aanval over de grond. Met diepe ballen (verre passes) kan het veld snel worden 'overgestoken', het ziet er spectaculair uit, maar er kleven wel 'risico's' aan deze vorm van aanvallen. Diepe ballen zijn lang onderweg en kunnen makkelijk onderschept worden door de *defense*.

Een andere vorm van aanvallen is het gebruik maken van gecontroleerd aanvallen. Als de *offense* in haar eerste vier pogingen is, dan moet per aanval gemiddeld 3,75 yards overbrugd worden om bij de vierde poging de middenlijn te passeren en dus vier nieuwe pogingen te ontvangen. Bij de tweede vier pogingen moet gemiddeld vijf yards overbrugd worden om te scoren. Soms is het natuurlijk niet mogelijk om met gecontroleerde aanvallen te werken, bijvoorbeeld als het aanvallende team achter staat en er nog weinig tijd te spelen is.

Een mix van bovengenoemde aandachtspunten is waarschijnlijk het meest evenwichtig. Een opmerking die vaak wordt gemaakt is: 'neem wat ze je geven'. Dus staat een verdediger diep van een receiver omdat hij bang is om op snelheid verslagen te worden, dan zijn patronen zoals *curl*, *hitch*, *slant* zeer effectief. Staat een corner erg kort op de receiver (*press*), dan kan je als receiver toeslaan met een *fly*, *corner*, *post*, diepe *in of out* (zie illustratie 3).

Wordt vervolgd.

Literatuur

Martin Kuitert en John Leijten (2006), *Werkboek Football op School*.

Correspondentie: breuk33@hotmail.com

OVER DE KIJKWIJZER EN ANDERE HULPMIDDELEN (2)

In deze reeks artikelen proberen we duidelijkheid te verschaffen in de terminologie van kijk- en andere wijzers en hoe ermee kan worden gewerkt. In deze aflevering komen de taakwijzer, de lesbrief en het evaluatieformulier aan bod.

Door: Hans Dijkhoff

Het gebruik van dergelijke hulpmiddelen blijft niet alleen beperkt tot de hogere niveaus van onderwijs. Door de uit te voeren opdrachten aan te passen aan het niveau van de leerlingen is het gebruik van dit soort ondersteuning ook mogelijk op vele vormen van vmbo.

Taakwijzer

Definitie

Opdracht waarbij leerlingen in de les zeer uiteenlopende taken dienen uit te voeren. Dit kan zijn van het opstellen van materiaal tot het uitvoeren van een meer complexe opdracht. Het betreft hier veelal organisatorische opdrachten.

Doel

De leerling meer verantwoordelijkheid geven in het uitvoeren van (organisatorische) opdrachten.

TAAKWIJZER KLAARZETTEN MATERIAAL

X mat
X bok
X plank
Turnen Judo B&M

Nodig
Twee matjes
Bok
Reutherplank

Opdracht: zet in de zaal op de aangegeven plek de getekende opstelling neer

Lesbrief

Definitie

Opdracht waarin beschreven staat wat gedurende een (deel van de) les door (een groep van) leerlingen dient te worden gedaan. De nadruk ligt hier op opdrachten waarbij leerlingen zelf verantwoordelijk zijn voor een goed lesverloop en daar zelf aanpassingen voor doen.

De opdracht kan weer lopen van eenvoudig naar complex.

Doel

Het doel is tweeledig. Aan de ene kant verschaft het de docent ruimte om aandacht te besteden aan hen die dat nodig hebben. Aan de andere kant is het een werkvorm die recht doet aan een lesdoel waarin we de leerlingen verantwoordelijkheid geven over (een deel van) de les(inhoud). Hier wordt bewegen dus deels als middel ingezet.

LESBRIEF BASKETBAL

Aantal leerlingen 10.

Nodig: basketbal, vier lintjes, scorebord, twee fluitjes.

Opdracht:

Speel een spelletje basketbal 3-3 op één basket.

Spreek af welke regels je hanteert.

Rouleer zodat je in ieder geval twee van de volgende taken hebt gedaan: speler, scheidsrechter, coach, jury (voor tijd en scores).

Spreek af wie straks vertelt hoe het is gegaan.

Met ieder voorbeeld dienen we te bedenken met wat voor

EVALUATIEFORMULIER
invullen tijdens les 4

ZELF BETER LEREN BASKETBALLEN

Formulier van: _____
Spel: _____

Met wie heb jij de trainingsonderdelen gegeven:
Andere namen van het team: _____

1 Ik ben als speler beter gaan spelen. oneens eens
A B C D
Welke onderdelen zijn bij jou verbeterd: _____
Welke onderdelen zijn nog steeds onvoldoende: _____

2 Ik heb geleerd het spel te analyseren op sterke en zwakke punten. A B C D
Welke onderdelen zijn binnen het team verbeterd: _____
Welke onderdelen zijn nog steeds onvoldoende: _____

3 Welke trainingsvormen heb jij gegeven: _____

4 Ik heb geleerd om een trainingsonderdeel voor te bereiden. A B C D
Hoe heb jij je voorbereid? Denk aan tijd, informatiebronnen en overleg: _____

5 Ik ben tevreden over mijn gegeven trainingen. A B C D
Geef aan waarom: _____
Wat zou je de volgende keer anders doen: _____

6 Wat vond je goed gaan in deze lessenserie?
Waarom: _____

7 Wat vond je minder goed gaan in deze lessenserie?
Waarom: _____

opmerking docent: _____

Gegeven trainingen:	O / V / G
Verwerking opdrachten:	O / V / G
Spelniveau:	O / V / G
Omgang binnen het team:	O / V / G
Eindoordeel:	O / V / G

paraaf docent: _____

Eén van de uit te voeren taken

doelgroep we te maken hebben. Hoe hoger het niveau des te complexer de opdracht. Zo zou bijvoorbeeld kunnen worden toegevoegd aan bovenstaand voorbeeld: speel man-to-man met een goede helpside. Een punt waarop de coach goed moet letten.

Dat vereist inzicht in de principes van het verdedigen in man-to-man-situaties. Deze zouden dan in voorgaande lessen moeten zijn behandeld.

Evaluatieformulier

Definitie

Met een evaluatieformulier kan (een deel van) de les/het onderwijs worden geëvalueerd of kan een leerling zichzelf evalueren.

Doel

Er is een vergelijking mogelijk tussen wat de docent ziet en vindt en hoe de leerling erover denkt. De docent krijgt zo ook feedback op zijn onderwijs.

Het hier gebruikte voorbeeld is een zelfevaluatieformulier uit *Beter leren spelen* (Dic Houthoff en Ger van Mossel, Edu'Actief, Meppel 1998). Hierbij moet wel de aantekening worden gemaakt dat dit na een reeks van lessen wordt ingevuld.

VOORWAARDEN

Het is een misverstand om te zeggen dat een leerling op het vmbo (van T tot BBL) niet zou kunnen werken met dit soort hulpmiddelen. Het gaat om het kiezen van de juiste opdracht die aansluit bij het niveau van de leerling. Piaget (Faber, 2001)

FOTO: HANS DIJKHOFF

Aandachtig lezen

gaf aan dat de mate van abstract denken zeer verschilt. Daarmee dient dus rekening gehouden te worden in de opzet van de opdracht. Tevens dient hetgeen geboden wordt wel uit te dagen. Vygotsky heeft het dan over de zone van de naaste ontwikkeling daar waar Faber (2001) spreekt van 'niet onder- of overvragen'.

INDELING VANUIT EEN PRINCIPE

Bij Timmers en Mulder (2006) komen dezelfde naamgevingen voor (kijk- en taakwijzers) die kunnen worden ingedeeld naar de volgorde in gebruik of naar de aard van de leersituatie. Daarnaast onderscheiden ze ook nog organiseren-, zoek- en ontwerp-

wijzers. Helaas heb ik geen voorbeelden daarvan gezien. Er wordt ook gesproken over een les- of infobrief, waarin een beknopte beschrijving wordt gegeven van toe te passen (achtergrond)informatie in een bepaalde les of in het algemeen. Deze dient vooraf te gaan aan of na een les gegeven te worden.

In mijn indeling komt deze niet aan de orde omdat ik me in dit kader alleen focus op wat ik in de les gebruik.

SLOT

In een laatste artikel zal nog een aantal voorbeelden worden gegeven en hoe met deze hulpmiddelen kan worden gewerkt. Hierbij heb ik niet de pretentie volledig te zijn.

Blijft u vooral voorbeelden van *good practice* sturen waarin wordt getoond wat er voor de diverse doelgroepen wordt gebruikt. De werkbaarheid, juiste inhoud voor de doelgroep en het goed gebruik van de leermiddelen zijn daarbij van belang.

Literatuur

Behets, D. (2006) *Didactiek van het bewegingsonderwijs*. Leuven, ACCO

Faber, K. (2001) *Bewegingsonderwijs op maat*. Baarn, HBuitgevers

Houthoff, D. en Van Mossel G. (1998) *Beter leren spelen*.

Meppel, Edu'Actief

Leijssen, H. (2003), *What's in a game*, Leuven, ACCO

Timmers, E. en Mulder, M.J. (2006) *Didactiek voor sport en bewegen*. Baarn, de VRIESEBORCH

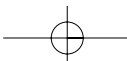
Hans Dijkhoff is docent didactiek aan de Hogeschool van Amsterdam, afdeling ALO.

Correspondentie: h.dijkhoff@hva.nl

Speel basketbal: drie tegen drie

FOTO: HANS DIJKHOFF

SPECIAAL BEWEGINGS- ONDERWIJS IN HET LAND VAN MAC DONALD'S

Het is soms zeer leerzaam om over de landsgrenzen heen te kijken. Hoe gaan ze in Amerika bijvoorbeeld om met leerlingen die speciaal onderwijs nodig hebben? Een stage op een school in Washington levert een leerzame ervaring op.

Door: Marloes Aarsman en Mark Reijling

Dinsdag 7 november 2006 was het dan zo ver. Ik zat eindelijk in het vliegtuig voor een acht uur durende vlucht op weg naar Washington DC, de hoofdstad van de Verenigde Staten. Het heeft wat inspanning en tijd gekost voordat ik eindelijk mijn Amerikaanse visum in bezit had maar dat was zeker de moeite waard. Alle stress die ik tijdens de organisatie van mijn LIO-stage had onderhouden was ik in één klap vergeten.

VERWACHTINGEN

Toen ik de maandag daarop voor de eerste keer naar mijn stageschool reed dacht ik nog in de auto: 'Ik hoop dat deze autorit van een klein uur de moeite waard wordt'. Dat lange autorijden is in de VS heel gewoon, maar voor Nederlandse begrippen toch best ver. Eenmaal aangekomen bij mijn stageschool, en nadat ik de eerste indrukken tot me had genomen, bleek het de rit in de auto zeker waard. Ik had het voor geen goud willen missen!

DE STAGEPLAATS

Ik heb stage gelopen op 'The Lab School of Washington' in DC. Een omschrijving van de school is moeilijk te geven want je gelooft je ogen niet wanneer je op het terrein van de school stapt. De school valt enorm op door het uiterlijk. Op het eerste gezicht lijkt het bijna op een Harry Potter-achtig kasteel. Binnen is het gebouw helemaal aangekleed en versierd door de leerlingen. Het ziet er allemaal sfeervol en bijna feestelijk uit. Aan de gymzaal was echter minder

Versiering van de school gemaakt door de leerlingen

aandacht besteed. Het was een 'gewone' kale ruimte. Jammer! 'The Lab School of Washington' is een privéschool voor kinderen met verschillende soorten leerproblemen. De school heeft ook duidelijk zijn eigen richtlijnen en visie op het onderwijs. Dit zie je dan ook overal in terug. De school wordt geleid door een directrice die vrijwel alle belangrijke beslissingen neemt. Haar aanzien is dan ook hoog. Het verschil met de Nederlandse scholen op het gebied van leerproblemen is dat de leerlingen op deze school wel een normale intelligentie hebben. Zij hebben dyslexie of discalculie en kunnen daardoor niet goed meedraaien in het reguliere Amerikaanse onderwijssysteem. De combinatie SBO (MLK en LOM) komt in Amerika niet voor.

DE BEWEGINGSLESSEN

Iedere dag op het zelfde tijdstip hebben de leerlingen bewegingslessen. In Amerika staat het bewegen over het algemeen hoog aangeschreven. Dit zie je ook terug in het onderwijs. Ik moet zeggen dat ik het aantal mensen met obisitas in verhouding met Nederland reuze mee vond vallen. Er waren in

The Lab School of Washington

De gymzaal

Een klaslokaal op The Lab School

Washington niet extreem veel dikke mensen zoals we vaak meekrijgen van tv.

De bewegingsles duurde 45 minuten. Deze 45 minuten werden ingevuld met Physical Education ofwel PE. PE bestaat voornamelijk uit balsporten en verschillende tikspelen. In het halve jaar dat ik stage heb gelopen ben ik weinig grondvormen van bewegen tegengekomen zoals rollen, duikelen en klimmen. Deze grondvormen van bewegen zijn in Nederland een heel groot en belangrijk onderdeel binnen het bewegingsonderwijs. Ook komt er geen bewegen op muziek voor binnen de PE-lessen.

De lessen worden niet met regelmaat ingedeeld en zie je de begrippen als inleiding, kern en afsluiting niet naar voren komen. Ik vond het niveau van de bewegingslessen op verschillende scholen (zowel privé als publieke scholen) dan ook erg tegenvallen. Ook viel de lage scholing van de bewegingsdocenten op.

De faciliteiten op het gebied van sport op Amerikaanse scholen zijn bijzonder uitgebreid. Vaak hebben scholen hun eigen gymzalen, zwembad, fitnessruimte en buitensportvelden. Het komt ook met regelmaat voor dat een school zijn eigen atletiek- of golfbaan heeft. Dit is in Nederland toch niet voor te stellen. De materialen die aanwezig zijn, zijn ook van zeer goede kwaliteit. Alleen zijn er weer weinig materialen aanwezig voor de algemene grondvormen van bewegen. Een dikke mat, bank, balk of hoepel kom je dan ook bijna niet tegen. Erg jammer.

SPECIALE SCHOLEN IN DE VERENIGDE STATEN

In de VS zijn weinig publieke speciale scholen. Er zijn wel redelijk veel privéscholen die aansluiten bij een bepaalde achterstand of handicap. Het probleem hierbij zijn de extreem hoge kosten aangezien het niet wordt gesubsidieerd door de overheid. We praten hier dan over 20.000 \$ per jaar en dat is niet niks. Voor sommige kosten kan wel subsidie worden aangevraagd. Dit blijkt echter niet gemakkelijk, want er gaan daar een hoop keuringen en papierwerk aan vooraf. Veel ouders zijn daarom ook genoodzaakt om voor een reguliere publieke school te kiezen.

Publieke scholen in de VS zijn verplicht om alle kinderen aan te nemen die zich aanmelden. Ook kinderen met een grote achterstand of handicap worden dus aangenomen. Vaak heb-

ben deze scholen een aparte groep waar alle leerlingen met verschillende achterstanden en handicaps naartoe gaan. Meestal zijn dit maar één of twee klassen. Vaak beginnen deze klassen iets later en stoppen iets eerder dan de reguliere klassen om zo de leerlingen wat meer vrijheid te geven binnen de drukke school. Het is dan ook niet ongewoon als een zwaar autistische jongen naar een publieke school gaat waar ook leerlingen zonder handicap of achterstand op zitten.

Deze kinderen krijgen vaak ook een 'buddy'. Dat is een leerkracht die voortdurend aan hun zijde blijft. Een 'buddy' helpt het kind om zich verder te ontwikkelen, zo goed als dit kan, binnen een reguliere school. Ouders kunnen ook zelf aangeven wanneer zij het nodig vinden om een 'buddy' in te schakelen voor hun kind. De school moet hierbij instemmen en opdraaien voor de kosten, omdat het een publieke school betreft. De kosten kunnen hierdoor erg hoog oplopen.

De leerlingen die in een speciale groep zitten binnen het reguliere onderwijs, blijven niet de hele dag in dezelfde groep. Vaak gaan zij 's ochtends en 's middags naar verschillende reguliere klassen. Hier zitten zij dan tussen de reguliere kinderen samen met hun 'buddy'. Hierdoor maken deze kinderen ook contacten met andere kinderen en raken ze niet geïsoleerd binnen

Een klaslokaal op The Lab School

Het kasteel

hun eigen groep. Het niveau binnen deze reguliere klassen is vaak veel te hoog voor het speciale kind. Het kind krijgt van zijn 'buddy' dan ook vaak andere opdrachten.

Dit heeft natuurlijk ook nadelen. Wanneer de leraar aangeeft dat alle leerlingen stil moeten zijn wordt dit aangenomen en uitgevoerd. Soms krijgt het kind met de handicap deze opmerking niet mee en voeren deze dan ook niet uit. Er komt dan ook een zware last op de schouders van de leerkrachten te liggen waar elke leraar anders mee omgaat. Dit probleem wordt door vele verschillende publieke scholen naar voren gedragen. Veel leraren stellen zich schuchter op en kunnen niet wennen aan de nieuwe situaties.

Het vergt veel geduld en kennis van de leraren en de reguliere leerlingen. Ook blijkt dat de ouders erg veel te zeggen hebben in deze situaties. Wanneer blijkt dat een kind echt niet kan meedraaien in het onderwijssysteem en dat het zijn of haar ontwikkeling alleen maar verslechtert kan de school geen bepalende beslissingen nemen. De ouders hebben vaak het laatste woord. Dit kan tot vervelende situaties leiden.

MIJN ERVARINGEN TIJDENS HET GEVEN VAN BEWEGINGSLESSEN

Het lesgeven in een andere taal vond ik heel erg moeilijk. De begrippen die voor ons zo normaal zijn zoals, koprol en bokspringen zijn in het Engels erg ingewikkeld. Mede doordat je met deze woorden niet vaak in aanraking komt in het dagelijks leven. Een goede voorbereiding is dan ook sterk aan te raden.

Ik vond het niveau van de bewegingslessen lager dan wij dat binnen het speciaal bewegingsonderwijs op de Fontys sport hogeschool aan hebben geleerd. Wij werken duidelijk met inleiding, kern en slot en vinden het belangrijk om de basis- en grondvormen van bewegen aan te leren voordat we met uitgebreidere sport- en spelvormen beginnen. De lessen zijn daardoor beter methodisch opgebouwd en hebben een diepere achterliggende gedachten.

De manier waarop de mensen met elkaar en de kinderen omgaan, spreekt mij wel heel erg aan. Het geduld, de interesse en zorgzaamheid is duidelijk te merken. Deze begrippen zie je ook duidelijk naar voren komen tijdens de lessen.

De leerlingen leren spelenderwijs. Ik ben geen klaslokaal tegengekomen dat niet totaal was omgetoverd tot een kasteel van de middeleeuwen of een piramide uit Egypte. Elke klas heeft een eigen thema. De leerlingen rouleren ook van klas. Net als bij ons op de middelbare school gaan deze leerlingen naar een ander lokaal voor aardrijkskunde en geschiedenis. Verder zijn de docenten ook erg schuchter en voorzichtig in de omgang met kinderen. Dit zal ook te maken hebben met de Amerikaanse mentaliteit in het algemeen. De docenten zijn erg op hun hoede.

Een voorbeeld hiervan is dat de leerlingen niet douchen na het verrichten van bewegingsactiviteiten. De leerlingen sporten in dezelfde kleren waarmee ze in de klas zitten. Dit doordat er te veel ongelukken kunnen gebeuren in de douches en er maar één leraar is die alles in de gaten kan houden. Een mannelijke leerkracht mag ook niet de dames kleedlokalen binnen lopen. Ze nemen dus echt het zekere voor het onzekere maar of dit zo hygiënisch is?

Daarnaast worden de leerlingen ook niet veel bekritiseerd door docenten. Het geven van een zes als cijfer wordt als zeer slecht ervaren. De docenten zijn al gauw bang dat de ouders hier niet mee eens zijn. Dit proberen ze dan ook te vermijden door de leerlingen niet te moeilijke opdrachten te geven zodat de meeste leerlingen een tien kunnen halen.

Mijn LIO-stage in Amerika is voor mij een hele rijke ervaring geweest waarbij ik veel heb mogen leren. Ik raad het iedereen aan om eens een kijkje te nemen binnen het bewegingsonderwijs in andere culturen.

Schrik alleen niet als een bewegingsdocent met een zak van McDonald's binnenkomt tijdens de lunch, want daar lijkt elke Amerikaan wel mee grootgebracht.

Nederlanders op klompen naar het werk, Amerikanen fast-food bij de lunch...

Marloes Aarsman en Mark Reijling zijn studenten aan de Fontys Sporthogeschool te Sittard en liepen hun LIO-stage in Amerika op 'The Lab School of Washington' in Washington D.C.

De foto's zijn van Mark Reijling

De ingang van de school

T

COMPETENTIEPROFIEL MRT

De KVLO heeft de afgelopen twee jaar in samenwerking met de bestaande MRT-opleidingen in Nederland en de opleidingsinstituten een competentieprofiel geschreven voor de MRT-er in het werkveld. De bedoeling van het competentieprofiel is dat alle opleidingen opleiden tot dezelfde basisbekwaamheden waardoor wildgroei wordt voorkomen. Hieronder leest u een citaat uit dit profiel.

Door: Yvonne Sanders

'AANLEIDING EN CONTEXT

Sinds de tachtiger jaren van de vorige eeuw is er sprake geweest van een bepaalde ontwikkeling van de MRT en de diverse MRT-opleidingen. In de eerste plaats is MRT een groter gemeengoed geworden in Nederland. Het is bijna vanzelfsprekend dat bij de invulling van de vakuren bewegingsonderwijs op een school, de vakleerkracht of één van de collega's uit een sectie LO deskundig is op het gebied van de extrazorg in het bewegen in de vorm van MRT. Er worden tegenwoordig, over heel Nederland verdeeld, MRT-cursussen aangeboden. Een andere ontwikkeling is dat de opleidingen steeds meer zijn opgegaan in de diverse hogescholen, zoals de ALO's en de pabo's. Ze worden voor een gedeelte binnen het curriculum, als specialisatie en/of als nascholing aangeboden.

Vanaf 2004 zijn er van diverse kanten geluiden te horen dat de diverse MRT-opleidingen beter op elkaar afgestemd moeten worden. Dit besef is er bij de KVLO, bij de betrokken ALO's, maar ook bij de MRT-opleiders die niet direct verbonden zijn aan de officiële opleidingen.

Het aantal MRT-ers neemt dus toe en ook in verschillende moderne projecten als ClubExtra, de Brede school, de BOS-initiatieven (Buurt-Onderwijs-Sport) en de Alliantie School & Sport is er een structurele aandacht voor kinderen met achterstanden in het bewegen. MRT-ers zullen op deze plekken steeds meer worden ingezet. Dus heeft de buitenwacht er recht op te weten waartoe een MRT-er in staat is. In 2004 komt het beroepscompetentieprofiel voor leraren lichamelijke opvoeding uit en gaan steeds meer

opleidingen werken met competentiegericht onderwijs. Als gevolg hiervan kiezen de MRT-opleiders ervoor de behoefte naar eenheid in de MRT-opleidingen uit te werken in een beroepscompetentieprofiel motorisch remedial teacher. Het beroepscompetentieprofiel probeert zoveel mogelijk de gemeenschappelijkheid van de MRT-opleidingen te dekken. Natuurlijk gaan de verschillende opleidingen op sommige competentie terreinen veel verder. Er is dan voor gekozen om de gemeenschappelijkheid zoveel mogelijk te beschrijven.'

Het boekje is bestellen bij het Jan Luitingfonds

Tel.: 030 693 7675

www.janluitingfonds.nl

ZWERFSPORT *OUTDOOR*
Het grootste aanbod!

Voorbeeldarrangementen op **www.zwerfsport.nl** voor:

- Actieve werkweken • Sport- en introductiedagen • Survivals • Zeilkampen
- Wintersport werkweken • Watersport werkweken

Tel: +31 (0) 23-56 28 370 | Fax: +31 (0) 23-56 52 986 | E-mail: info@zwerfsport.nl

WATERSPORT

Vanaf € 39,00 per leerling
 Van zeilen op de Friese wateren tot surfen op zonnig Elba!
Friesland – Zeeland – Elba (Italië) – Atlantische Kust (Frankrijk)

OUTDOOR

Dag vanaf € 29,50 per leerling
Meerdaagse vanaf € 42,50 per leerling
 Van klettersteig in Belgische Ardennen tot canyoning in Sloveense Alpen!
Flevopolder – België – Duitsland – Frankrijk – Italië – Slovenië

WINTERSPORT

Vanaf € 299,00 per leerling
 Schoolreizen met skiën en snowboarden in Oostenrijk
Wildschönau – Saalbach – Hinterglemm – Hochfügen – Kaprun – Westendorf en meer

Kies Zwerfsport Outdoor voor waardevolle programma's met intensieve begeleiding en betrokken instructeurs!

Gratis kennismakingsweekend voorjaar 2008

Mijn beweegreden: service

Iedereen die verantwoordelijk is voor sport- en speeltoestellen zoekt houvast bij de aanschaf ervan. En wie daarbij het zekere voor het onzekere wil nemen kiest voor Nijha. Want wij bieden meer dan alleen moderne toestellen. Zoals? Vakinhoudelijke begeleiding op het gebied van veilig sporten en spelen. Gedegen advies inzake financiering. Afstemming van de inrichting van sportaccommodaties op het vakwerkplan. Daarnaast zijn wij voortdurend in touw voor de veiligheid, o.a. met inspectie en onderhoud. Ja, als het om service gaat weten wij wat er speelt. Wat is uw beweegreden om voor Nijha te kiezen?

Nijha. Voor sporttoestellen, speeltoestellen en spelmateriaal. Postbus 3, 7240 AA Lochem, tel. (0573) 28 85 55, fax (0573) 25 45 54, info@nijha.nl, www.nijha.nl

EN VERDER

THUIS RAKEN IN DE BEWEGINGSCULTUUR (1)

Kinderen bewegen graag en gaan hier helemaal in op. Ze doen het met hun hele wezen en ontwikkelen zich zo. Bewegen is een belangrijk ontwikkelingsgebied en verdient daarom goede begeleiding. Het bewegingsonderwijs in de basisschool zou verzorgd moeten worden door goed daartoe opgeleide leerkrachten. Bij alle kinderen kan zo een bewegingsontwikkeling starten. Scholen kunnen deze kwaliteitszorg ook na schooltijd voortzetten. Dit kan goed in de organisatie van een 'brede school'. Hoe kan hier met een naschools aanbod aangesloten worden op de lessen bewegingsonderwijs? Het voorbeeld 'Brede School Drielanden' te Harderwijk.

Door: Karel Verweij

BETEKENISVOL OPLEIDEN: BEWEEGTEAMS

Vier jaar geleden startte de Calo te Zwolle een interessant onderwijsexperiment. Hiervoor stelde de afdeling enkele 'beweegteams' samen. Elk team bestond uit drie docenten en steeds twee studenten van de opleidingen Sport en Beleid, Lichamelijke Opvoeding en Bewegingsagogie/Psychomotorische Therapie. De teams gingen functioneren in het beroepsveld en probeerden daar, samen met maatschappelijke partners, een antwoord te geven op een actueel verschijnsel in de bewegingscultuur. Hierbij kan worden gedacht aan naschoolse opvang bij sportverenigingen of een multidisciplinaire aanpak van overgewicht bij jeugdigen. Eén beweegteam richtte met brede school 'Het Wonderwoud' te Zwolle een naschools bewegingsaanbod in voor kinderen uit de wijk. In een 'levensechte context' (de brede school) leverden de studenten hier een product (een bewegingsaanbod).

In haar werkzaamheden functioneert een beweegteam als een kleine onderneming waaraan iedere student op grond van eigen kwaliteiten en leerdoelen een bijdrage levert. Daarbij worden de studenten aangemoedigd om ook taken te vervullen die tot dusver niet tot hun beroepsrol werden gerekend. Zo hielpen de S&B-studenten in de brede school bij het aanbieden van bewe-

gingsactiviteiten en assisteerden de LO-studenten bij het werven van kinderen in de woonwijk. Deze bredere taakopvatting maakt het mogelijk dat studenten en docenten van verschillende opleidingen van elkaar leren. Voor de aanstaande leerkrachten wordt hiermee geanticipeerd op een ruimere beroepsrol, waarin naast het verzorgen van lessen bewegingsonderwijs, leerlingen ook in contact worden gebracht met sportverenigingen en andere buitenschoolse bewegingsmogelijkheden.

Naast het delen van kennis binnen het instituut, is er een tweede 'kenniscirculatie' tussen opleiding en samenleving. De afdeling leent haar deskundigheid aan maatschappelijke partners en ondersteunt hen bij het vormgeven van nieuwe bewegingspraktijken. Kennis uit de drie opleidingen wordt bijeen gebracht. Zo kan de synthese van humaan biologische, gedragsmatige en bewegingsmethodische kennis helpen bewegingssituaties te ontwerpen waarin jeugdigen met overgewicht hun plezier in bewegen terugvinden. De ervaringen in het werkveld helpen op hun beurt het lesprogramma van de opleidingen te actualiseren. Ook kan de student op grond van in de werksituatie gebleken incompetenties een daarbij horend keuzeprogramma op de opleiding volgen.¹

In de beweegteams is ruimte voor elk initiatief mits een ander geen overwegende bezwaren heeft. Deze sociocratische benadering leidt tot een andere rol van de opleidingsdocent. Hoewel deze wel degelijk leiding geeft (zoals het verdelen van de met de maatschappelijke partner overeen gekomen taken) stelt hij zich ook volgend op. Hij (in alle gevallen ook 'zij') laat zich op zijn deskundigheid aanspreken. Als de studenten een probleem te berde brengen, denkt hij mee zonder een oplossing te geven. Dit doet hij door voor- en nadelen van oplossingen te verwoorden en nauwere tegenvragen te stellen die hen

in staat stellen zelf beslissingen te nemen. De opleider helpt zo de studenten reflecteren, plannen en zichzelf te beoordelen. Hiertoe stelt de docent zonder terughoudendheid vragen over het proces.

BREDE SCHOOL DRIELANDEN

Sinds drie jaar houdt ook een bewegsteam kantoor in OBS De Bogen in de wijk Drielanden te Harderwijk. Drielanden is een snel groter wordende nieuwbouwwijk (groeidend tot 4800 woningen, het merendeel voor de verkoop) met een populatie waarvan een kwart bestaat uit kinderen. Het hart van de wijk is autoluw, met veel perken en weinig aanleidingen om te spelen en te bewegen. De basisschool maakt deel uit van 'multifunctioneel centrum De Bogen' waarin verder zijn gevestigd een peuterspeelzaal, buitenschoolse opvang, een dagverblijf, een sporthal en sportcafé, een aula die na schooltijd voor wijkactiviteiten wordt verhuurd, een bibliotheek gevestigd in een restaurant waarin ook verstandelijk of lichamelijk beperkten werken, 55+ woningen, appartementen, twee woongroepen voor verstandelijk beperkten en een atelier voor dagopvang. Deze heterogene bewoning maakt het mogelijk bewegingsdeskundigen op te leiden die zorg, onderwijs en recreatie bij de juiste personen leren brengen. Gedacht vanuit sociale inclusie moeten deze deskundigen niet zozeer doelgroepen kunnen bedienen, maar veeleer passende begeleiding aan deelnemers kunnen geven en mensen in heterogene groepen bewegend met elkaar kunnen verbinden. Ook dit verklaart de keuze voor een gevarieerde samenstelling van bewegteams.

Piratengym lekker klimmen en klauteren

FOTO: HANS DIJKHOFF

SAMENWERKINGSVERBAND

Het bewegsteam 'Uitdebocht' participeert in de 'Brede School Drielanden'. Dit is een samenwerkingsverband van de vier basisscholen in de wijk. Deze scholen organiseren een naschools aanbod dat wordt gefinancierd met door de gemeente verstrekte 'brede schoolgelden' (12.000 euro per jaar).² Deze gelden moeten ten goede komen aan kinderen van 4 tot en met 12 jaar die wonen in de wijk. De naschoolse activiteiten vinden plaats in het multifunctionele centrum. Hiervoor worden het handenarbeidlokaal, de (overleg)ruimtes en het speellokaal van de school gebruikt. De aula en de sporthal worden gehuurd. Het aanbod vindt plaats gedurende drie blokken van zes weken (op maandag, dinsdag en donderdag). Omdat de activiteiten aansluiten op de schooltijden ontstaat er bij deelname in deze periodes een verlengde schooldag. De kinderen

**AAN VRIJE TIJD GEORIËNTEERD
BEWEGINGSONDERWIJS IN DE
VERBREDE BASISCHOOL**

betalen vijf euro om een aanbod zes weken te kunnen volgen. Tussen de Pasen en de herfstvakantie is er geen aanbod. Er zijn dan veel schoolevenementen, kennismakingsactiviteiten bij sportverenigingen/welzijnsinstellingen en mogelijkheden tot buiten spelen.

Het recreatieve aanbod is aantrekkelijk en veelzijdig en staat los van het binnenschoolse leren: paardrijden, klei en keramiek, werelddans, lego, techniek, breakdance, koken, tutten, djembé spelen, enzovoort. De inschrijving vindt plaats met behulp van een programmaboekje dat op de scholen wordt uitgedeeld. De scholen spelen de inschrijvingen door naar OBS De Bogen. Met behulp van de brede schoolgelden is hier een leerkracht wekelijks twee dagen uitgeroosterd om de naschoolse activiteiten te coördineren.

Om meerdere redenen is het handig een naschools bewegingsaanbod in een brede school uit te voeren. Er is een betaalde kracht aanwezig die de organisatie op zich neemt. De werving verloopt via het onderwijs waardoor alle kinderen worden geïnformeerd. Het bewegen kan in andere ontwikkelingsgebieden geïntegreerd worden (bijvoorbeeld bewegingstheater). Omdat het vrije tijdsaanbod vanuit school wordt georganiseerd kan een relatie tussen binnen- en buitenschools leren worden gelegd. Dit laatste is wenselijk. Met het oog op de hoge sportdeelname van jeugdigen lijkt het hoog tijd bewegingsonderwijs af te stemmen op de bewegingscultuur waar het deel vanuit maakt.

BEWEGEN IN BREDE SCHOOL DRIELANDEN

In Drielanden biedt het bewegsteam de meeste naschoolse bewegingsactiviteiten aan. In groepjes van drie studenten worden zes weken lang wekelijks twee bewegingsuren verzorgd. Als de opleidingsroosters het mogelijk maken combineren we hiertoe studenten van de verschillende opleidingen.

Dat is zwaar!

De bewegingsuren duren 45 minuten en afhankelijk van de activiteitskeuze worden in een lesgroep twee, drie of vier leeftijden verzameld.

Voor de jonge kinderen (groep 1 tot en met 4) zijn op grond van thema 's als piratengym, verstoppertje, jungleboek en (super)heldengym lessenreeksen ontworpen. Deze thema 's maken het mogelijk te bewegen in een 'dramatiserend decor'.

Een voorbeeld: piratengym

Voor de eerste piratenles hebben we in de zaal in de vorm van een groot schip, met touwladders, klimnetten en banken, allerlei klim- en klautertoestellen opgesteld. Een springkast en een opgehangen hoepel bootsen een stuurhut na. Net onder het plafond hangt een elektronisch te bedienen schommelschip. De lesgevende student manoeuvreert de bedremmelde kleuters op een streep. Hij spreekt de kinderen kalmerend toe. Een aantal kinderen huilt en krijgt steun van hun moeders, die gehurkt achter hun kind zitten. Terwijl de lesgever de uitleg start daalt achter hem het schommelschip traag naar beneden. Op het schip staan twee als piraten verklede lesgeefmeiden met een schatkaart op zoek naar een kist vol met goud. Eenmaal beneden nemen ze de uitleg over en nodigen de kinderen uit met hen in het schip te gaan zoeken.

Door elke les te starten met een vervolghet verhaal gaan de kinderen bewegend figureren in een fantasiewereld. Met rubberen messen klimmen ze naar een kraaiennest, met zwaaitouwen enteren ze een te plunderen schip en in een gevecht bedelven ze met zijn allen de lesgevers. Door mee te spelen voelen de lesgevers de betekenissen die de kinderen aanbrengen aan en komen zo op ideeën voor de week erop. De lessenreeks wordt afgerond met het dalende schommelschip, waarop nu in kleine schatkistjes, chocolade muntgeld ligt.

Bij de oudere kinderen (groep 5 tot en met 8) zijn de lessen minder vanuit het vrije spelen ingericht. Deze bewegingsuren

lijken op de lessen bewegingsonderwijs: in groepjes draaien de kinderen langs verschillende onderdelen die ze zelfstandig doen. Hierbij komen aangepaste sportspelen, circusactiviteiten, bewegen op muziek en allerlei turnactiviteiten aan de orde. Een aantal malen is het resultaat in een voorstelling aan ouders en grootouders gedemonstreerd. Toch ontstond gaandeweg een bewegingspraktijk die zich van de lessen bewegingsonderwijs onderscheidde.

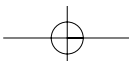
Zelf inrichten

De kinderen komen steeds vroeger en nemen nu ook muziek mee. De lesgeefmeiden nemen alle tijd voor gesprekjes. Hoewel we slechts een deel van de zaal hebben gehuurd doen we de schuifwand omhoog zodat een gigantische ruimte ontstaat. Terwijl de muziek uit de luidsprekers schalt, laat het groepje jongens het handbaldoel naar beneden en start met voetballen. Als je scoort na een stuit of naast schiet moet je op doel. De lesgevers zetten een aantal arrangementen klaar: zwaaien vanuit het wandrek met de touwen, een steile wand (een valmat tegen de muur) om tegen op te klimmen, drie korfbal - miksituaties zodat kinderen kunnen oefenen voor het op handen zijnde schoolkorfbaltoernooi en een chaos-doelenspel. De kinderen verdelen zich gelijkmatig over de activiteiten en starten met bewegen. Het lijkt alsof de lesgevers de les begonnen zijn met opdrachten en vaste groepjes. Na vijf minuten willen de lesgevers dit ook daadwerkelijk gaan doen. Ik vraag hen wat ze met hun aanbieding denken te kunnen toevoegen: 'Weegt het verplicht deelnemen aan alle activiteiten en doorbreken van de door kinderen gemaakte groepjes op tegen de motivatie die nu blijkt en voortkomt uit hun eigen inrichting?' Ze laten het zo. Anderhalf uur lang houden kinderen vervolgens de les gaande: ze wisselen van activiteit, kiezen andere bewegingspartners, kletsen liggend op de dikke mat met elkaar, bouwen zelf nieuwe arrangementen en drinken op wisselende momenten hun limonade.

De naschoolse bewegingspraktijk onderscheidt zich van de lessen bewegingsonderwijs. De eigenheid van 'vrije tijds- onderwijs' wordt in de volgende paragraaf beschreven.

KENMERKEN VAN DE NASCHOOLSE BEWEGINGSPRAKTIJK

<i>Laagdrempeligheid</i>	- de toegang naar het aanbod open maken
<i>Vaardigheid</i>	- bewegingsactiviteiten kiezen die kinderen kunnen
<i>Vriendschap</i>	- kinderen bewegegroepjes laten samenstellen
<i>Eigenrichting</i>	- ruimte voor kinderen om zelf de bewegingsomgeving in te richten
<i>Inclusie</i>	- overeenkomsten in deelname tot vervolg maken

Toelichting

Kinderen die zich niet gemakkelijk thuis voelen bij vreemden, of bang zijn dat ze activiteiten niet kunnen, sluiten zich niet snel aan bij een onbekend verband. Op meerdere manieren hebben we geprobeerd de drempel om mee te doen te verlagen.

De inschrijving vindt enkele dagen na uitreiking van het programmaboekje plaats en de groepen zijn samengesteld uit meerdere leeftijden. Kinderen kunnen inschrijven met broertjes of zusjes, met kinderen uit de straat die op een andere school zitten en medeleerlingen uit de schoolklas. Ook hebben we zoveel mogelijk stagiaires lichamelijke opvoeding de gymlessen op de scholen laten geven en deze opgenomen in het beweegteam. Door naschoolse bewegingsactiviteiten in de gymles te introduceren en in beide verbanden (de gymles en het naschoolse aanbod) aanwezig te zijn proberen we teruggetrokken kinderen steun te geven bij hun stap naar het naschoolse aanbod. Deze werkwijze is ook gevolgd voor een 'school voor speciaal basisonderwijs' te Harderwijk. Deze school staat in een andere wijk en een twintigtal kinderen uit Drielanden gaat hier naartoe. Omdat deze kinderen nauwelijks kinderen uit hun woonomgeving op school tegenkomen kan het naschoolse aanbod hen helpen sociale contacten in de wijk te krijgen. In Drielanden zijn nog nauwelijks sportvoorzieningen. Sportclubs bevinden zich op grote afstand en vooral als er in het gezin nog heel jonge kinderen zijn en er geen auto beschikbaar is, vormt dit een obstakel. Door de sporthal midden in de wijk te gebruiken en de activiteiten aansluitend aan de schooltijden te laten plaatsvinden wordt het voor kinderen makkelijker om mee te doen. Ze kunnen alleen of met een groepsleerkracht naar de sporthal lopen. De brede schoolgelden stellen ons, tot slot, in staat om de financiële ouderbijdrage laag te houden zodat dit geen belemmering voor deelname hoeft te zijn.

In de eerste lessen van een blok zijn startactiviteiten aangeboden die kinderen kunnen. Vervolgactiviteiten worden gekozen op grond van de mogelijkheden die uit de deelname blijken. Hierbij is gedifferentieerd in materialen en opdracht. In dit opzicht verschilt de naschoolse bewegingspraktijk nauwelijks van de les bewegingsonderwijs. Er is wel een accentverschil. In het bewegingsonderwijs stuurt de leerkracht nadrukkelijker aan op leerwinst. Soms ook door het bewegen sturend te verbeteren. In de bewegingsrecreatieve praktijk hoeft het meedoen geen rendement op te leveren. De lesgever handelt hier meer 'vraaggestuurd'. Hij helpt als kinderen erom vragen. De effecten van deze aanpak blijken positief. In de afgelopen drie jaar hebben de bewegingszwakke kinderen steeds weer op het aanbod ingeschreven. We hebben het idee dat deze kinderen de naschoolse bewegingspraktijk als een stimulerende leerplaats ervaren.

Veel kinderen hebben in de naschoolse praktijk de kans om met broertjes/zusjes of vriendjes/vriendinnetjes te bewegen. De lesgever baseert de groepssamenstellingen op deze voorkeuren en stuurt aan op een openheid zodat onbekende kinderen zich in kunnen voegen.

In de regel richten leerkrachten het bewegingsonderwijs in. Zij

kieszen bewegingsactiviteiten. In de naschoolse bewegingspraktijk wordt dit veel meer aan deelnemers gelaten. De kinderen zijn er om zich te ontspannen en kinderinitiatieven om de zaal in te richten worden gestimuleerd. Het klimaat is informeler: een vriendje dat komt kijken mag meedoen, lesgevers richten hun aanbod naar 'verlanglijstjes' en er is ruimte om uit een neergezet aanbod zelf activiteiten te kiezen.

In de naschoolse bewegingspraktijk komen kinderen van verschillende leeftijden, met verschillende mogelijkheden en conventies bijeen. Deze geschakeerde praktijk leidt tot rijke bewegingservaringen en kan maken dat een ieder 'erbij hoort'. Langs alle verschillen heen kan een op maat ontworpen bewegingssituatie deelnemers verbinden. Deze gezamenlijkheid lijkt mij een waardevolle voortzetting van het leren bewegen in de meer homogene schoolgroep en een verdiepende opmaat naar de specialisatie, selectie en competitie in de reguliere sportverenigingen.

Noten

¹ Vanaf het cursusjaar 2006-2007 volgen studenten in de hoofdfase van de opleidingen naast het verplichte meer beroepsspecifieke deel keuzeprogramma 's. Hiertoe zijn leertrajecten ontwikkeld op grond van twaalf schoolthema 's (zoals trainingsleer, buitenbeentjes, bewegen en ethiek, sportstimulering, persoonlijke groei). In deze vorm van onderwijs bestaat de onderwijsgroep uit studenten van de drie opleidingen en drie leerjaren. Daarnaast kan de student keuzes maken in het profileringsdeel. In dit deel kan hij zelf in het (werk)veld leertrajecten organiseren of een avondprogramma bij de afdeling volgen (zoals leren coachen van [beginnende] leerkrachten, LO2, Buurt -Onderwijs - Sport, sportfilosofie).

² De informatie over Brede School Drielanden komt uit *Func-tieprofielen De Brede School Drielanden en Evaluatie pilot-traject Brede School Drielanden schooljaar 2006 - 2007* Interne documenten Brede School Drielanden

Wordt vervolgd

Correspondentie: k.verweij@windesheim.nl

R AGENDA

STUDIEDAG BEWEGEN, SPORT EN MAATSCHAPPIJ

Waar: Herbert Vissers college te Nieuw Vennep

Wanneer: 20 september

Tijd: 9.30 uur tot 16.30 uur

Informatie: guus.kleinlankhorst@kvlo.nl / zie www.kvlo.nl

EN VERDER

KADEROPLEIDINGEN OP HET BEATRIX COLLEGE

In januari 2006 werd het Beatrix College in de strijd om de Sportiefste School voor VO net geen eerste. Het commentaar van de jury was: 'jullie zijn als vakgroep erg goed bezig, maar het naschoolse bewegen/sporten zou je meer moeten doen in samenwerking met verenigingen.' In het daaropvolgende schooljaar 2006-2007 hebben we dit advies ter harte genomen en zijn we begonnen om het naschoolse sporten te laten verzorgen door de sportverenigingen in de buurt. Althans, dat was de opzet... **Door: Dennis Witsiers**

De verenigingen gaven aan dat ze graag met ons wilden samenwerken, maar dat ze niet konden garanderen dat ze voor structureel kader konden zorgen. Onze eerste reactie was dat we weer terug bij 'af' waren en het dus weer zelf zouden moeten gaan doen, maar al snel ontstond het idee om eigen LO2-leerlingen op te leiden als kader.

HET PLAN

We zijn begonnen met het vrijmaken van een kleine formatie, van 15 uur, vrij maken binnen de taakuren van de vakgroep LO om een start te maken. Een persoon zou zich inwerken om de mogelijkheden na te gaan. De eerste stap was contact leggen met de Alliantie School & Sport. Zij willen binnen een jaar geld van de overheid vrijmaken om structureel naschoolse sporten aan te kunnen bieden door scholen i.s.m. verenigingen. Wat dat betreft sloten we goed aan op de tendens die in gang werd gezet. Een studiedag van de Alliantie in Roosendaal hielp ons om contacten te leggen met verschillende bonden en ideeën op te doen over datgene wat mogelijk was. We hoopten antwoorden te krijgen op onder andere onderstaande vragen omdat het een veel omvattend plan was. Welke wegen moesten we bewandelen? Waar konden we geld vandaan halen? Welke ideeën waren er al? Wat konden en mochten we van de verschillende bonden verwachten? Wat konden en mochten we van de Alliantie verwachten? Deze studiedag heeft een grote bijdrage geleverd aan het doorzetten van ons idee. We

kregen de indruk dat alle betrokken partijen zeer enthousiast waren over ons plan en alle medewerking zou geven. Vanuit de Alliantie School & Sport hadden we al snel contact met Fred Geerdink, de scorende spits van de Alliantie, Erik Trommelen van de NeVoBo en Aernout Dorpmans van de KVLO. Laatstgenoemde zou met mij naar de gemeente Tilburg gaan, om te kijken of er vanuit de gemeente geld vrijgemaakt kon worden. Met Erik maakte ik een afspraak samen met de voorzitter van de volleybalclub in Tilburg, Sarto. Fred Geerdink zou kijken wat de Alliantie voor onze school zou kunnen betekenen. Het begin was gemaakt!

GELD

Het eerste gesprek, geregisseerd door Aernout Dorpmans, met de wethouder van de gemeente Tilburg en Sportbedrijf Tilburg leverde al meteen resultaat op; men was laaiend enthousiast over het idee om zelf op school in samenwerking met verenigingen, kader op te leiden ten einde meer kinderen (naschools) te laten sporten. We hebben een nieuwe afspraak gemaakt om met alle belanghebbenden om de tafel te gaan zitten; de rector van het Beatrix College, de wethouder van de gemeente Tilburg, de directeur van Sportbedrijf Tilburg, Fred Geerdink namens de Alliantie en een afgevaardigde van de vakgroep LO van het Beatrix College. Eindconclusie van deze meeting was dat we een projectplan zouden gaan schrijven en dat Fred Geerdink onze school als pilotproject zou indienen bij de Alliantie School en Sport. Dit zou inhouden dat er voor een jaar €25.000,- door de Alliantie beschikbaar zou worden gesteld en dat de overige €25.000,- bekostigd zou moeten worden uit andere middelen. Daarnaast zou er een vakdocent(e) LO een halve FTE met één been in de zaal staan en met het andere been in de organisatie van het project. Deze persoon is in het geheel in dienst van het Beatrix College, voor zowel de functie als docent LO, en als voor de taken die betrekking hebben op de Alliantie School en Sport. Vervolgens zijn er contacten gelegd met verschillende sport-

FOTO: HANS DIJKHOFF

bonden. Zo zijn de NeVoBo (volleybal), KNKV (korfbal), NTTB (tafeltennis), NBB (basketbal), JBN (judo), KNVB (voetbal) en NBB (badminton) benaderd om te horen wat zij van ons plan vonden en te kijken wat ze ons konden bieden. Dit zijn de bonden van de verenigingen die in de directe omgeving van onze school opereren. Alle bonden reageerden erg positief en ons plan sloot erg goed aan bij de ontwikkelingen van Alliantie waar zij ook aan meewerken. Met vier andere bonden zijn we nog in gesprek. Het voorstel is als volgt bij elke bond voorgesteld

HET VOORSTEL

Onze toekomstige BSM-leerlingen worden opgeleid als kader op niveau 2. Dat wil zeggen dat ze gediplomeerd assistent-trainer worden. De leerling kiest uit het aanbod een sport waarin hij/zij geschoold wil worden. Het didactische gedeelte bieden wij aan tijdens de lessen BSM in havo 4. Het methodische deel wordt verzorgd door de betreffende vereniging, net als de ervaringstrainingen. De vereniging zorgt voor een trainer die bevoegd is om kadertrainingen te verzorgen. De bond neemt na afloop van het opleidingstraject de 'proeve van bekwaamheid' af. Als de leerling slaagt, krijgt hij/zij een certificaat trainer niveau 2. Op het moment dat de bond hun medewerking toezegde, maakten we samen een afspraak met de betreffende vereniging. Daar legden we ons plan weer voor in de wetenschap dat de betrokken bond de samenwerking stimuleert en ondersteunt. Een belangrijke eis vanuit het Beatrix College was dat alles kosteloos moet zijn, omdat we vonden dat we geen geld van de leerlingen konden vragen voor een, door ons gestelde, onderwijsverplichting. Wanneer de leerling nog lid is van de vereniging, moet hij/zij wel ingeschreven staan bij de bond, maar dat kan eventueel met een lidmaatschap bij de vereniging voor een symbolisch bedrag van €5,-. Als tegenprestatie voor de inzet, tijd en ruimte van de (leden van de) vereniging willen we de verenigingen wel wat terug geven.

DE CIRKEL IS ROND

Leerlingen leren van elkaar

FOTO: HANS DIJKHOFF

Het belangrijkste is dat onze leerlingen zich verdienen maken voor de vereniging. Dit past in de maatschappelijke stage. Al onze leerlingen vervullen hun maatschappelijke stage in klas 3 met uitzondering van de leerlingen die BSM kiezen. Zij doen dat in klas 4 en deze stage is gericht op sport en vereniging. Op deze manier kunnen ze zich voor minstens 20 uur verdienen maken voor de vereniging in de vorm van assisteren bij trainingen bij de vereniging of op basisscholen, helpen op wedstrijddagen en helpen een toernooi mee organiseren voor de leden van de vereniging of voor geïnteresseerden uit de wijk.

Daarnaast, en dan is de cirkel weer rond, gaan deze gediplomeerde BSM-leerlingen, in naam van de vereniging, naschoolse sporten aanbieden aan leerlingen van het Beatrix College met een afsluitend toernooi voor deze leerlingen.

PILOTPROJECT VAN ALLIANTIE SCHOOL EN SPORT

Op dinsdag 22 mei jl. hebben we te horen gekregen dat we een pilotschool worden voor de Alliantie School & Sport. We gaan dit plan aankomend schooljaar uitvoeren met de leerlingen uit havo 4 die BSM gekozen hebben en de bonden en verenigingen die hun samenwerking al hebben toegezegd. Bregje van Eijk is onlangs, na een zeer goede LIO-stage, aangenomen op het Beatrix College om samen met Mervyn Alvares het project zo optimaal mogelijk te laten draaien. Natuurlijk worden ze hierbij volledig ondersteund door zowel de vakgroep LO en de directie van het Beatrix College als Fred Geerdink.

De wethouder heeft ons ook aangeboden om een pilotschool te worden binnen de gemeente Tilburg, maar we willen eerst redelijk kleinschalig in 'onze eigen' wijk beginnen. Helaas zijn wij nu nog de enige school in Tilburg e.o., die BSM en LO2 op alle niveaus aanbiedt.

Tenslotte willen we half juni 2007 alle betrokken verenigingen en bonden op school uitnodigen om een convenant af te sluiten voor in elk geval één jaar.

En dan is het alleen nog afwachten of de Alliantie structureel geld los krijgt bij de overheid.

Dennis Witsiers is als docent LO werkzaam op het Beatrix College

Correspondentie: Dennis Witsiers Tel.: 013 5711 725
Email: dwitsiers@beatrix-college.nl

De grote gratis!

catalogus

- Exclusieve producten uitsluitend bij **SPORT-THIEME**
- Meer dan 10.000 artikelen
- 14 dagen teruggavenrecht
- Lage verzendkosten

Meer dan **300** pagina's!

Nu bestellen: **0297-807877**

Schoolsport · Sport in verenigingen · Fitness · Therapie
 Sport-Thieme bv · 3641 RP Mijdrecht · www.sport-thieme.nl
 Telefoon: 0297-807877 · Fax: 0297-807878 · info@sport-thieme.nl

Alle onder één dak:

- Atletiek
- Ballen
- Balsport
- Bewegingstherapie
- Psychomotoriek
- Fitness, kracht & vechtsport
- Funsport
- Speelplaatstoestellen
- Gezondheid & EHBO
- Gymnastiek & dans
- Leermiddelen
- Sportplaatsuitrusting
- Starten, meten, markeren
- Therapie
- Turnen
- Verenigings- & feestbenodigdheden
- Vrijtijdsspellen
- Watersport

Professionele coaching- en analysesoftware en de bijbehorende hardware.

Science, géén fiction

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken? Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen! Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen??? Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgulden 20, 2353TA Leiderdorp
 servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

R

GAAN VOOR REGISTRATIE?!

In de vorige aflevering over de registratie werd de stelling gelanceerd dat de KVLO-Registratie alleen bedoeld is voor leraren bewegingsonderwijs die serieus werk maken van long-life leren. Op de stelling is nauwelijks gereageerd, maar iedere week komen er wel inschrijvingen voor het initiële register.

Door: Hilde Bax

Hoewel de KVLO als eerste grote vakorganisatie is begonnen met de mogelijkheid voor registratie, zijn we ondertussen niet meer de enige. De Vereniging Leraren Levende Talen (VLLT) is aan de slag met BIT (beroepsstandaarden en register in het talenonderwijs). Ze is het erover eens dat een registratie- en professionaliseringstraject bijdraagt aan kwalitatief betere docenten en dat is goed voor de leerlingen, de docenten en voor het imago van het onderwijs als geheel. Ook de wiskundeleraren (NVvW) hebben een start gemaakt en hoogstwaarschijnlijk volgen in september nog een paar vakinhoudelijke verenigingen, waaronder de economische en de beeldende vakken. Als deze tendens zich doorzet dan maken de leraren overduidelijk dat zij werk willen maken van professionalisering en dat zij vinden dat deskundigheidsbevordering en scholing behoren tot hun beroepsethos. Het is aan de werkgever dat zij haar werknemers in staat stelt om te voldoen aan de eisen die de wet BIO stelt. Daarbij gaat het om een facilitering in tijd en om een facilitering in geld. Met betrekking tot dit laatste is de CMHF van mening dat voor iedere werknemer een persoonsgebonden budget ter beschikking moet worden gesteld. In het kader van de Wet BIO past het dat de kosten verbonden aan het registerleraarschap door de werkgever worden vergoed.

MAAR HOE LOOPT HET IN DE PRAKTIJK?

Is tijdens het jaarlijkse functioneringsgesprek gesproken over het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP)? Heeft u met uw direct leidinggevende gesproken over loopbaanperspectief? Heeft u gesproken over de invulling van de taaklast van het afgelopen jaar en de ervaren werkbelasting? Hoe heeft u gewerkt aan uw deskundigheidsbevordering?

Heeft u verantwoording aan uw leidinggevende moeten afleggen over de facilitering in tijd en geld?

Kunt u de meeste vragen op een positieve manier beantwoorden? Is dit de verdienste van uw leidinggevende of van uw eigen ondernemerschap? Natuurlijk is het ook aan u verantwoordelijkheid te nemen voor het actualiseren van uw beroepsbekwaamheid.

Het is aan u om met uw leidinggevende hierover te communiceren. Voor deskundigheidsbevordering en scholing op hbo/WO-niveau, het zogenaamde niveau 5, moet ruimte zijn en of gemaakt worden in de taaklast. Opkomen voor het willen werken aan verdergaande professionaliteit is een goede zaak voor u maar vooral voor de leerlingen.

STELLING:

Onderwijsgeevenden moeten in tijd en geld gefaciliteerd worden om te werken aan hun deskundigheidsbevordering. Dat geldt ook voor het participeren in studiedagen onder leiding.

Informatie en reacties met betrekking tot de KVLO-Registratie: www.kvlo.nl/beroepsregistratie/reageer

Het inschrijfformulier voor het initiële register is op de pagina van de beroepsregistratie te downloaden.

Correspondentie: hilde.bax@kvlo.nl

ADVERTENTIE

Groepsreizen voor scholen en bedrijven

Maatwerk

www.grevink.nl

Klik op "aktie" voor de nieuwste aanbiedingen.
Verstuur uw offerteaanvraag via de homepage

in wintersport

Voor een offerte of brochure tel:

Tel: 0341-460180

Fax: 0341-431888

e-mail: info@grevink.nl

Grevink
reizen
Lid SGR

0412-481000
 BEL EVEN VOOR ONZE REISGIDS!

meer dan 35 jaar maatwerk voor school- en studentengroepen

PARIJS 3-daagse touringcarreis, heen en terug dagrit, hotel**/*** 3 p.kamers, douche/toilet, L+O	vanaf € 81,25 p.p.
BERLIJN 4-daagse touringcarreis, heen dag- en terug nachtrit, Jugendhotel, meerpersoonskamers, L+O	vanaf € 90,95 p.p.
KROATIË 6-daagse touringcarreis, heen en terug nachtrit,, hotel**, meerpersoonskamers, halfpension	vanaf € 226,00 p.p.
LONDEN 3-daagse touringcarreis, heen dag- en terug nachtrit, youth hostel, meerpersoonskamers, L+O	vanaf € 73,95 p.p.
BARCELONA 4-daagse vliegreis, Eindhoven of Weeze - Girona vv, incl. taxen, hotel**/***, 3-4 p.kamers, halfpension	vanaf € 189,00 p.p.
SICILIË 5-daagse vliegreis, Weeze - Trapani vv (inclusief verplichte taxen), hotel**, meerpersoonskamers halfpension	vanaf € 333,00 p.p.
CITY-CRUISE YORK 3-daagse city-cruise, Cruiseferry Europoort-Hull vv, vanaf 4-persoonscabin met douche/toilet, transfer Hull - York vv	€ 48,25 p.p.
PRAAG 4-daagse touringcarreis, heen dag- en terug nachtrit, hotel**/**, 2-3 p.kamers douche/toilet, L+O	vanaf € 105,00 p.p.
BERLIJN & PRAAG 6-daagse touringcarreis, heen dag- en terug nachtrit, hotel**, meerpersoonskamers, L+O	vanaf € 153,95 p.p.

Genoemde reissommen bij touringcarreizen bij 46-60 deelnemers. Bij vliegreizen Sicilië en Barcelona vanaf 26 deelnemers. De vermelde reissommen van vliegreizen zijn inclusief de verplichte luchthavenbelastingen. Periode november-februari.

Bij touringcarreizen: elke 16e deelnemer gratis en reisverzekering inbegrepen!

U kiest uw eigen vertrekdatum! Service waar u recht op heeft!

Minder deelnemers? Meer reisdagen? Andere periode? Of een ander reisdoel in Europa? BEL ONS VOOR EEN VRIJBLIJVENDE OFFERTE OP MAAT!

EUROPA SPECIAAL REIZEN - HET WARGAREN 5 - 5397 GN LITH - TEL. 0412-481000
 offerte@europaspecialreizen.nl www.europaspecialreizen.nl

U REIST PER KEURMERK TOURINGCAR: VEILIGHEID EN COMFORT!

SNOWBREAKS.NL
 BY ROCKS 'N RIVERS

Schoolkampen in de sneeuw!

ROCKS 'N RIVERS LEDEBOERSTRAAT 68B, 5048 AD TILBURG, NEDERLAND
 TEL.: 013 4690460, FAX. 013 4690461, E-MAIL: INFO@ROCKS-N-RIVERS.NL
 WEBSITE: WWW.ROCKS-N-RIVERS.NL

ACTIE **NIEUW**
 bij **SIDIJK**

*Heeft u iets te vieren ...?
 Jubileum, Sportdag of Slotfeest*

**Wij hebben voor u de materialen
 SUPERCOOL ... Click & Go !**

**Springkussen of Klimwand
 Tumblingbaan of Airvlak
 Flikflakker of Creaqbus
 Bobslee of Doelschietwand**

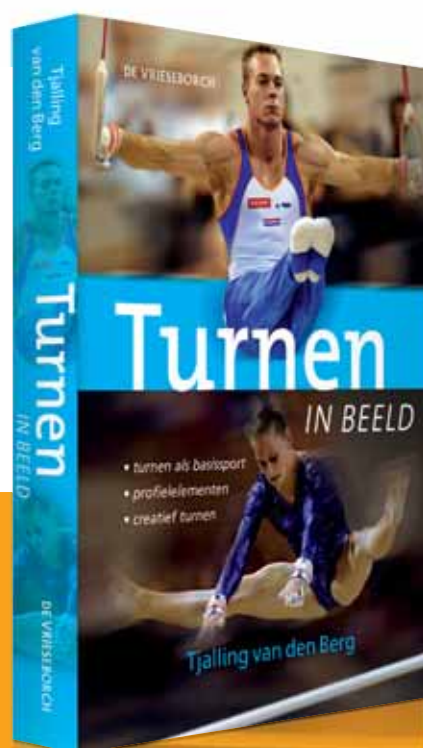
*Bel voor info: 0348-444879
 of bel SIDIJK: 0566-625700*

**Huur nu onze
 AIRFUN AANHANGER
 met VIER artikelen
 voor slechts € 250
 CLICK & GO**

Maakt van beweging een feest!

Turnen in beeld

Herziene versie 2007

In deze herziene versie van het boek *Turnen in beeld* alles over deze veelzijdige sport: de basisvormen, het leren hulpverleners en beveiligen, demo- en acrogym. Voorzien van duidelijke zwart-wit tekeningen.

Nu verkrijgbaar bij boekhandel en warenhuis.

Prijs: € 36,95

ISBN: 978 90 6076 554 8

www.tirion.nl

DE VRIESEBORCH

Fontys Sporthogeschool; het antwoord op de vraag van morgen

Fontys Sporthogeschool is sinds 1 januari 2000 als instituut verbonden aan Fontys Hogescholen. Naast het opleiden van professionals Sport & Bewegen in het kader van *Education, Wellness en Leisure*, verricht Fontys Sporthogeschool ook *onderzoek* en richt ze zich op *ontwikkeling en ondersteuning* van het werkveld. Fontys Sporthogeschool streeft er naar om samen met sterke partners en op structurele wijze, een wezenlijke bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van *talenten*.

Binnen het cluster *Sports & Education* zijn we op zoek naar een:

Opleidingsdocent Speciaal Bewegingsonderwijs (0,8 – 1,0 FTE)

Opleidingsdocent Speciaal Bewegingsonderwijs (locatie Tilburg)

Je belangrijkste en algemene doelstelling is zorg dragen voor adequaat onderwijs binnen deze afstudeervariant. Zo ben je verantwoordelijk voor de invulling van praktijklessen, gerelateerd aan Speciaal Bewegingsonderwijs. Naast die praktijk houd je je uitdrukkelijk bezig met onderwijsontwikkeling, het begeleiden van studenten en de connectie met het werkveld.

Welk talent zoeken wij?

Je hebt een relevante HBO dan wel universitaire opleiding afgerond. Relevant in relatie tot het werkveld van Sport & Bewegen in het algemeen en Speciaal Bewegingsonderwijs in het bijzonder, bij voorkeur gecombineerd met een 1e graads lesgeefbevoegdheid. Natuurlijk heb je hart voor dit specifieke onderwijsveld, heb je daarin veel ervaring en ben je onderdeel van een actueel en relevant (internationaal) netwerk. Je bent proactief en initiatiefrijk, gericht op het resultaat en een sterke teamplayer. Daarnaast voel je je thuis in een dynamische omgeving en word je uitgedaagd door de verandering.

Wat bieden wij?

Voor beide functies geldt dat wij belonen volgens de voor het HBO geldende CAO. Veel belangrijker echter is dat we een stimulerende werkomgeving kunnen bieden waarin sportiviteit, vitaliteit, innovatie, teamgeest en dynamiek een grote rol spelen.

Voor het cluster *Sports & Leisure* en *Sports & Wellness* zijn we op zoek naar een:

Opleidingsdocent turnen (0,4 FTE)

Opleidingsdocent turnen (locatie Sittard)

Je bent verantwoordelijk voor de invulling van de praktijklessen turnen en de ontwikkeling daarvan binnen het nieuwe, competentiegerichte, onderwijs. Je hebt een ruime werkervaring in een actueel netwerk en werkveld en je bent in staat je kennis en ervaring effectief te delen met collega's en studenten.

Welk talent zoeken wij?

Je hebt een relevante HBO dan wel universitaire opleiding afgerond, bij voorkeur gecombineerd met een 1e graads lesgeefbevoegdheid. Je hebt werkelijk een toegevoegde waarde in de vertaalslag van turnen naar onderwijs en je gaat vanuit een vastgestelde visie competentiegericht te werk. Ook voor jou geldt dat je resultaatgericht bent en dat werken in een team een wederkerig stimulerend effect heeft.

Uitgedaagd?

Stuur dan je sollicitatiebrief binnen 14 dagen na verschijningsdatum naar: Fontys Sporthogeschool | T.a.v. Petra de Bruijn | Postbus 90900 | 5000 GA Tilburg
E-mail: p.debruijn@fontys.nl | www.fontys.nl/sporthogeschool
Heb je nog vragen of wil je meer informatie over deze vacatures dan kun je contact nemen met onze adjunct-directeur Petra de Bruijn (0877-878207).

EEN EXTRA ZAK BLOED LAAT WIELRENNERS VLEGEN

De sportwereld is in de voorbije zomermaanden net als vorig jaar ook opgeschrikt door dopingschandalen. Een schone Tour 2006 was het devies. De winnaar Landis heeft inmiddels zijn gele trui moeten inleveren.

Dit jaar is het nog een graadje erger: Vinokoerov besloot na zijn slechte Pyreneeënrit diezelfde avond een flinke zak met bloed van zijn familie in zijn bloedsomloop te laten druppelen om revanche te nemen. En dat lukte: met wapperend shirt fietste hij iedereen onderuit en won met groot verschil de volgende etappe. Dit wonderlijke herstel deed denken aan de wederopstanding van Landis in de vorige tour. Maar helaas als je wint moet je plassen en vreemde bloedlichaampjes hebben hem verraden: bloed doping voor Vinokoerov en ook hij vloog uit de Tour.

De wielorganisations gaan steeds verder met hun dopingcontroles: niet alleen na afloop van de etappes wordt gecontro-

leerd te beginnen met de winnaars en bijna winnaars maar ook voorafgaand aan de etappewedstrijd kan er gecontroleerd worden. Nog sterker, alle profwielrenners moeten hun werkgever inlichten waar ze aan het trainen of recupereren zijn als ze niet met de ploeg trainen. Renners zeggen dat ze bij hun schoonfamilie in Mexico zijn, maar blijken dan ook tegelijk in Italië te zijn. Dit lijkt op een wonder. Dit overkwam Michael Rasmussen. Hij miste tot twee keer toe een dopingcontrole omdat hij niet op de plek was waar hij gezegd had te zullen zijn. Bij een derde keer zou hij geschorst worden. De tourbazen vonden dit maar niks en begonnen over Rasmussen te klagen, de Deense wielverbond schorste hem alvast, maar Michael had dankzij zijn Rabo-kornuiten wel mooi de gele trui al enkele dagen om zijn borst. Zijn naaste concurrent, de Spanjaard Contador had hij al op drie minuten gezet zodat de tijdrit in de voorlaatste etappe geen spelbreker meer kon zijn.

Waarom zou Rasmussen geheimhouden dat hij in Italië had getraind? Er is maar één verklaring: Rasmussen had iets te verbergen. Hij is bij een Italiaanse dopingexpert op bezoek geweest en heeft zich daar extra rode bloedlichaampjes laten aanmeten. Meer erythrocyten betekent dat er meer zuurstof in het bloed gebonden kan worden en daardoor meer zuurstof aan zijn beenspieren kan worden geleverd. En dat zag je want Rasmussen hing bergetappe na bergetappe vele uren achter zijn Rabo-helpers en maakte in de laatste klim het karwei af. Slimme jongen zou je denken, maar dit soort vroege doping kan niet werken: als je een maand of twee tevoren bloed doping neemt is dat na 14 dagen weer verloren hoe goed je je best blijft doen ook.

Heeft hij dan testosteron gekregen? Ook dat lijkt onwaarschijnlijk: ten eerste is Rasmussen een van de meest tengere wielrenners, met slanke, dunne spieren en testosteron maakt ze dikker. Ten tweede kom je de bergen over op dunne goed doorbloede spieren en is meer kracht door testosteron helemaal niet nodig. Sterker nog, dikke spieren liggen verder van de haarvaten af zodat er moeilijker zuurstof bij kan komen. Conclusie: Rasmussen heeft waarschijnlijk doping gebruikt, maar die doping heeft hem niet in de gele trui gebracht. Michael Rasmussen heeft zich gek laten maken om voor veel geld zich te laten drogeren en vervolgens op eigen kracht vleugels gekregen en daarmee bijna de tour gewonnen. Maar helaas, eerlijk duurt het langst. Rasmussen kan simpel aantonen dat hij echt naar Mexico is gevlogen door een kopie van zijn vliegticket te laten zien.

augustus 2007

Nee, het is gewoon een sapje

FOTO: ANITA RIEMERSMA

1ste dan? 2de dan? *solliciteren dan!*

Wij zoeken een

SPORTDOCENT *(m/v, 36 uur)*

Van der Hoeven Stichting

De Van der Hoeven Stichting staat voor werken op hoog niveau binnen de forensische psychiatrie.

De Stichting beschouwt forensische behandeling, expertiseontwikkeling, onderzoek en scholing als haar werkterrein.

Onder de Stichting vallen de Van der Hoeven Kliniek, de Waag en Forum Educatief. Bij de Stichting werken ca. 500 personen.

In de Van der Hoeven Kliniek in Utrecht zijn ca. 160 volwassen patiënten met ernstige psychiatrische problemen in een strafrechtelijk kader opgenomen.

De Waag, met vestigingen in o.a. Utrecht, Den Haag, Amsterdam, Leiden, Haarlem, Flevoland en Rijnmond, richt zich met dag- en poliklinische behandeling op cliënten die (bijna) met justitie in aanraking zijn gekomen en bij wie ambulante hulpverleningscontact de kans op herhaling kan verkleinen.

Forum Educatief stelt zich ten doel zowel praktische als wetenschappelijke kennis en deskundigheid op alle gebieden van de forensische geneeskunde en gedragswetenschappen over te dragen.

Werken als sportdocent bij de Van der Hoeven Kliniek

In de behandeling van de patiënten is sport een onderdeel van het activiteitenprogramma. De afdeling Sport bestaat uit vijf docenten en beschikt over verschillende, goed geoutilleerde sportruimten. De sportdocenten oefenen hun vak uit in een kliniek waar behandeling centraal staat. Dit gebeurt in individuele lessen, maar eveneens in groepsverband.

Wie zoeken wij?

Wij zoeken een ervaren sportdocent die leiding kan geven aan sport-en-spel activiteiten en zwemmen en daarnaast in staat is om de judolessen te geven. Een vakman, die zelfstandig kan werken en beschikt over goede communicatieve en sociale vaardigheden. Hij dient goed in teamverband te kunnen werken. Als vooropleiding vragen wij een afgeronde opleiding lichamelijke opvoeding op Hbo-niveau.

Wat staat daar tegenover?

Wij bieden een aantrekkelijke, afwisselende functie in een boeiende werkomgeving. De functie is ingeschaald volgens de salarisschalen van de CAO GGZ. De stichting biedt uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden.

De procedure

Voor meer informatie over de Van der Hoeven Kliniek in het algemeen verwijzen wij naar onze website www.hoevenkliniek.nl. Ook kunt u bellen met de heer G Jenniskens. Stuur of mail uw CV binnen twee weken naar de Van der Hoeven Kliniek, ter attentie van de heer G. Jenniskens.

Van der Hoeven Stichting

Postadres:

Postbus 174, 3500 AD Utrecht

Bezoekadres:

Willem Dreeslaan 2, 3515 GB Utrecht

Tel.: (030) 2758275 Fax: (030) 2758200

E-mail: info@hoevenstichting.nl

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

CAO LEDENRAADPLEGING BVE, CAO-HBO AKKOORD

De CAO-onderhandelingen voor de CAO-BvE zijn vastgelopen. Alle KVLO-leden die hebben aangegeven werkzaam te zijn in de BvE-sector hebben een oproep voor ledenbijeenkomsten in de bus gekregen. Het woord is nu aan de leden. Mogelijk is dit een opmaat naar stakingen! Voor verdere informatie raadpleeg onze website, onder de kop nieuws. Daar kunt u ook informatie vinden over het onderhandelaarsakkoord inzake een nieuwe CAO-HBO. Hier is in ieder geval een heel behoorlijke loonparagraaf bereikt. Dit akkoord is te vinden op www.kvlo.nl/rechtspositie/CAO.

KVLO BELEIDSPAN 2008-2011

Dit jaar wordt er hard gewerkt aan een nieuw KVLO beleidsplan voor de jaren 2008-2011. Gekozen is voor een bottom-up proces om het draagvlak in de vereniging en bij de staf te vergroten. Op de kadertweedaagse in maart is de eerste input vanuit de afdelingen gegeven. In de vier clusters (onderwijs, rechtspositie, communicatie en PR, schoolsport) op het bureau van de KVLO zijn de diverse beleidsterreinen verder verkend en wordt de koers uitgezet. Op de kaderbijeenkomst van 7 november zullen - vanuit een gezamenlijk gedragen visie en missie - de prioriteiten en accenten gelegd gaan worden. Op 16 november zullen hoofdbestuur en staf de jaarlijkse themadag aan het beleidsplan besteden. In de ALV van 8 december (wintervergadering) zal het beleidsplan ter vaststelling worden voorgelegd.

BELEIDSTHEMA'S HOOFDBESTUUR

Het hoofdbestuur vergadert tien keer per jaar. Op elke hoofdbestuursvergadering staan naast actuele besprekingspunten en lopende zaken altijd één of twee beleidsonderwerpen geagendeerd. Deze worden eerst besproken in het clusteroverleg, waar HB-leden met een portefeuille en staffleden aan deelnemen. Een greep uit de onderwerpen in 2007: het opzetten van een nieuwe scholing voor omgaan met conflictgedrag en agressie; een eenduidige en herkenbare huisstijl van de KVLO; het houden van een tevredenheidsonderzoek onder de leden; professionalisering van de IRP-dienstverlening; de veranderende rol van vakleeraar PO door de combinatiefunctie; BSM als centraal examenvak?; de toekomst van de CMHF in relatie tot de Federatie Onderwijsbonden.

PASSEND ONDERWIJS

Het onderwijsstelsel voor zorgleerlingen wordt de komende jaren sterk vereenvoudigd, overzichtelijker voor ouders en meer resultaatgericht. Dat heeft Staatssecretaris Dijkema in juni in een brief aan de Tweede Kamer geschreven. Op basis van experimenten die de komende jaren in verschillende regio's zullen plaatsvinden wordt een nieuwe Wet Passend Onderwijs uitgewerkt die in 2011 in werking zal treden. Afsproken is geen geheel nieuw stelsel op te bouwen, maar uit te gaan van de bestaande samenwerkingsverbanden.

CONCRETISERING KERNDOELEN ONDERBOUW

Op de website van de SLO:

www.kerndoelenonderbouw.slo.nl staat een handige link naar de concretisering van de kerndoelen Beweging en Sport voor de onderbouw. Er worden verschillende doorkijkjes naar lesuitwerkingen gemaakt op basis van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs onderbouw VO*. De SLO en het adviespunt Onderbouw VO hopen op deze wijze de kerndoelen beter onder de aandacht te brengen. Ook de andere leergebieden zijn uitgewerkt.

HANDREIKINGEN VMBO

Ook voor het vmbo zijn handreikingen voor docenten gemaakt. LO1 vmbo staat al op de site van SLO en KVLO. Binnenkort zal ook de handreiking voor LO2 vmbo verschijnen.

BVLO STUDIEDAG

De 33ste BVLO studiedag vindt plaats op 15 november van 9 tot 17 uur in de Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen van de K.U. Leuven te Heverlee. Het thema is 'Beweging en Sport als springplank naar Gezondheid'. KVLO-leden betalen het BVLO-ledentarief (€50,-). Zie rubriek agenda op pag. 55 en zie www.bvlo.be.

GEZONDERWIJS

De website: www.gezonderwijs.nl geeft op een zeer toegankelijke en handzame manier veel informatie aan professionals over gezond eten en bewegen op de basisschool. Er is ook een knop gymzaal en schoolplein met verwijzingen naar methoden voor bewegingsonderwijs en lesideeën voor beweegactiviteiten, uitgesplitst voor de verschillende leeftijdsgroepen. Het is een initiatief van de Hartstichting, het Voedingscentrum en de Nederlandse zuivelorganisatie. Op 3 oktober gaat de site officieel van start.

VERNIEUWDE WEBSITE WWW.KENNISPRAKTIJK.NL

Een informatieve en interactieve website op het gebied van sport, bewegen en onderwijs die onlangs is vernieuwd. Op een korte, bondige manier komen iedere maand mensen uit het werkveld aan het woord die hun mening geven over trends & ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen of over vernieuwingen en ontwikkelingen in het onderwijs.

KVLO

Het hoofdbestuur van de KVLO wil graag in contact komen met collega's die geïnteresseerd zijn in een functie binnen de afdeling School en sport van het bureau.

In verband met pensionering van de huidige functionaris ontstaat een vacature voor:

Stafmedewerker School en sport (0.2 fte)

De afdeling 'School en sport' verzorgt de organisatie van de schoolsporttoernooien, certificering van sportactieve scholen en de verkiezing van de sportiefste school.

Daarnaast adviseren de stafmedewerkers het hoofdbestuur over het te voeren beleid van de vereniging.

De werkzaamheden hebben betrekking op de sectoren PO, VO en mbo.

De omgeving waarin gewerkt moet worden is aan veel verandering onderhevig en vraagt om een flexibele en onderneemende werkinstelling.

Wij zoeken een collega, die:

- enthousiast is voor het werk van de KVLO en in het bijzonder voor de activiteiten op het terrein van school en sport
- ondernemend is en nieuwe situaties vooral ziet als een mogelijkheid
- kennis heeft van het huidige beleid van de overheid met betrekking tot sportstimulering
- tenminste een aantal jaren ervaring heeft in het onderwijs binnen één van de genoemde sectoren
- gemakkelijk contacten legt en tot samenwerking komt
- ervaring in het werken met sportverenigingen en/of sportbonden
- bereid is om te reizen.

Het werken op een landelijk niveau aan deze actuele problematiek is boeiend en verrijkt. Binnen bestuur en medewerkers van de KVLO heerst een collegiale sfeer.

De aanstelling vindt bij voorkeur plaats via vrijstelling binnen een bestaande aanstelling binnen het onderwijs. Er is een goede regeling voor reiskosten en andere onkosten.

Gelet op het grote belang van netwerkvorming wordt het belangrijk geacht om dit cursusjaar samen met de huidige functionaris op te werken. Dit vraagt wel om een beschikbaarheid op donderdag of vrijdag. Na een jaar is uitbreiding van de functie een reële mogelijkheid.

Voor informatie kunt u contact opnemen met de heer Oscar Erken 055 3671 147

Sollicitaties te richten aan Secretaris van de KVLO mevrouw drs. Baukje Zandstra, Postbus 398, 3700 AJ Zeist.

Sollicitaties vóór maandag 24 september.

R ► AGENDA

THOMAS JAZZDANSDAGEN

Waar: Fontys Sporthogeschool te Tilburg

Wanneer: 20, 21 en 22 oktober

Hoe: elke dag les van dezelfde docenten, per dag drie lessen van anderhalf uur. In drie dagen wordt gewerkt naar één of meerdere eindcomposities.

Wie: voor wie kennis wil maken met jazzdans en voor danseres op gevorderd en vergevorderd niveau

Informatie: zie de website www.kvlo.nl

STUDIEDAG BEWEGINGSONDERWIJS IN HET BASISONDERWIJS 'GOOD PRACTICE IN THE SPOTLIGHTS'

Thema: 'We doen het goed, laten we dat delen'

Waar: School for Human Movement and Sports te Zwolle

Wanneer: 6 november

Tijd: 9.30 tot 17.00 uur

Informatie: zie de website www.kvlo.nl

BVLO STUDIEDAG

Thema: 'Beweging en Sport als springplank naar Gezondheid'

Waar: Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen van de K.U. Leuven, te Heverlee

Wanneer: 15 november

Tijd: 9.00 tot 17.00 uur

Kosten: KVLO-leden betalen het BVLO-ledentarieff €50,-

Informatie: zie website www.bvlo.be

Skiland
Postbus 59735
1040 LE Amsterdam
tel: 020-4893818
fax: 020-4893819
info@skikamp.nl
www.skikamp.nl
www.skiland.eu

SKILAND: uw partner voor de leukste wintersportkampen!
Vraag nu de nieuwe folder aan en laat u overtuigen van de prijzen, de mogelijkheden en het enthousiasme!

De voordelen van een schoolskikamp via Skiland:

- voordelige all-in prijs, inclusief skipas, skihuur en skiles
- zowel skilin als snowboarden
- volpension accommodatie met leuke avondprogramma's
- de leerling wordt veilig begeleid door ervaren CREW-members
- prettige open sfeer, duidelijke communicatie
- betrouwbaar en veilig volgens VeBON-voorwaarden

Meer info en foto's vindt u op www.skikamp.nl of www.skiland.eu

Brezo Kampen

levert / bedrukt / borduurt

sportkleding sweaters / t-shirts

met uw schoollogo

Haatlanderijk 22, 8263 AR Kampen
Tel. 038 - 333 15 35 / Fax 038 - 333 10 91
E-mail: brezo@hetnet.nl / Website: www.brezo.nl

Huski®

Een begrip in skireizen, groepsreizen en actieve reizen

Het deskundig samenstellen van goede en goedkope reizen voor schoolgroepen vormt een groot deel van ons werk. Onze reizen voldoen aan alle eisen. Een gedegen infrastructuur van het bedrijf staat borg voor hoge kwaliteit. Huski is de onderwijs-specialist bij uitstek, met ondermeer in het outdoor-zomerprogramma een speciaal arrangement voor schoolgroepen.

Ons *winterprogramma* voert u alleen al in Oostenrijk naar 20 verschillende skiregio's. En wilt u liever naar Zwitserland, Italië, of Duitsland, dan kan dat natuurlijk ook. Korte reizen met 3, 4 of 5 skidagen – dus goed betaalbaar voor uw leerlingen – zijn bij ons juist ook mogelijk in de drukke kerst- en krokusperiode: aantrekkelijk!! Zomaar een bedrag noemen heeft geen zin: vraagt u een offerte bij ons aan en vergelijkt u slechts.

De beproefde HUSKI-formule heeft ons een flinke hoeveelheid goede referenties opgeleverd die u kunnen helpen bij uw keuze.

Bel voor informatie en offerte: 0418 - 575090
 Postbus 2040 5300 CA Zaltbommel Fax: 0418 - 575091 www.huski.nl

Opgericht door ANVR en SGR